

Teskilatlan.

TÜRK-İŞ
TÜRKİYE İŞÇİ SENDİKALARI
KONFEDERASYONU

BAŞKANLAR KURULUNA SUNULAN
YÖNETİM
KURULU
ÇALIŞMA
RAPORU

1/3 AĞUSTOS 1985
SAMSUN

TÜRK-İŞ
Bilgi Merkezi

TÜRK-İŞ
TÜRKİYE İŞÇİ SENDİKALARI
KONFEDERASYONU

BAŞKANLAR KURULUNA SUNULAN
YÖNETİM
KURULU
ÇALIŞMA
RAPORU

1/3 AĞUSTOS 1985
SAMSUN

Doğru Zaman
23 Temmuz 1985

TÜRK-İŞ
Bilgi Merkezi

Tarih:.....

Demirbaş No:.....

Tasnif No: 331.8806 Bas A 85

Bilgi yayımlanmıştır

S U N U Ş

TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu'nun "Başkanlar Kurulu"na sunulmak üzere hazırladığı "çalışma raporu" ilişiktir.

Çalışma Raporu'nda Nisan 1985 tarihinden Temmuz 1985'e kadar geçen dönemde meydana gelen gelişmeler, 18 aylık bir perspektif içinde açıklanmakta ve değerlendirilmektedir.

Raporun "birinci bölümü" işçi hak ve özgürlüklerini koruma ve geliştirme çalışmalarına ayrılmıştır. Bu bölümde, Türk-İş 13. Genel Kurul kararından hareketle işçi hak ve özgürlüklerinin korunması ve geliştirilmesi amacıyla sürdürülen çalışmalar anlatılmaktadır. Raporun "ikinci bölümü" "işçi hak ve özgürlükleri ile ilgili yasal çalışmalara" ayrılmış olup, bu bölüm birinci bölümde açıklanan çalışmaların devamını oluşturmaktadır. Üçüncü bölümde, Türk işçilerinin karşıkarsıya bulunduğu ekonomik ve sosyal sorunlar ele alınmış, ekonomide görülen değişimler hakkındaki Türk-İş görüşleri ve değerlendirmeleri sunulmuştur. Teşkilatlarına Çalışmaları Raporun dördüncü bölümünün konusunu teşkil etmektedir. Beşinci bölüm eğitim çalışmalarına, altıncı bölüm sosyal politika, araştırma, dokümantasyon merkezi çalışmalarına ayrılmıştır. Yedinci bölümde basın ve halkla ilişkiler, sekizinci bölümde hukuk merkezi çalışmaları, son bölümde de dış ilişkiler yer almaktadır. Konfederasyonun mali durumu, Mali Raporda açıklığa kavuşturulmuştur. 15.7.1985

Şevket Yılmaz
Genel Başkan

M.Sadık Şide
Genel Sekreter

Ömer Ergün
Genel Mali Sek.

Kaya Özdemir
Genel Eğitim Sekreteri

Orhan Balaban
Genel Teşkilatlandırma Sek.

İ Ç İ N D E K İ L E R

Sunuş

BÖLÜM (1): İşçi Hak ve Özgürlüklerini Koruma ve Geliştirme Çalışmaları 1

1.1. Giriş 1

1.2. TÜRK-İŞ 13. Genel Kurul Kararı 2

1.3. Genel Kurul Kararının Uygulanması Çalışmaları ... 3

1.3.1. Kapalı ve Açık Hava Toplantıları 3

1.3.2. Bölge ve İl Toplantıları 3

1.3.2.1. Marmara Bölgesi Toplantısı 4

1.3.2.2. Ege ve Marmara İlleri Toplantısı .. 4

1.3.2.3. İç Anadolu ve Güney Anadolu İlleri Toplantısı 4

1.3.2.4. Doğu Anadolu İlleri Toplantısı .. 4

1.3.2.5. Eskişehir ve Bursa Toplantıları.. 4

1.3.2.6. Batı Karadeniz Bölgesi Toplantısı 5

1.3.2.7. Doğu Karadeniz Bölgesi Toplantısı 5

1.3.2.8. Ege ve Göller Bölgesi Toplantısı. 5

1.3.3. Koordinasyon Toplantıları 6

1.3.4. İşçi Görüş ve İsteklerinin Açıklanması Çeşitli Toplantılarda TÜRK-İŞ'in Temsili 6

1.3.5. İşçi Hak ve Özgürlüklerinin Korunmasına İlişkin Diğer Girişimler 6

1.3.6. TÜRK-İŞ Daimi Mevzuat Komisyonu Çalışmaları 7

1.3.7. TÜRK-İŞ/HÜKÜMET Zirve Toplantıları 12

1.3.7.1. Ön Toplantı 13

1.3.7.2. TÜRK-İŞ/ HÜKÜMET Birinci Zirve Toplantısı (17 Temmuz 1984) 15

1.3.7.3. TÜRK-İŞ/HÜKÜMET İkinci Zirve Toplantısı (11 Şubat 1985).... 18

1.3.7.4. Zirve Sonuçlarının Değerlendirilmesi 23

1.3.7.5. Zirve Sonuçlarının İzlenmesi ... 24

1.3.8. Zirve Sonuçları Toplantısı Sonrası Gelişmeler 26

./...

BÖLÜM (2): İşçi Hak ve Özgürlükleri ile İlgili Yasal Çalışmalar	36
2.1. 2821 ve 2822 Sayılı Yasalara İlişkin Uygulama Sorunları	43
2.1.1. 2821 Sayılı Sendikalar Kanunu Uygulaması	43
2.1.1.1. 2821 Sayılı Yasanın 60.maddesi Uygulaması	43
2.1.1.1.1. 17 Şubat 1984 tarihli Tebliğ	43
2.1.1.1.2. 17 Temmuz 1984 tarihli Tebliğ	46
2.1.1.1.3. 17 Ocak 1985 Tarihli Tebliğ	47
2.1.1.1.4. 17 Temmuz 1985 Tarihli Tebliğ	48
2.1.1.1.5. Sendikalar Yasası'nın 60.Maddesi Uygulamasına İlişkin Değerlendirme	49
2.1.1.2. 2821 Sayılı Yasanın 4,22,25 ve 47 nci Maddeleri Uygulaması	51
2.1.2. Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Yasası Uygulama Sorunları	59
2.1.3. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Tasarısı	60
2.2. 1475 Sayılı İş Yasası Değişikliği	60
2.3. Sözleşmeli Personel Sorunu	63
2.4. Sosyal Güvenlik	66
2.4.1. Sosyal Sigortalar Kanunu	66
2.4.2. Diş Protezi	67
2.4.3. SSK. 40. Genel Kurulu	68
2.4.4. Yurtdışında Çalışanların Hizmet Değerlendirmesi	76
BÖLÜM (3): Ekonomik ve Sosyal Alandaki Gelişmeler	78
3.1. Büyüme	79
3.2. Gelir Dağılımı	79
3.3. Yatırımlar	81

3.4. İşsizlik	82
3.5. İhracat ve İthalat Alanındaki Gelişmeler	84
3.6. Ücret-Fiyat Alanındaki Gelişmeler	85
3.7. Asgari Ücret	87
3.8. Toplu Sözleşmeler	88
3.9. Vergi	90
3.10. Kamu İktisadi Teşebbüsleri	91
3.11. Serbest Bölgeler	92
3.12. Tüketicinin Korunması	94
3.13. Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı	95
BÖLÜM (4): Teşkilatlanma Çalışmaları	96
4.1. Teşkilatlandırma Çalışmaları	96
4.1.1. Bünye Dışı Sendikaların Faaliyetleri	100
4.2. Kooperatifçilik Çalışmaları	102
4.2.1. Eğitim Çalışmaları	103
4.2.2. Yayın Çalışmaları	104
BÖLÜM (5): Eğitim Çalışmaları	105
5.1. Eğitim Müdürlüğü Çalışmaları	105
5.2. İşçi Sağlığı ve Aile Planlama Proje Md.lüğü Çalışmaları	105
5.3. Pathfinder Proje Koordinatörlüğü Çalışmaları ...	106
5.4. İşçi Sağlığı Bürosunun Çalışmaları	107
5.5. Kadın İşçiler Bürosu Çalışmaları	107
BÖLÜM (6): Sosyal Politika, Araştırma ve Dökümantasyon Merkezi Çalışmaları	108
BÖLÜM (7): Basın ve Halkla İlişkiler Merkezinin Çalışmaları ..	109
7.1. TÜRK-İŞ Dergisi	110
BÖLÜM (8): Hukuk Bürosu Çalışmaları	111
8.1. Mevzuat Çalışmaları	111
8.2. Davalar	112
8.3. Diğer Faaliyetler	113
BÖLÜM (9): Dış İlişkiler Müdürlüğü	114
MALİ RAPOR	116

EK: Teşkilata Gönderilen Genelge Listesi

BİRİNCİ BÖLÜM

İŞÇİ HAK VE ÖZGÜRLÜKLERİNİ KORUMA VE GELİŞTİRME ÇALIŞMALARI

1. Giriş :

İşçilerin temel hak ve özgürlüklerini koruma ve geliştirme mücadelesi, Anayasa Tasarısının kamuoyuna açıklandığı Temmuz 1982'den bu yana sürdürülen tüm çalışmaların esasını teşkil etmiştir. 1982 Anayasasının ve 2821 Sayılı Sendikalar Yasası ile 2822 Sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Yasasının kabulü ile yurdumuzda toplu iş ilişkilerinde yeni bir düzene girilmiş, toplu iş hukukunda olduğu gibi, bireysel iş hukukunda ve sosyal güvenlikle yapılan çeşitli düzenlemeler, işçi hak ve özgürlüklerini güvence altına alan uluslararası hukuk kurallarına aykırı ve çoğu kazanılmış hakkı tehdit eder nitelikte görülmüştür. Bu gelişmeleri Devletin sosyallik vasfını ikinci plâna atan bir ekonomik ve sosyal anlayış izlemiş, iktisaden güçsüz durumda olan kitleler ağır geçin sıkıntısı içine düşmüşlerdir. Enflasyonla mücadele adı altında uygulanan ekonomik politika işsiz sayısını hızla arttırırken, gelir dağılımındaki adaletsizlik daha da bozulmuştur. Siyasal iktidar başta işçiler olmak üzere, tüm dar ve sabit gelirliilerin haklı tepkisini, özellikle sendikalara yönelik baskıcı tedbirlerle kontrol altına alma yolunu seçmiş, şartlarda, nisbî de olsa iyileştirme sağlayacak istek ve önerilere kulak tıkamıştır. Bunun en belirgin iki örneği Türk-İş'in hazırladığı yasa değişiklik önerilerinin aylardır TEMM'nde bekletilmesi ve uygulama sorunlarını çözebilme düşüncesiyle 2821 ve 2822 Sayılı Yasalarda öngörülen değişikliklerin amacından saptırılmaya kalkışılmasıdır. Siyasal iktidar Türk-İş'in girişimini, işçi hak ve özgürlüklerini daha ileri boyutlarda kısıtlama amacıyla kullanmaya kalkışmıştır. Raporun bu bölümünde ve yasal çalışmaların değerlendirildiği ikinci bölüm ile ekonomik ve sosyal oluşumlar konusundaki görüş ve değerlendirmelerin sunulduğu üçüncü bölümde bu gelişmeler, 18 aylık bir perspektif içinde sunulmaktadır.

1.2. TÜRK-İŞ 13. Genel Kurul Kararı

İşçi hak ve özgürlüklerini düzenleyen Yasalarda, 1982 Anayasası ışığında yapılan değişikliklerle, Türk Sendikacılık Hareketi Ocak/1984'ten itibaren yeni bir çalışma dönemine girmiştir.

Düzenlemelerin, işçi hak ve özgürlüklerinin korunması ve geliştirilmesi çalışmalarında yol açabileceği çıkmazlar TÜRK-İŞ 13. Genel Kurulu tarafından dikkatle değerlendirilmiştir.

TÜRK-İŞ 13. Genel Kurulu 1983/1986 dönemine ilişkin çalışmaları değerlendirirken, işçi hak ve özgürlüklerini doğrudan ve dolaylı olarak ilgilendiren yasal düzenlemelerde yapılmasını gerekli gördüğü değişiklikleri, hareket noktası teşkil edecek ilkelerle bir arada saptamıştır.

TÜRK-İŞ 13. Genel Kurul kararına göre, "işçi hak ve özgürlükleri ile ilgili olarak yapılacak tüm düzenlemelerde", işçi haklarını güvence altına alan "evrensel ilkelerin gündeme getirilmesine ve uygulama alanına sokulmasına çalışılacaktır." Genel Kurul, bu çerçevede, tüm düzenlemelerin, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, Birleşmiş Milletler Andlaşması, Filedel-fiya Beyannamesi, Uluslararası Çalışma Teşkilatı (ILO) Ana Statüsü, İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetlerini Koruma Sözleşmesi, Avrupa Sosyal Haklar Temel Yasası ve Birleşmiş Milletler Uluslararası İnsan Hakları Sözleşmeleri'nde yer alan ilkelere uygun olması için çalışılmasını kararlaştırmıştır.

TÜRK-İŞ; DM Uluslararası Çalışma Teşkilatı (ILO)'nın, başta Sendika Özgürlüğü ve Sendika Hakkının Korunmasına ilişkin 87; toplu pazarlık hakkının korunmasına ilişkin 98; kamu görevlilerinin sendikal hak ve özgürlüklerini güvenceye bağlayan 151; serbest toplu pazarlık hakkının geliştirilmesi ve yaygınlaştırılmasına ilişkin 154 sayılı Sözleşmeleri olmak üzere, işçi hak ve özgürlüklerini düzenleyen ILO Sözleşme ve Tavsiye kararlarının yapılacak düzenlemelere yansıtılmasını sağlamaya çalışmakla yükümlü tutulmuştur.

TÜRK-İŞ 13. Genel Kurulu, 2821 Sayılı Sendikalar Kanunu ve 2822 Sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu ile kamu özgürlüklerini ve işçi hak ve özgürlüklerini dolaylı olarak ilgilendiren, düzenleyen diğer Yasaların bu ilkeler ışığında değiştirilmesi için çalışılmasını kararlaştırmıştır.

Yönetim Kurulu'nun TÜRK-İŞ 13.Genel Kuruldan bu yana sürdürdüğü çalışmaların temelini "Bu kararın gerçekleştirilmesi" teşkil etmiştir.

1.3. Genel Kurul Kararının Uygulanması Çalışmaları

Yönetim Kurulu'muz 2821 ve 2822 Sayılı Kanunların uygulanmaya başlanmasının yol açabileceği çeşitli çıkmaz ve sorunları da gözönünde bulundurarak, öncelikle, dört aşamalı bir çerçeve programın geliştirilmesi gerektiği sonucuna varmıştır. Uygulamanın itmesi karşısında "acil" çözümü gerektiren konulara öncelik verilirken, "kısa", "orta" ve "uzun vade"de çözüm aranacak sorunların ve çalışma yönteminin, ayrıntıları ile TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu'nda belirlenmesi kararlaştırılmıştır.

1.3.1. Kapalı ve Açık hava Toplantıları

İşçi hak ve özgürlükleri alanında yaşanan çıkmazların kamuoyuna maledilmesi ve haksızlıkların giderilmesi gerektiği yönünde kamuoyu oluşturulması amacıyla Raporun hazırlandığı 15 Temmuz 1985 tarihine kadar üç toplantı gerçekleştirilmiştir.

TÜRK-İŞ Genel Başkanının işçilere 13. Genel Kurul kararı ışığında yapılmak gerekenleri ve Konfederasyon tarafından sürdürülmekte olan çalışmaları açıkladığı bu toplantılara binlerce işçi katılmıştır.

Yapılan toplantılar şunlardır:

- . 11 Mart 1984 İzmir Toplantısı
- . 3 Haziran 1984 İstanbul Toplantısı
- . 12 Mayıs 1984 Bursa Toplantısı

1.3.2. Bölge ve İl Toplantıları

TÜRK-İŞ üyesi kuruluşların mahalli örgütleri arasında etkin bir işbirliği sağlanabilmesi ve sorunlarla çözüme ilişkin düşünce ve önerilerin mahalli düzeyde sorumluluk taşıyan yöneticilerimize maledilmesi amacıyla aşağıdaki "il" ve "koordinasyon" toplantıları yapılmıştır:

1.3.2.1. "Marmara Bölgesi Toplantısı"

9/13 Şubat 1984 ve 8/11 Nisan 1984 tarihleri arasında TÜRK-İŞ Genel Sekreteri İstanbul, Kocaeli ve Eskişehir'de toplantı düzenlemiş, işçi sorunları ve çözüm yollarına ilişkin TÜRK-İŞ görüşünü açıklamıştır.

1.3.2.2. "Ege ve Marmara İlleri Toplantısı"

Bu çerçevede ilk gezi TÜRK-İŞ Genel Sekreteri tarafından 3/12 Mayıs 1984 tarihleri arasında Ege ve Marmara illerinde yapılmış; Afyon, Uşak, İzmir, Balıkesir, Susurluk, Bursa ve Eskişehir'de sendika yöneticileri ile görüşülmüştür.

1.3.2.3. "İç Anadolu ve Güney Anadolu İlleri Toplantısı"

25/31 Mayıs 1984 tarihlerinde TÜRK-İŞ Genel Sekreteri Konya, Ilgın, Mersin-Silifke, Adana, Niğde, Bor ve Kayseri'de toplantılar düzenlemiştir. Sendika Şube Merkezlerinde ve çeşitli işyerlerinde yapılan toplantılarda işçi sorunları ele alınmış, TÜRK-İŞ organlarının çalışmaları hakkında bilgi verilmiş, yönetici, temsilci ve işçilerin sorunları cevaplandırılmıştır.

1.3.2.4. "Doğu Anadolu İlleri Toplantısı"

TÜRK-İŞ Genel Sekreteri 2/12 Ağustos 1984 tarihleri arasında Yozgat, Sivas, Erzincan, Erzurum, Kars, Ağrı, Van Tatvan, Muş, Bingöl, Elazığ, Malatya ve Elbistan'da işçilerle ve sendika yöneticileri ve temsilcileri ile toplantılar düzenlemiştir.

1.3.2.5. "Eskişehir ve Bursa Toplantıları"

TÜRK-İŞ Genel Sekreteri 18 ve 19 Ağustos 1984 günlerinde Eskişehir ve Bursa'da sendika yöneticileri, işçiler ve işyeri sendika temsilcileri ile bir dizi toplantı düzenlemiş, yapılan çalışmaları açıklamış, sorunları cevaplandırarak, TÜRK-İŞ'in çalışmaları hakkında bilgi vermiştir.

1.3.2.6. "Batı Karadeniz Bölgesi Toplantısı"

Kastamonu, Zonguldak ve Adapazarı illerini kapsayan üç toplantı 11/14 Ekim 1984 tarihleri arasında TÜRK-İŞ Genel Sekreteri tarafından yapılmıştır.

1.3.2.7. "Doğu Karadeniz Bölgesi Toplantısı"

22/28 Ekim 1984 tarihleri arasında TÜRK-İŞ Genel Sekreteri Çorum, Amasya, Tokat, Samsun, Ordu, Giresun, Trabzon ve Rize'da aynı amaçla toplantılar düzenlemiştir.

1.3.2.8. "Ege ve Göller Bölgesi Toplantısı"

TÜRK-İŞ Genel Sekreteri 12/13 Kasım 1984 tarihlerinde İzmir, Manisa, Aydın, Denizli, Antalya, Burdur, Isparta ve Kütahya illerinde toplantılar düzenlemiştir.

Bölge ve il toplantıları işçilerin ve mahalli sendika yöneticilerinin sorunlarının yerinde tesbiti, karşılıklı görüş alış veriş, TÜRK-İŞ'in hedef ve çalışmalarının daha iyi anlaşılması, sorunlar karşısında izlenilmek gereken ortak yol ve stratejinin belirlenmesi ve gözden geçirilmesi, örgüt içi dayanışma ve işbirliğinin sağlanması, işçi sorunlarının yerel kamuoyuna en geniş şekilde maledilmesi yönlerinden son derece yararlı olmuştur. Bu toplantılar, aynı zamanda, Devleti yerel kademede temsil eden görevlileri tanıma, çeşitli sorunları bu kademelerle değerlendirme ve ele alınmasını sağlama, işçiye hizmetle yükümlü çeşitli kurumların işleyişlerini mahallen tesbit etme, Örgüt yöneticileri ile Devlet kademelerinde ve mahalli idarelerde görevli kişiler arasında gerekli diyalogun kurulmasını sağlama gibi önemli amaçlara da hizmet etmiştir.

./..

1.3.3. "Koordinasyon Toplantıları"

Bölge ve İl toplantılarına paralel bir çalışma da, Teşkilatlanma Planı Çalışma Programı çerçevesinde, TÜRK-İŞ Genel Teşkilatlandırma Sekreteri tarafından yürütülmüştür. Bu çerçevede geçirdiğimiz dönemde (21) İl Merkezinde Koordinasyon toplantıları yapılmıştır.

TÜRK-İŞ Genel Teşkilatlandırma Sekreteri Koordinasyon Toplantılarında işçilerin karşıkarşıya bulundukları sorunları açıklamış, "demokratik parlamenter rejime" sahip çıkmanın önemini vurgulayarak, işçi hak ve özgürlükleri önündeki yasal engellerin demokrasinin önde gelen sorunu olduğunu belirtmiştir. İşçi haklarını doğrudan ilgilendiren yasal düzenlemelerde değişiklik yapılması için TÜRK-İŞ Örgütünün aralıksız çalışması ve mücadele vermesi gerektiğini bildiren TÜRK-İŞ Genel Teşkilatlandırma Sekreteri, bu toplantılarda yerel sorunları da belirlemiştir.

1.3.4. İşçi Görüş ve İsteklerinin Açıklandığı Çeşitli Toplantılarda TÜRK-İŞ'in Temsili :

İşçi hak ve özgürlükleri alanında yaşanan çıkmazların kamuoyuna maledilmesi ve haksızlıkların giderilmesi gerektiği yönünde kamuoyu oluşturulması amacıyla sürdürülen çalışmalar arasında "işçi görüş ve isteklerinin açıklanmasına imkan veren çeşitli toplantılar" önem taşımış ve TÜRK-İŞ, geçen dönemde yurt içinde ve yurt dışında yapılan çeşitli toplantılarda temsil edilmiştir. Yurt dışı toplantılarında özellikle Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) Konferansı çalışmalarında yaşanan çıkmazlar açıklanmıştır. (Bknz. Dış İlişkiler Bölümü)

1.3.5. İşçi Hak ve Özgürlüklerinin Korunmasına İlişkin Diğer Girişimler:

Çalışma hayatının sorunları, özellikle işçi hak ve özgürlüklerinin korunmasında ve geliştirilmesinde karşılaşılan çıkmazlar 7 Kasım 1984 tarihinde, 84-4466-1/1 sayılı yazı ile, yine 22 Kasım 1983 tarih, 84-4581-1/1 sayılı bir yazı ile Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliğine bildirilmişti.

1985 başında, 7 Ocak 1985 gün, 85-47-1/1 sayılı bir yazı ile yeni bir başvuru Cumhurbaşkanlığı Danışmanlığı'na yapılmıştır.

Bu başvurularda

- + İşsizlik ve işçi çıkarma olayları,
 - + Toplu sözleşme düzeninde yaşanan çıkmazlar,
 - + Sosyal güvenlik sorunları,
 - + Yasa değişiklik önerileri,
- açıklanmış, önerilerimiz sunulmuştur.

1.3.6. TÜRK-İŞ Daimi Mevzuat Komisyonu Çalışmaları:

TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu'nun 13/14 Nisan 1984 tarihinde Ankara'da yapılan toplantısına sunulan "Rapor"da TÜRK-İŞ Mevzuat Komisyonu'nun oluşturulduğu belirtilmiş, Komisyon ilk toplantısını 6 Nisan 1984 tarihinde yapmıştır. (TÜRK-İŞ Başkanlar Kuruluna Sunulan Yönetim Kurulu Çalışma Raporu, 13/14 Nisan 1984, s.34-36) Daimi Mevzuat Komisyonu ikinci toplantısını 17 Nisan 1984 tarihinde yapmış ve Başkanlar Kurulu'nun görüşleri istikametinde, gündemindeki konularda öncelik sıralaması yaparak, aşağıda sıralanan Yasa değişiklik tekliflerinin Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne intikal ettirilmesini kararlaştırmıştır:

- + 2002 Sayılı İcra ve İflas Kanunu değişiklik teklifi
- + 1475 Sayılı İş Kanunu değişiklik teklifi
- + 2929 Sayılı Kanun değişiklik teklifi
- + Kıdem Tazminatı Fonu Kanunu teklifi
- + Tarım ve Orman İş Kanunu teklifi.

Bilindiği gibi, İcra ve İflas Kanunu değişiklik teklifi ile iflas halinde işçi alacakları ve tazminat hakları güvence altına alınmaya çalışılmış; İş Kanunu değişiklik teklifinde süresi belli olmayan akitlerin feshinde "haklı ve yeterli sebep" ilkesi ile "yargı denetimi" esası savunulmuş, kıdem tazminatı ödemelerinde hizmet birleştirilmesi esasları düzenlenmiş, vardiyalı çalışmalarda fazla mesai kurallarının uygulanması öngörülmüştür. 2929 Sayılı Kanun değişikliği ile 440 Sayılı Kanunda yapılan değişikliğin ortadan kal-

dırılarak, sanayi, tarım ve ulaştırma alanlarında kurulu te-
sekküllerde işçilerin yeniden yönetime katılmalarının sağlan-
ması istenilmiştir. Kıdem Tazminatı Kanun teklifi işçilerin
çalışma hayatı boyunca tüm hizmetlerinin toplamı üzerinden
hesap edilecek kıdem tazminatına sahip olmalarını ve işten
çıkartmalarda, ayrıca hizmette kıdeme göre ödeme yapılmasını,
bu ödemelerin emeklilik, maluliyet, ve ölüm hallerinde veri-
lecek kıdem tazminatından tenzil edilmemesini öngörmektedir.
Tarım ve Orman İş Kanunu teklifi ile bu işkolunda çalışan iş-
çilerin asgari yasal güvenceleri sağlanılmaya çalışılmaktadır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne sevkedilmek üzere, 19 Nisan
1984'de işçi ve sendikacı kökenli parlamenterlerin imzasına
açılan tekliflerin özeti Örgütümüze 24 Nisan 1984 günü,
84/2508-5/43 sayılı; tam metinleri ile gerekçeleri de
21 Mayıs 1984 gün, 84/2992-5/43 sayılı yazılar ekinde gön-
derilmiştir.

TÜRK-İŞ Daimi Mevzuat Komisyonu üçüncü toplantısını 14 Ha-
ziran 1984 günü yapmıştır. Bu toplantıda Komisyon gündemi
yeniden gözden geçirilmiş ve "Milli Prodüktivite Merkezi
Kanunu"nun dahil edilmesi, ayrıca Komisyonun "sosyal güvenlik
kurulu gündemi, Çalışma Meclisi gündemi, Kamu Toplu İş Söz-
leşmeleri Koordinasyon Kurulu çalışmaları, kamu kesimi işveren
Sendikası teşkili girişimi ve Türkiye İşveren Sendikaları
Konfederasyonu (TİSK)nun tutumu" üzerinde çalışmalar yapması
kararlaştırılmıştır.

Komisyon bu toplantısında 506 Sayılı Kanunun 61-67, 78,80
ve 140 ıncı maddelerinde değişiklik yapılmasını, aynı şekilde,
4792 Sayılı Kanunun 20 nci maddesinin değiştirilmesini öngö-
ren beş değişiklik teklifinin Türkiye Büyük Millet Meclisine
sunulmasını kararlaştırmıştır.

506 Sayılı Kanunun 61 ve 67 nci maddelerinde öngörölen deği-
şiklikle 1.1.1982 tarihinden önce yaşlılık aylığı bağlananlar-
la ölenlerin hak sahiplerine bağlanan aylıklarda, 1.1.1982 son-
rası bu işlemleri yapanlar bakımından ortaya çıkan eşitsizlik
506 Kanuna bir geçici madde eklenmek suretiyle giderilmeye
çalışılmıştır.

506 Sayılı Kanunun 78 inci maddesinde ve değişik ek beşinci maddesinde öngörülen değişiklikle sosyal yardım uygulamasında TC Emekli Sandığı Kanunu ile Sosyal Sigortalar Kanunu arasındaki farklılığın giderilmesi ve yardımın Hazinece yerine getirilmesi; sosyal yardım zammının Hazine tarafından karşılanması öngörülmüş olmakla prime esas tavan kazancın tesbitinde sosyal yardım zammının katılmaması teklif edilmiştir.

506 Sayılı Kanunun 80. maddesi değişiklik teklifi ile prim borçlarını yasal ödeme süresi içinde yerine getirmeyen işverenlere uygulanmakta olan gecikme zammının ilk ay için yüzde 10'dan yüzde 20'ye müteakip aylar için de yüzde 3'den yüzde 5'e yükseltilmesi öngörülmüştür.

506 Sayılı Kanunun 140 inci maddesi değişiklik teklifi ile ise prim borçlarını yerine getirmeyen işverenler için ağır para cezası ve hapis yaptırımını öngörülmüş, ayrıca birikmiş prim borçlarının 31.12.1986 tarihine kadar ödenmesi imkanı getirilmiştir.

4792 Sayılı Sosyal Sigortalar Kurumu Kanununun 20. maddesinde öngörülen değişiklik ise Kurum fonlarının Devletin çıkardığı veya kefil olduğu tahvillere yatırılmamasını, fonların Devlet Bankalarında toplanmasını hedef almaktadır.

Değişiklik teklifleri 19 Haziran 1984'de Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne intikal ettirilmiştir.

Daimi Mevzuat Komisyonu 14.6.1984 tarihli toplantısında ayrıca gündemindeki konular üzerinde "öncelik sıralaması"na ilişkin tesbitlerini gözden geçirmiş, yukarıda değinilen yasal düzenlemelerle ilgili çalışma tamamlandığından öncelikle "2821 Sayılı Sendikalar Kanunu değişiklik teklifinin, 2822 Sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu değişiklik teklifinin" ele alınmasını; "Tüketicinin Korunması Kanunu Tasarısı"na ilişkin görüş belirlenmesini; "İşçi/Memur ayırımı" sorununun değerlendirilmesini; "reel ücretlerde kaydedilen sürekli düşme karşısında alınabilecek önlemlerin tayinini" kararlaştırmıştır.

Komisyon 6 ve 10 Temmuz 1984 tarihlerinde çoğunluk olmadığı için toplanamamış, 11 Temmuz 1984 günü gündeme "Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı ve Bakanlıkların Yeniden Düzenlenmesi Hakkında Kanun Hükmünde Kararnameler" dahil edilmiştir.

Çalışma Meclisi'nin tüm uyarılara karşın münhasıran "Kıdem Tazminatı Fonu Kanun Tasarısını ele almak üzere" 26 Temmuz 1984'de toplantıya çağrılmasının kesinleşmesi üzerine, Komisyon 20 Temmuz 1984 günü "TÜRK-İŞ Görüşünü" belirlemek üzere 23 Temmuz 1984'de toplantıya çağırılmıştır. Bu toplantıda 2821 ve 2822 Sayılı Kanun değişiklik teklifleri ile ilgili "teknik çalışmanın" TÜRK-İŞ ihtisas merkezlerince yerine getirilmesi, Yönetim Kurulu'nun isteği yönünde, kabul edilmiş, ayrıca "Kıdem Tazminatı Hakkı ve Kıdem Tazminatı Fonu Tasarısı"na ilişkin TÜRK-İŞ'in tüm görüşleri saptanmıştır.

Başkanlar Kurulunun önerileri istikametinde Daimi Mevzuat Komisyonunca öncelik sıralaması yapılan ve sonuçlandırılan Yasa teklifleri ile değişiklik teklifleri işçi ve sendikacı kökenli parlamenterlerle müzakere edilmiş, ihtiyaçlar anlatılmış, birinci paket Nisan 1984 içinde, ikincisi Temmuz 1984'de Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne intikal ettirilmiştir. Bu çalışma Nisan ayı içinde çeşitli temasları gerektirmiş, işçi ve sendikacı kökenli parlamenterlerle, Daimi Mevzuat Komisyonu üyeleri ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Sağlık ve Sosyal İşler Komisyonu üyeleri TÜRK-İŞ'de bir akşam yemeği vesilesiyle bir araya getirilmişlerdir. Öneriler ayrıca Cumhurbaşkanı, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanına, Başbakan ve diğer ilgililere resmi olarak verilmiştir.

Konu, ilgili "Bölüm"de de açıklanacağı üzere, TÜRK-İŞ/Hükümet Zirve Toplantısı öncesinde, "Zirve Gündeminin belirlenmesi için yapılan çalışmalar sırasında" ele alınmış, Gündemin üç ana maddesinin birinin "yasal konular"a ayrılması kararlaştırılmıştır. Nitekim 17 Temmuz 1984 günü Ankara'da yapılan Zirve toplantısında hazırlıkları tamamlanan yasalarla Yasa değişiklik teklifleri "Bakanlıkların Yeniden Düzenlenmesine

İlişkin Kanun Hükümünde Kararnameler, Türk Bayrağı Kanunu ve ilgili Tüzük, Milli Prodüktivite Merkezi Kuruluş Kanunu" ile birlikte ele alınmıştır. TÜRK-İŞ Zirvede Hükümetten bu alanda destek istemiştir. Zirve toplantısı sonrasında, 13 Ağustos 1984 günü Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığında bir "ortak değerlendirme toplantısı" yapılmış, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı konunun titizlikle izlendiğini, isteklerin gerçekleştirilmesi için çaba sarfedilmekte olduğu bildirilmiştir. "Ortak Değerlendirme Toplantısı" sonrasında TÜRK-İŞ Genel Sekreteri Başbakan Yardımcısını ve diğer ilgili Bakanları ziyaret etmiş, konulara ilişkin sözlü açıklamalarda bulunmuş, isteklerle ilgili çalışmaların hızlandırılmasını istemiştir. İstekler Bakanlıklara yazılı olarak da iletilmiştir.

Bu girişimlerin sonuçsuz kaldığının görülməsi üzerine 11 Şubat 1985 günü yapılan Zirvede, gündem gereğince, TÜRK-İŞ'in Yasa değişiklik önerileri yeniden ele alınmış, TÜRK-İŞ Genel Sekreteri önerilerin bu tarihe kadar üç kez Hükümete ve TBMM Başkanlığına iletildiğini belirtmiş ve önlem alınması istenilmiştir. Bu toplantıda 2821 ve 2822 Sayılı yasalarda yapılması istenen değişikliklerin 15 Şubat 1985 tarihine kadar bir "ön sunuş" halinde Hükümete intikal ettirilmesi kararlaştırılmış ve TÜRK-İŞ 15.2.1985 ve 15.3.1985 tarihlerinde önerilerini iki kez sunmuştur.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı bazı önerilerle görüş beraberliği içinde olduğunu bildirmiş ancak hazırladığı Tasarıda hür sendikacılık ilkeleriyle gelişen, serbest toplu pazarlık hakkını çıkmaza sokacak nitelikte bazı düzenlemeler yapmıştır. (Bknz. İşçi Hak ve Özgürlükleri ile İlgili Yasal Düzenleme Çalışmaları Bölümü)

Geçirdiğimiz dönemde 17.7.1964 Tarih ve 506 Sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun Bazı Hükümlerinin Değiştirilmesine Dair 3203 Sayılı Kanun (Kabul Tarihi 14.5.1985, R.G.22.5.1985, sayı 18761) ile İcra, İflas Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine ve 3182 Sayılı Bankalar Kanununun 92,93 ve 94 üncü Maddeleri ile HUMK'nun 500 üncü Maddesinin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair 3222 Sayılı Kanun (Kabul Tarihi: 6.6.1985, R.G. 15.6.1985, sayı 18785) kabul edilmiştir. (Bknz. İşçi Hak ve Özgürlükleri ile İlgili Yasal Düzenleme Çalışmaları Bölümü)

1.3.7. TÜRK-İŞ/HÜKÜMET Zirve Toplantıları

13/14 Nisan 1984 tarihlerinde Ankara'da toplanan TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulunun Yönetim Kurulumuzdan "... işçi sorunlarının Hükümet yetkilileri ile bir bütün olarak ele alınacağı gündemli toplantılar yapılması için girişimde bulunulmasını istediği" hatırlardadır.

Başkanlar Kurulu toplantısını takiben bu istek doğrultusunda gereken girişimler başlatılmıştır. Basının yakından izlediği bu girişimlerde Haziran 1984 ortalarından itibaren önce bir tıkanıklıkla karşılaşılmış; basında yer alan haberlere göre Başbakan bu toplantının yapılmasını istememiştir. TÜRK-İŞ Genel Başkanı 22 Haziran 1984 günü yaptığı açıklamada, "... TÜRK-İŞ'in Türkiye Cumhuriyeti Hükümetleriyle her zaman görüşmeye değer sorunları olduğu gibi, Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlarının da, her zaman TÜRK-İŞ'e ayıracak zamanları olmuştur" demiş, Hükümetle bir araya gelinip görüşüleceğini ve çalışma hayatının açıl çözüm bekleyen konularının tartışılacağını belirtmiştir.

Yenilenen girişimlerle "toplantı gündeminin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı ile ortaklaşa yapılacak bir toplantıda kesinleştirilmesi", Zirve öncesinde Başbakanın başkanlığında bir ön toplantı yapılması, TÜRK-İŞ/Hükümet Zirve Toplantısının da 17 Temmuz 1984'de gerçekleştirilmesi"kararlaştırılmıştır. Zirve Toplantısı ile ilgili "teknik çalışmalar" Konfederasyonumuzda başlatılmış, Örgütü her kademedede etkileyen genel nitelikli sorunlar dışında sorunları özel nitelik arzeden Başkanlar Kurulu üyeleri 26 Haziran 1984 gün, 84-340I-5/43 sayılı yazı ile çağırılmıştır. Bu üyelerle "Zirve" öncesinde, 16 Temmuz 1984 günü Ankara'da TÜRK-İŞ'de bir "değerlendirme toplantısı"da yapılmıştır.

./..

1.3.7.1. Ön Toplantı

Zirve Toplantısı hazırlık çalışmalarında kararlaştırıldığı üzere 4 Temmuz 1984 tarihinde Başbakanlıkta bir "Ön toplantı" yapılmıştır. Bu toplantıda Hükümet kanadını Başbakan Turgut Özal, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı ile Bakanlık üst kademe yetkilileri, TÜRK-İŞ Genel Sekreter, Genel Eğitim Sekreteri ve Genel Mali Sekreter temsil etmiş, ayrıca TÜRK-İŞ danışmanları hazır bulunmuşlardır.

TÜRK-İŞ bu toplantıya 2821 Sayılı Sendikalar Kanunu ile 2822 Sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu uygulamasından kaynaklanan çeşitli sorunlarla "Çalışma Meclisi gündeminde yer almasını gerekli gördüğü" konuları götürmüştür.

Örgütümüzce 5 Temmuz 1984 gün, 84-3434-5/43 sayılı yazı ekinde gönderilen "tesbit raporu"nda yer alan hususların ele alındığı toplantıda ayrıca Yasa uygulaması ile ilgili olarak üye kuruluşlarımızca Konfederasyonumuza intikal ettirilen çeşitli uygulama sorunları da tartışılmıştır.

"Ön Toplantı"ya sunulan TÜRK-İŞ görüşünde Hükümetin, hazırlanmasına doğrudan katılmadığı iki yasal düzenleme ve bunların uygulanması sorunu ile karşılıklıya bulunduğu, bu durumun yol açabileceği çıkmazlara rağmen serbest toplu pazarlık düzenine geçiş için gerekli çalışmayı tamamlamaya özen gösterdiği, 2821 Sayılı Kanunun 60 ıncı maddesi gereğince çıkarılmak gereken Tebliğlerin çıkarılmasının bunun örneği olduğu kaydedilmiş, "serbest toplu pazarlık düzenine geçiş yönünde atılan bu olumlu adımlara rağmen sistemin işlerlik kazandığından söz edilemeyeceği vurgulanmıştır.

"Sistemin ancak Yasalarda ihtiyaçlara uygun değişiklikler yaparak işler hale getirilebileceği" bildirilen TÜRK-İŞ görüşünde, "...bununla birlikte, Yasa değişiklikleri değerlendirilinceye kadar, kısa süre içinde alınabilecek önlemler de vardır. Bunda başarı, Hükümetin,

doğrudan ilgililerle yakın işbirliği içinde, sorunları belirleme ve çözme yönünde etkin bir çalışma yapmasına bağlı görünmektedir..." denilmiştir.

TÜRK-İŞ yetkilileri 2821 Sayılı Sendikalar Kanunu uygulaması konusunda öncelikle 60 ıncı madde gereğince çıkarılan "istatistikler" üzerinde durmuş, "istatistiklerin çoğ kez gerçekleri yansıtmadığını, Yasanın tanıdığı "itiraz hakkının Bakanlık yetkililerince hasmane olarak değerlendirildiğini, itiraz mercilerini etki altına alma çabasının müşahede edildiğini, bir kısım sendikaların kayırıldığı bir kısma ise karşı tavır alındığı izlenimine yol açan davranışlara tanık olduğunu" bildirmişlerdir.

Ön toplantıda TÜRK-İŞ yetkilileri "Kanunun 25 inci ve 61 inci maddelerinin anlaşılma ve uygulama biçimi konularında ortak görüş sağlanmasını, Sendikalar Kanunu anlamında işçi olup, sigorta sicil numarası olmadığı için yetki tesbit işlemlerinin yapılamadığı işyerleri ve işletmeler bakımından, özellikle tarım işkolu için alınabilecek önlemlerin ortaklaşa düşürülmesini Kanunun 4 üncü maddesinin uygulanmasında Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Teşkilatının benimsediği kriterler üzerinde görüş beraberliği olmasını işlemişler, "Bakanlıklar teşkilatlarının yeniden düzenlenmesi çalışmalarının işkolları ile sendika üyeliklerine muhtemel etkileri ile alınmak gereken önlemler üzerinde, kısa süre içinde, doğrudan ilgililerin durumu da gözönüne alınarak belirlenecek önlemler ortaklaşa değerlendirilmelidir" demişlerdir.

2822 Sayılı Kanun uygulaması konusunda, ön toplantıda, özellikle yetki tesbit belgelerinin gecikmesi sorunu üzerinde durulmuş, "istatistiklerdeki hataların, doğal olarak etkilerini 2822 sayılı Yasa uygulamasında gösterdiği dikkat çekilmiş, "işletme" kavramının açıklığa kavuşturulması; düne kadar işyeri sözleşmesine muhatap iken bugün işletme olarak değerlendirilen birimlerde farklı tarihlerde akdedilip, farklı tarihlerde sonuçlanacak toplu iş sözleşmelerinin varlığı anlatılarak, işletme içinde mütalaa edilip henüz yürürlüğünü koruyan iş sözleşmelerine tabi kılınan, sözleşmesi aylar önce sona ermiş işyerlerinin durumuna açıklık getirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Bunun yanında, TÜRK-İŞ

yetkilileri, toplu iş sözleşmelerinden dayanışma aidatı ödenmek suretiyle yararlandırmada "talep tarihi" ibaresinin açıklığa kavuşturulmasını, toplu iş sözleşmeleri sicil yönetmeliğinin hazırlanmasını, Kanunun 50 nci maddesi uyarınca hazırlanması gereken Tüzüğün (grev ve Lokavt halinde mülkî amirin yetkilerini, alınabilecek tedbirlerin niteliğini, kapsamı ile uygulanış biçimini gösterir Tüzük) çıkarılmasını istemişlerdir.

"Denetim yetkisinin kullanılma biçimine ilişkin tereddütlerin devam ettiği" bildirilen TÜRK-İŞ görüşünde, bu yetkinin usulüne uygun suretle ve amacı ile sınırlı bir biçimde kullanılması istenilmiş, "malî soruşturmaya varan, çalışmaların amaca uygunluğunu sübjektif değerlendirmelere tabi tutulan, sendika genel kurul kararlarını dikkate almayan bir yaklaşım kabul edilemez" denilmiştir.

TÜRK-İŞ yetkilileri ön toplantıda, Çalışma Meclisi'nin yeniden toplantıya çağrılmış olmasını önemli bir gelişme olarak nitelenmişler, ancak Çalışma Meclisi'nin öncelikle 2821 ve 2822 Sayılı Kanunların uygulanmasından kaynaklanan sorunları ele alması gerektiğini bildirmişlerdir.

Bu toplantı belirtilen sorunların Zirve öncesinde ve sonrasında dikkatle ele alınacağı sonucuna varılarak sona ermiştir.

1.3.7.2. TÜRK-İŞ/Hükümet Birinci Zirve Toplantısı (17 Temmuz 1984)

TÜRK-İŞ/Hükümet Zirve Toplantısı planlandığı gibi 17 Temmuz 1984 günü yapılmıştır. Çalışma Meclisi'nin 16 Temmuz 1984'de toplanmasının kesinleşmesi üzerine 10 Temmuz 1984 günü, 84-3452-5/43 sayılı yazı ile Örgütümüz uyarılmış, 26 Haziran 1984 gün, 84-3401-5/43 sayılı yazı ile "Zirve hazırlık toplantısına çağrılan yöneticilere bu toplantının 16 Temmuz 1984 günü öğleden sonra yapılacağı" bildirilmiştir. Değerlendirme toplantısında Zirve Toplantısının kesinleşen gündemi konusunda bilgi verilmiş, toplantıda izlenilecek strateji saptamıştır.

TÜRK-İŞ Zirve Toplantısına, gündem konularını içeren bir ön rapor sunmuştur. Bu raporda "Ekonomik Sorunlar" başlığı altında fiyat/ücret dengesizliği, Yüksek Hakem Kurulu'nun yenilediği sözleşmelerde esas aldığı ilke kararının geçersizliği, ödenmemiş bulunan işçi alacakları, (3000.-) TL. avans uygulamasından kaynaklanan sorunlar, kamu sektöründe sürdürülen toplu iş sözleşmelerinde Kurumları adına sözleşmelere katılan temsilcilerin uzlaşmaz tutumu ve sınırlı olduğu görülen yetkilerinden çıkan problemler" işlenmiştir. Fiyat/ücret dengesizliğinin "sosyal devlete düşen ödevlerin eksiksiz yerine getirilmesi yanında serbest toplu pazarlık düzeninin müdahalesiz ve arızasız işletilmesi yoluyla giderilebileceği, Yüksek Hakem Kurulu" ilke kararı"nın yaşam şartları ile uyumlu hale getirilmesi gerektiği toplantıda açıklanmış, kamu sektöründe toplu iş sözleşmesi görüşmelerinde tesbit edilen uzlaşmaz tutumun terkedilmesi, işçi alacaklarının daha fazla geçikilmeksizin ödenmesi istenilmiştir.

Hükümete Zirve toplantısı sırasında sunulan "ön rapor"da, "Yasal Konular" başlığı altında, TÜRK-İŞ'in yasa ve yasa değişiklik tekliflerine değinilerek, hükümetçe benimsenmesi ve desteklenmesi istenilmiş;Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planına ilişkin TÜRK-İŞ görüşünün dikkate alınmasının kalkınma hedefine ulaşabilmenin temel şartı olduğu açıklanmış; Bakanlıkların yeniden düzenlenmesine ilişkin Kanun Hükmünde Kararnameler uygulamasının yol açtığı sorunlar ve bunların toplu sözleşme düzenine olumsuz etkileri anlatılmış;"Sosyal Güvenlik Kurulu"nın kaldırılması eleştirilerek yeniden teşkili, Milli Prodüktivite Merkezi"nin amacına uygun hizmet vermesini mümkün kılacak yasa değişikliği sırasında, Kurul Genel Kurulunca benimsenen taslaktaki esasların gerçekleştirilmesi,Türk Bayrağı Kanunu uygulamasında "ayyıldızın sembol olarak kullanımını yasaklayıcı bir yolun izlenilmemesi,denetime ilişkin 47 nci madde uygulamasında denetime esas olacak tarihin ilkeye bağlanması talep edilmiştir.

Ön rapor'da "Diğer Konular" başlığı altında "işçi çıkarma yasağının Milli Güvenlik Konseyi bildiri ve kararlarındaki amaca uygun suretle Hükümetçe değerlendirilmesi, uygulamada farklılıkların kaldırılması, yasağın uygulanış ve işleyişinin bir kararname ile ülke düzeyinde yeniden belirlenmesi; kamu işyerlerinde ve kamu iktisadi teşebbüslerinde yüzde 30 oranında boşaldığı tesbit edilen kadroların doldurulması; müteahhit eliyle gördürülen işlere ait ihale şartnamelerinde işçilerin kanunlardan ve toplu iş sözleşmelerinden doğan kazanılmış haklarını güvenceye bağlayacak düzeltmeler yapılması ve hükümler konulması; ulaştırma sektöründe permi hakkını kaldıran uygulamaya son verilmesi; sendika uzmanı/sosyal-yardımcı tayinlerinin çabuklaştırılması; İstanbul İli işçi konut protokolünün yenilenmesi" istenilmiştir.

Başbakan,Zirve Toplantısında, "bu toplantıların yararına inandığını, periyodik toplanılması yerine ihtiyaçlar gerektirdiğinde toplantı düzenlenmesinin daha yerinde olacağını, toplantı gündemlerinin gene birlikte belirlenebileceğini, temel sorunun enflasyon olduğunu, Türkiye'nin önümüzdeki iki üç yıl içinde normal bir düzene kavuşabileceğine inandığını, serbest toplu pazarlık düzeninin iyi işlemesinin Hükümetin de arzusu olduğunu, Zirveye sunulan konuların izlenerek sonuçlarının gelecek toplantıya getirilmesinin yerinde olacağını" belirtmiş,ilgili Bakanlar da sorunlara ilişkin görüşlerini açıklamışlardır.

Toplantıya Hükümet kesiminden Başbakan, Başbakan Yardımcısı ve Devlet Bakanı Kaya Erdem, Devlet Bakanı Kazım Oksay, Devlet Bakanı İsmail Özdağlar, Devlet Bakanı Kurtcebe Alptemocin, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı, Maliye, Gümrük ve Tekel Bakanı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı, Tarım-Orman ve Köyİşleri Bakını, Bayındırlık ve İskan Bakanı, Ulaştırma Bakanı, Ticaret ve Sanayi Bakanı katılmışlardır. İşçi kesiminden ise TÜRK--İŞ Yönetim Kurulu üyeleri ile Başkanlar Kurulu üyelerinden Zeki Gedik,Emin Kul,Mustafa Özbek,Bayram Meral,Kenen Durukan,Mehmet Acıdereli,Mustafa Başoğlu,Ahmet Kurt,Orhan Erçelik ve Zeynel Irmak temsil etmişlerdir. Toplantıda TÜRK-İŞ danışmaları da hazır bululunmuşlardır.

1.3.7.3. TÜRK-İŞ/Hükümet İkinci Zirve Toplantısı (11 Şubat 1985)

Hükümet 17 Temmuz 1984 tarihinde yapılan ortak toplantıdan itibaren, sınırlı bazı isteklerin yerine getirilmesine karşın, acil çözüm bekleyen çoğu alanda sonuç alınmaması üzerine 24.12.1984 tarihinde Başbakanla bir toplantı yapılmış ve yeniden bir toplantı yapılması kararlaştırılmıştır.

Ocak/1985 içinde yapılması planlanmışken, TÜRK-İŞ Genel Başkanının rahatsızlığı ve Başbakanın yurt dışı gezileri sebebiyle TÜRK-İŞ /HÜKÜMET Zirve Toplantısı 11 Şubat 1985 tarihinde yapılmıştır.

Yönetim Kurulumuz bu toplantıya;

- . 2821 ve 2822 Sayılı Yasaların uygulamada yol açtığı çıkmazları:
- . Bireysel ve toplu iş hukuku alanında, sosyal güvenlik ve ekonomide giderek ağırlaşan işçi sorunlarını:
- . Üye kuruluşlarımızın bu seviyede ele alınmasını gerekli görerek, Konfederasyonumuza intikal ettirdikleri çeşitli uygulama sorunlarını

götürmeye karar vermiştir.

TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu, 2821 ve 2822 Sayılı Yasalardan kaynaklanan sorunlarla bireysel iş hukukunun ve sosyal güvenliğin temel çıkmazlarının, ekonomide yapılan tercihlerin iktisaden güçsüz durumda olanlar üzerindeki olumsuz etkilerinin Genel Başkan Şevket YILMAZ'ın takdim konuşmasında yer almasını, değinilen sorunlara ilişkin ayrıntılı açıklamaların Genel Sekreter M.Sadık ŞİDE tarafından yapılmasını kararlaştırmıştır.

Bu karar ışığında, Genel Başkan Şevket YILMAZ, Hükümetle ilk kez 17 Temmuz 1984 tarihinde yapılan toplantıda ele alınan konuları hatırlatmış, altı ay gibi, kısa sayılamayacak bir süre içinde sorunların çözümü yolunda beklenen gayretin gösterilmemiş olduğuna işaret etmiştir.

./..

İşçilerin ferdi ve toplu iş hukuku alanında, ekonomide ve sosyal güvenlikle çıkmazlarla karşıkarsıya olduklarını belirten Genel Başkan, ekonomik kararlarda tercihlerin sürekli olarak başta işçiler olmak üzere, tüm çalışanlar, dar ve sabit gelirliler eleyhine yapıldığını, Devlet'in iktisaden güçsüz durumda olanı koruma işlevini yerine getiremediğini, çalışanın işinde ve emeklilik döneminde güvencesinin kalmadığını bildirmiştir. Ferdi iş hukuku alanında "İşçi çıkarma eylemleri"nin sebep ve sonuçları üzerinde duran TÜRK-İŞ Genel Başkanı, bu alanda egemen görülen keyfiliğin önlenmesini, kıdem tazminatı kurumunda ve fon düşüncesinde kazanılmış hakların korunmasını istemiştir. Toplu iş hukuku alanında yasanın çıkmazları "toplu pazarlık hakkı, grev hakkı ve hur sendikacılık kağıt üzerindedir" sözleriyle özetleyen Genel Başkan, sosyal güvenlikle kazanılmış hakların tehdit altında olduğunu, işçiye yarar sağladığı kanıtlanmış uygulamaların durdurulmak istendiği bildirilmiştir.

TÜRK-İŞ Genel Başkanı Şevket YILMAZ'ın konuşmasını takiben TÜRK-İŞ Genel Sekreteri Sadık ŞİDE sorunları şöyle açıklamıştır:

. Toplu İş Sözleşmeleri:

Genel Sekreter ŞİDE, bu bölümde enflasyonun kontrol edilemediğini, imzalanan toplu iş sözleşmelerinde belirlenen ücret zamlarının hayat pahalılığını izleyemediğini, işçinin fakirleşmeye devam ettiğini açıklamış, kamu toplu iş sözleşmeleri Koordinasyon Kurulu'nun mücadeleci tutumuna değinmiş, Yüksek Hakem Kurulu'nun yapısının değiştirilmesi gerektiğini bildirmiştir. 3000 TL. avans uygulamasının halen tereddüt konusu olmakta devam ettiğini bildiren ŞİDE, uygulamanın kesin tahakkuka döndürülmesini istemiştir. Genel Sekreter bu arada işçi ortalama ücretleri konusunda kamuoyunun Devlet Kurumlarınca yanıltılmak istendiğini, bu eylemlerin önlenmesi gerektiğini belirtmiştir.

• Asgari Ücretler:

Asgari ücretlerin günün yaşama koşullarıyla bağdaşmadığı, gözden geçirilmesi gerektiği, bu da öncelikle bir "belirleme yöntemi değişikliğine" ihtiyaç olduğu Genel Sekreter tarafından açıklanmış, bu konuda üç somut öneride bulunulmuştur. Buna göre, temel ihtiyaç maddelerindeki fiyat artışlarının yüzde 15'e ulaşması halinde asgari ücretin yeniden belirlenmesi; ücretin ortalama üç çocuklu aile esasına göre yapılması ve asgari ücretlerin vergi dışında tutulması istenmiş, ayrıca, uygulamada denetim yetersizliğini ortadan kaldıracak önlemler alınması üzerinde durulmuştur.

• İşsizlik Sorunu ve İşçi Çıkarma Eylemleri, İşçi

Alacakları:

Genel Sekreter işsizlik sorununun gerçekçi hiçbir önlem alınmadığı için korkutucu boyutlara ulaşmakta olduğunu tekrarlamış, "işçi çıkarma yasağının kaldırılması"nı takiben çıkarılan işçi sayısının 5053'e ulaştığını bildirerek buna ilişkin ayrıntılı listeyi sunmuş, işçi çıkarma eylemlerinin işveren mayfiliğine terk edilemeyeceği yolundaki TÜRK-İŞ görüşünü hatırlatarak, çıkarmalarda yargı denetimini egemen kılacak yasal düzenlemenin kısa sürede gerçekleştirilmesini, milyarları bulan işçi alacaklarının ödenmesini istemiştir.

Bireysel iş hukukunun temel çıkması olarak "tarım işçilerinin her çeşit güvenceden yoksun durumuna" işaret eden Genel Sekreter, "İşçi-memur ayırımına" da değinerek, özellikle 2495 Sayılı Kanun yoluyla (Bazı Kurum ve Kuruluşlarda Özel Güvenlik Teşkilatı Kurulması Hk.Kanun) işçilerin, kanun koyucunun amacını aşan bir yaklaşımla memurlaştırılmak istendiğini bildirmiştir. Bu durumun önlenmesini isteyen Genel Sekreter, memurlaştırma olaylarında sendikalaşmayı önleme amacının yattığına dikkati çekmiştir.

• Denetim ve Teftişler (İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği)

Genel Sekreter ŞİDE, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın işçi sağlığı ve iş güvenliği alanında yapmakla yükümlü olduğu ödevleri yerine getirmezken, 2821 Sayılı Sendikalar Kanunu'nun 47.maddesine dayalı "denetim yetkisini" sendikalar üzerinde bir "baskı aracı olarak kullanmaya çalıştığını belirtmiştir. Çalışma hayatının teftiş ve denetiminin gereğince yerine getirilmemesinin sonuçlarının iş kazalarında, meslek hastalıklarında, sigortasız işçi çalıştırmakta asgari ücretin uygulanmamasında, yasal iş saatlerine uyulmamasında somut olarak görüldüğünü bildiren Genel Sekreter, Bölge Çalışma Müdürlüklerinin ve Grup Müfettişliklerinin sayısının azaltılmasını, çeşitli sebeplerle bu alanda görevlendirilebilecek olan müfettişlerin görevden alınmalarını eleştirmiştir. Sendika denetimlerinin "siyasal baskı" biçiminde

uygulandığını anlatan Genel Sekreter, denetimin bu boyutta ilk kez uygulandığı yurdumuzda denetimin "yol gösterici, uyarıcı" netelikte olması beklenirken Savcılık aracılığıyla kovuşturma konusu yapılmakta olduğunu, Sendikaların, 2821 Sayılı Yasa uygulamasından yıllar öncesine dayanan ve hemen hepsi genel kurulların denetiminden geçmiş tasarruflarından sorumlu tutulmak istendiğini bildirmiş, bu tutumun değiştirilmesini istemiştir. ŞİDE, TÜRK-İŞ Örgütü sürekli olarak denetim konusu yapılırken, çoğu örgüt'ün bunun dışında tutulduğuna da dikkati çekmiştir.

• Emeklilik SSK Konut Kredileri ve Toplu Konut Uygulaması SSK, Sağlık Hizmetleri, İşçi Emeklileri :

Genel Sekreter ŞİDE, sosyal güvende yaşamayan çıkmazları açıklamış, işçi emeklilik yaşının yükseltilmesi yolundaki düşünceden vazgeçilmesini, konut kredisi uygulamasına devam edilmesini, toplu konut projeleri çerçevesinde işçiler açısından sorunun, taksit oranları dikkate alındığında, çözümsüzlüğe mahkum olduğunu, sağlık tesislerinin geliştirilmesi gerektiğini, serbest doktorlar eliyle hizmet götürme düşüncesinin terkedilmesini istemiştir. Diş tedavilerinde kontrollü uygulama yapılmadığını, sağlık tesislerinin "huzurevi, otel" gibi tesislere dönüştürülmek istendiği yolunda sorumsuz beyanlar olduğunu anlatan Genel Sekreter ŞİDE, "işçi emeklilerinin gelir farklılıklarının giderilmesi, konut kredisinden yararlanmalarını, derneklerine ilişkin sorunların çözülmesi" istemlerini sunmuştur. ŞİDE bu konuda yurtdışında çalışan işçilerimizin sorunlarına da değinmiş, TÜRK-İŞ'in bu konuda sunduğu özel raporun dikkatle değerlendirilmesini istemiştir.

• Yasa Önerileri :

Genel Sekreter ŞİDE 6 Mayıs 1984, 2 Haziran 1984, 4 Kasım 1984 tarihlerinde TBMM'ne sunulan 11 yasa değişikliği önerisinin, üzerinden aylar geçmiş olmasına rağmen hiçbir işlem görmediğini hatırlatmış, hazırlanmakta olan Yasa değişiklik önerileri hakkında bilgi vermiş ve Hükümetin bu önerileri en kısa süre içinde ele almasını istemiştir.

• Diğer Konular :

Genel Sekreter ŞİDE sunuşunda "katma değer vergisi uygulaması", "sendika yöneticileri bakımından on yıl çalışmış olma koşulu", Devlet Demiryolları personelinin taşıma ve permi sorununa da değinmiştir. KDV'nin temel ihtiyaç maddelerine yansıtılmaması, ölçü olarak, asgari ücret belirlemede gözönüne alınan 51 ihtiyaç maddesinin değerlendirilmesi istenmiş, on yıl çalışma koşulu nun 7 Mayıs 1983 sonrası için aranmak gereken bir koşul olduğu hatırlatılmış, TCDD personelinin yıllar öncesine dayalı haklarının korunması istenilmiştir

Genel Sekreter Sadık ŞİDE'nin sunuşundan sonra Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı, Ticaret ve Sanayi Bakanı, Maliye Bakanı, Devlet Bakanları TİTİZ ve OKSAY açıklamalarda bulunmuşlardır.

Bakanların konuşmaları arasında Toplu Konut ve Kamu Ortaklığı Fonu Dairesi Başkanı da uygulama ve beklentiler konusunda bilgi vermiştir.

Başbakan ÖZAL son sözü almış, özetle "oya dayanan bir siyasal iktidarın temel hedefinin yanlışlık yapmamak olduğunu; -oy alacağız- düşüncesiyle hareket edenlerin yanlışlık yaptığının, oy da alamadıklarının geçmişte görüldüğünü; "isteklerle imkanları meczetme" yolunun aranması ve bulunması gerektiğini; zıtlasma gibi görünen bazı oluşumlarda zorunluluklar olduğunu; Türkiye'nin bir siyasal değişiklik içine girdiğini; 1979 krizinin gerisinde 1974 petrol şoku ile birlikte alınmak gereken önlemlerin alınmamasının yarattığını; sadece gelişmekte olan ülkelerin değil, sanayileşmiş ülkelerin de ciddi sorunlarla karşı karşıya bulunduğunu; 1979'dan başlayarak ulusça gayret içine girildiğini; Türkiye'nin sorunları çözme yolundaki atılımlarının uluslararası kurumlar, özellikle finans çevrelerince son derece olumlu kabul edildiğini; sapmaların 1979 koşullarını aratacak çıkmazlarla sonuçlanabileceğini; askeri müdahaleler sonrasındaki birkaç yılın kritik dönemler olduğunu; siyasal demokrasinin geleceği açısından bu dönemlerin dikkatle aşılmasının herkes, özellikle işçi sendikaları bakımından önem taşıdığını; çıkmaza yol açan her oluşumun temelde ekonomiden kaynaklandığını; ANAP iktidarının temel hedefinin "doğru" olduğuna inandığı politikayı, çeşitli kesimler ve menfaat grupları tarafından ağır bir biçimde eleştirilse de uygulamak olduğunu, örneğin geniş bir kesimi ilgilendirmesine rağmen kümülatif olarak yüzde 150'ye ulaşan gübre zammını cesaretle uygulamaktan geri kalmadıklarını, zira bunun gerekli ve doğru olduğuna inandıklarını; petrol zengini bir kısım ülke dahil, aynı çıkmazlar içinde bulunan çeşitli ülkelere özellikle enflasyonu durdurmak için yapılan çalışmaların sonuçları değerlendirildiğinde Türkiye'deki tablonun umut verici olduğunu" belirtmiş, Zirve Toplantısı konularında, 2821 ve 2822 sayılı Yasalarla ilgili şikayetlerin bildirilmesini, çözüm önerilerinin sunulmasını; işçi emeklilik yaşının yükseltilmesi ve kıdem tazminatı fonu konularının, kazanılmış hakları koruyacak bir yaklaşım içinde, yeniden görüşülmesine hazır olduklarının bilinmesini, Koordinasyon Kurulu uygulamasında amacın müdahale etmek olmadığını, gerçek anlamda koordinasyon olduğunu, bu arada devlet memurları ile karşılaştırılırsa işçilerin toplu iş sözleşmeleriyle daha yüksek oranda kazanım sağladıklarının kabul edilmesini" istemiştir ÖZAL, "asgari ücret tespit yönteminin gözden geçirilebileceğini, temel gıda maddelerinde asgari ücret kapsamına girenlere KDV uygulaması bakımından bakılabileceğini, Nisan KDV uygulamasının Temmuz 1985'e bırakılmak suretiyle bir adım atılmış olacağını, TÜRK-İŞ'in yasa değişiklik önerilerinin izleneceğini; toplu konut uygulaması ile bir yandan inşaat sektörünün canlandırılması yoluyla işsizlik sorunu açısından adımlar atılırken, diğer yandan işçilerin konut sorununun da çözülebileceğini; uygulamada bankaya paşın olarak yatırılmak

gerçekten meblağın SSK. imkanları ile çözülmesi konusunun araştırılacağını, keza işçi çıkartmalarda ANAP iktidarı öncesini de ele alan bir dönemsel inceleme yapılmasının yerinde olacağını, şartların yeniden Temmuz/1985'de gözden geçirilmesinden yana olduğunu" bildirmiştir.

1.3.7.4. Zirve Sonuçlarının Değerlendirilmesi

TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu'nun 28 Aralık 1984 tarihli kararı-
na uygun olarak Kurul 15 Şubat 1985 günü olağanüstü top-
lantıya çağırılmıştır.

TÜRK-İŞ Genel Başkanı toplantıda zirveye götürülen konu-
ları açıklamış, toplantı sonrasında, üzerinde "uzlaşmaya
varıldığı izlenimi alınan konular yanında tarafların görüş
ayrılıklarını muhafaza ettikleri konular" olduğuna işaretle
ana hatları ile şu sınıflandırmayı yapmıştır:

"Uzlaşmaya varıldığı izlenimi alınan konular;

. 2821 ve 2822 sayılı Yasaların uygulanmasında yaşanmakta
olan çıkmazlar Hükümetçe kısa süre içinde değerlendirile-
cektir. Bu amaçla TÜRK-İŞ şikayet ve önerilerini bildirme-
lidir.

. İşçi Emeklilik yaşının yükseltilmemesinde ve kıdem taz-
minatı Kurumu ile Fon'da, kazanılmış hakları korumayı
hedef alacak bir yaklaşımla çalışmalar birlikte gözden
geçirilecektir.

. İşçi çıkarma yasağının kaldırılması ile ortaya çıkan
tablo daha derine ve yasağın yürürlükte bulunduğu süreyi
de kapsayacak bir biçimde araştırılmalı, değerlendirme
bu çalışmalar sonrasında yapılmalıdır.

. Asgari ücret tespit yöntemine ilişkin TÜRK-İŞ görüşü
değerlendirilmelidir.

. Katma Değer Vergisinin asgari ücret tespitine esas 51'
temel ihtiyaç maddesine ne suretle yansıtacağı araştı-
rılmalıdır. Temel ihtiyaç maddelerinin Katma Değer
Vergisi dışında tutulması yönündeki TÜRK-İŞ görüşü, şu
aşamada, Nisan uygulaması Temmuz / 1985'e kadar ertelene-
ceğinden paylaşılmamaktadır. O tarihte konunun yeniden
değerlendirilmesi imkan dahilindedir.

. SSK. sağlık tesislerinin devredilmemesi konusunda görüş
beraberliği vardır.

-Uzlaşmaya varıldığı izlenimi alınarakla birlikte, üzerinde çalışılabileceği tespit edilen iki konu ise şöyledir:

- . SSK. konut kredisi uygulaması ile toplu konut uygulaması arasında bağlantı kurmak, örneğin, işçilerce krediye hak kazanabilmek için peşin yatırılmak gereken paranın SSK imkanlarından sağlanmasını araştırmak düşünülebilir.
- . TÜRK-İŞ tarafından TBMM'ne sunulmuş bulunan yasa değişik-lik önerileri üzerinde çalışma süretlendirilebilir."

1.3.7.5. Zirve Sonuçlarının İzlenmesi:

15 Şubat 1985 tarihinde Başkanlar Kurulu'na yapılan bu sunuştan sonra Zirve Toplantısı sonuçları 11 Mart 1985 tarihinden itibaren izlenmeye başlanılmış, tespitler ve girişimler 18 Mart 1985 tarihinde Teşkilatımıza duyurulmuştur.

Yönetim Kurulumuz bu konuda şu bilgiyi vermiştir:

11 Mart 1984 günü ilk izleme görüşmesi Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Mustafa Kalemli ile yapılmıştır. Bu görüşmede:

- . Asgari ücret uygulaması,
- . Asgari ücret mevzuatı değişikliği,
- . Çalışma hayatının teftiş ve denetimi,
- . Sendikaların denetimleriyle ilgili konular,
- . Bölge Çalışma Müdürlükleri, grup müfettişlikleri,
- . Emekli olma şartı,
- . SSK. Mesken kredisi,
- . SSK sağlık hizmetleri,
- . Serbest doktor anlaşması,
- . Anlaşmalı dış tedavileri,
- . SSK hastanesi statüsü,
- . İşçi emeklileri sorunları,
- . Yurtdışındaki işçilerin sorunları,

ele alınmıştır.

13 Mart 1985 Çarşamba günü yapılan ikinci bir toplantıda da, işsizlik sorunu ve işten çıkartma eylemleri değerlendirilmiştir.

Bu toplantıda işçi, işveren ve hükümet temsilcileri bir araya gelmişlerdir.

Bu görüşmelerde alınan sonuçları şöyle özetlemek mümkündür:

- . Asgari Ücret: Tespit yönetimi değişikliğine ait önerilerimizin Bakanlıkta 19 müzakereye açıldığı; incelenmekte olduğu belirtilmiş, asgari ücretlerin yeniden tespitinin değişiklik önerisinin incelenmesini takiben değerlendirileceği bildirilmiştir.
- . İşyeri Denetimleri : Çalışma hayatının daha etkin bir biçimde denetimine dair önerimizin, "İş Programı"na alındığı, bu arada eleman eksikliğini gidermek amacıyla 200 müfettiş istihdamı için sınav açıldığı ve yazılı sınavların yapıldığı sonuçlarının değerlendirilmekte olduğu belirtilmiştir.
- . Sosyal Konular : İşçilerin sosyal güvenlik hakları ile ilgili isteklerin Mayıs/1985 başına kadar değerlendirilmiş olacağı ve TÜRK-İŞ'in görüşlerinin alınmasını takiben 16-18 Mayıs 1985 tarihlerinde yapılacak SSK. 40.Genel kurulunda açıklama yapılacağı belirtilmiş ve bu konuda prensip anlaşmasına varılmıştır.

11 Mart 1985 günü ikinci izleme görüşmesi Maliye ve Gümrük Bakanı A.Kurtcebe ALPTEMOÇİN ile yapılmıştır. Bu görüşmede, Katma Değer Vergisinin uygulaması ve seyyar görev tazminatı sorunu ele alınmıştır.

14 Mart 1985 günü Devlet Bakanı Mustafa Tınaz TİTİZ ile yapılan görüşmede istihdam sorunu ve işsizliği azaltacak önlemler ele alınmıştır. Toplantıda Ülkemizin en önemli sorunu olan işsizlik üzerinde ortak çalışmalar yapılmasına, hazırlık çalışmalarının tamamlanmasından sonra kapsamlı bir "danışma toplantısı" düzenlenmesine karar verilmiştir.

14 Mart 1985 günü Ulustırma Bakanı Veysel ATASOY ile yapılan görüşmede, Karayolu Taşımacılığı Kanun tasarısı ve Seyahat. Permisi (Meccanen Taşıma) Yönetmenliği konuları ele alınmıştır.

./..

İleri ülke örneklerinden ve kazanılmış tecrübelerden yararlanılmak suretiyle hazırlandığı belirtilen Karayolu Taşımacılığı Kanun Tasarısında TÜRK-İŞ görüşleri ve isteklerine de yer verilmekte olduğu ifade edilmiştir.

Seyyehat Permisiiyle ilgili olarak Yönetmenlikte isteklerimiz doğrultusunda değişiklik yapılması kabul edilmiştir.

Bu arada işçi yapı kooperatiflerinin kredi sorunu Toplu Konut Fonu ve Kamu Ortaklığı İdaresi yetkilileri ile görüşülmüştür.

1.3.8. Zirve Sonuçları Toplantısı Sonrası Gelişmeler :

Zirve sonuçlarının izlenmesi çalışmalarını devam ederken 3 Mart 1985 tarihinde Koordinasyon Kurulu Başkanı ve Devlet Bakanı Kazım-Oksay 1985 ve 1986 yılları ücret zamları konusunda görüş açıklamış ve serbest toplu pazarlık düzeninde "Kamu Koordinasyon Kurulu"nın yeri ve rolü konusu yeniden tartışılmaya başlanmıştır.

Oksay'ın açıklaması 4 Mart 1985 günü TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu tarafından cevaplandırılmıştır.

TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu yaptığı açıklamada, gerek 1984 yılı gerekse bu yıl işçilere verilen toplu sözleşme zamlarının, artan hayat pahalılığı karşısında, işçileri ümitsizliğe, açlığa ve sefalete itmekte olduğunu bildirmiş, 1984 yılı için kamu kesiminde verilen toplu sözleşme zamlarının yüzde 25-30'u geçmediğini, enflasyonun yüzde 20 altında kalan bu farkın kapatılması beklenirken, Kamu Kesimi Koordinasyon Kurulu Başkanı Devlet Bakanı Kazım Oksay'ın 1985 yılı için yüzde 25'in üzerinde zam verilemeyeceğini açıklamasının işçi camiasında tepkiye yol açtığına işaret etmiştir.

TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu bu arada 27 Mart 1985 tarihinde kamu kesimine muhatap üye kuruluşlar genel başkanlarını toplantıya çağırarak, gelişmeler gözden geçirilmiş ve aşağıdaki kararlar alınmıştır.

"(1) Devam etmekte olan kamu kurumuna muhatap toplu iş sözleşme müzakereleri, 15 Nisan 1985 Pazartesi gününe kadar ertelenmiştir. TÜRK-İŞ'e bağlı sendikalar, aldığımız bu karar gereğince, halen devam etmekte olan kamu işyerleri toplu iş sözleşme müzakerelerine 15 Nisan tarihine kadar taraf olarak katılmıyacaklardır.

(2) Bu uygulamamız sürerken, 10 Nisan Çarşamba günü TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu tam kadro ile olağanüstü toplanacaktır. Bu toplantıda TÜRK-İŞ'in izlemekte olduğu toplu sözleşme politikası ile ilgili olarak alınan bu karar etraflıca gözden geçirilecektir.

(3) TÜRK-İŞ'e bağlı sendikaların Genel Başkanları ile genel merkez yönetim kurulu üyeleri 11 Nisan Perşembe günü saat 10.00'da TÜRK-İŞ Konferans Salonunda toplantıya çağrılacaktır. Geniş kapsamlı bu toplantıya, Başbakan Turgut ÖZAL, Başbakan Yardımcısı Devlet Bakanı Kaya ERDEM ve ilgili 9 bakan davet edilecektir. İşçi kökenli milletvekilleri ile Yüksek Hakem Kurulu Başkanı, TÜRK-İŞ Bölge Temsilcileri de bu toplantıya çağrılacaklardır."

10 Nisan 1985 Çarşamba günü Türk-İş Başkanlar Kurulu toplanmış, Türk-İş Genel Başkanı gelişmeleri anlatmış, özetle şu açıklamayı yapmıştır:

"Dünyada ve Türkiye'de bizim irademiz dışında meydana gelen bazı gelişmeler sonucunda, öteden beri süregelen ve alıştığımız bazı şartlar ve kurallar değişmeye başlamıştır.

Değişen şartlar ve kurallar karşısında, bizim de kendi tavrımızı gözden geçirmemiz ve gerekirse kendimizi yenilememiz de çok doğal karşılanmalıdır.

Değişen şartlardan bir tanesini özellikle belirtmek isterim.

Cumhuriyet Hükümetleri şimdiye kadar hep sosyal devletten yana olmuşlar, sosyal devleti kağıt üzerinde bırakmayıp fiilen hayata geçirmek için gayret sarfetmişler, iktisaden zayıf olan emek kesimini himaye etmeye özen göstermişler, demokratik toplumun ayrılmaz özelliği olan sınıflar arası ilişkilerde daima tarafsız ve adil bir hakem olmayı tercih etmişlerdir.

Ancak şimdi, Cumhuriyetimizin bu güzel geleneğinde ciddi bir değişme eğilimi görülmektedir. Siyasal iktidar, artık tarafsız hakem olmayı bırakmış, bizzat taraf olmaya, üstelik işçinin karşısındaki taraf olmaya başlamıştır.

Nitekim;

- . Toplu sözleşme düzenine açıkca müdahale edilmektedir.
- . Yasallığı tartışmalı Kamu İşverenleri Koordinasyon Kurulu ile 2822 sayılı yasa işçi aleyhine ihlal edilmektedir.
- . Amaç dışı sendika denetimleri ile 2821 sayılı yasa fillen işlemez hale getirilmektedir.
- . İstihdamı arttırıcı gerçekçi politikalara itibar edilmemekte ve işsizliğin çağ gibi büyümesine seyirci kalınmaktadır.

- . Yılların zorlu birikimleriyle kazanılmış haklarımız her fırsatta geriye götürülmekte, mesela sosyal güvenlik hakları genişletileceği yerde daraltılmaktadır.
- . İşçi-memur, emekli ve küçük esnaftan sürekli para kesip sermaye kesimine para transfer etmeyi tercih eden politikalara ısrarla devam edilmektedir.

İşte bu deliller, Cumhuriyetimizin ve demokrasimizin milletçe benimsediğimiz sağlıklı bazı geleneklerinin değiştirilmekte olduğunun işaretidir.

Bu durumda, şimdi bizim gündemimize gelen ve tarihi önem taşıyan bir soruya cevap aramak mecburiyetindeyiz.

Bu tarihi soru şudur:

Mevcut siyasal iktidar, hakem olmayı terkedip, bizim karşımızda taraf olmayı tercih ediyorsa; biz de artık onu hakem olarak görmeyi bırakıp, karşı taraf olarak görmeye hak kazanmıyor muyuz?

İşte bu sorunun cevabına göre, önümüzdeki dönem itibarıyla vereceğimiz mücadelenin şartları ve kuralları tesbit edilecektir.

Bu sorunun cevabını ise, bugün burada, yarın da genişletilmiş toplantımızda her birlikte arayacağız.

Şimdiye kadar kendimize bu soruyu sormamak için elimizden gelen iyi niyeti gösterdik. Daima diyalogdan yana olduk. Her fırsatta hükümete dertlerimizi intikal ettirdik ve çözüm bulunması için sabırla bekledik.

Ama görüyoruz ki, biz bir yanda sabırla ve iyi niyetle çözüm beklerken, öte yanda:

- . emeğin milli gelir içindeki payı daha da düşmüş,
- . Sendikal haklar daha da aşınmış,
- . İşyerlerinde işçilere, temsilcilere ve sendikacılara yapılan baskılar daha da artmış,
- . Kamu oyunda hür sendikacılığı küçük düşürme gayretlerine daha da hız verilmiştir.

Bu gidiş, sadece işçilere ve hür sendikacılığa değil, güçlendirmeye çalıştığımız demokratik rejimimize de zarar verebilir.

Ülke çıkarları açısından hep kaçınmaya çalıştığımız bu kritik soru, artık kaçınılmaz biçimde gündeme getirilmiştir.

Biz bir soruya cevap aramaya başlayınca en sağlıklı cevabı en kısa zamanda buluruz ve en karmaşık görünen problemleri bile ülkenin ve milletin çıkarları doğrultusunda çözüme ulaştırırız. Hiç kimsenin bundan kuşkusu olmasın.

Bundan sonraki gelişmelerde sorumluluk arayanlar çıkarsa, artık bize değil, bu soruyu bize sorduranlara baksınlar.

Biz işçi, memur, emekli, küçük esnaf gibi dar gelirliilerin, yani mevcut tatbikat içinde ~~canı yananların~~ ve mutfaklı daralanların dertlerini dile getiriyoruz. Bu nedenle üstümüze düşen ve bizden beklenen görevler vardır ve bu görevleri mutlaka yerine getireceğimiz bilinmelidir.

./..

Bu vesileyle şunu da ifade etmek isterim: Bizim kararlılığımızdan yararlanıp bizi sokağa esir etmek isteyenler çıkarsa, bil-
sinler ki, biz sokağa çıksak da asla ard niyetli bir takım
heveslere teslim olmayız. Hiç kimse bunu denemesin ve bizi yan
yollara çekmek istemesin. Biz kendi yolumuzu iyi biliyoruz ve
bu yolda hiç sapmadan ilerleyeceğiz.

Önümüzde bizi bekleyen zor ve şerefli bir mücadele vardır. Bu
mücadeleye hep birlikte gireceğiz ve sonuçta ülkemizin ve mil-
letimizin yararına hep birlikte başarıya ulaşacağız.

Önümüzdeki büyük ve tarihi görevler konusunda bütün sendika
başkanı arkadaşlarımla da benimle birlikte aynı şeyi düşün-
düğüne; görevlerin ifası sırasında bütün teşkilatların el bir-
liği içinde olacağına eminim."

Türk-İş Yönetim Kurulu'nun kararı uyarınca 11 Nisan 1985 günü
Türk-İş ve üye kuruluşların Yönetim Kurulları ortak toplantı
yapmışlardır. Davetli olan Başbakan ve 10 ilgili Bakan toplan-
tıya katılmamışlardır.

11 Nisan 1985 Yöneticiler Toplantısında Türk-İş Genel Başkanı
sorunları ve Türk-İş'in görüşlerini açıklamış, daha sonra, oy-
birliği ile kabul edilen bir "Ortak Karar" alınmıştır.

"Ortak Karar" şöyledir:

"Yüzbinlerce Türk işçisini çatısı altında toplayan TÜRK-İŞ Kon-
federasyonu 11 Nisan 1985 günü yurdun dört bir yanından Ankara-
ya gelen bağlı teşkilatların başkanları ve yönetim kurulu üye-
lerinin katılımıyla yaptığı toplantı sonucunda, aşağıda yer
verilen açıklamayı yapmak zorunluluğunu ittifakla tesbit etmiş-
tir:

TÜRK-İŞ hürriyetçi, çoğulcu, parlamenter demokrasinin bütün ku-
rallarıyla milletimizin tüm kesimlerinin refahı ve barış açı-
sından eksiksiz işletilmesinin inancılı savunucusu olduğunu bir
kez daha tekrarlamayı görev sayar.

İnancımız odur ki, hür sendikacılığın, hürriyetçi demokratik
rejimin şah damarı olduğu tartışmasız kabul edilmelidir.

Bir barış ve denge rejimi olan demokraside işçi hareketine yak-
laşım ve tavır açısından her çevrenin ihmale gelmez görevle-
rinin varlığının günümüzde bütün uyarılara rağmen sürekli unu-
turulmak istenmesini Türk-İş kaygı ile karşılamaktadır.

Unutulmamalıdır ki, hürriyetçi demokratik rejime doğru yeniden
geçiş aşamasında Türk İşçi Hareketinin mümtaz temsilcisi Türk-İş'-
in ve onun yüzbinlerce üyesinin sabırlı feragatlı, olumlu, akılcı,
yurtsever katkıları vardır.

Üzülerek belirtmek gerekir ki, demokrasiye geçildiği ifade edi-
len bir zamanda bu feragatın hala her vesile ile istismarına,
artık Türk İşçi Hareketi müsamaha ile bakamayacak bir noktaya
getirilmiştir.

./...

Türk İşçi Hareketi ve Türk-İş ülkemizin Ermeni teröründen Bulgar mezalimine, yıkıcı ve bölücü eylemcilerin tahribatından, dış düşmanlarının tuzaklarına ve ülkemiz ile Kıbrıs üzerindeki emellerine varana dek karşı karşıya olduğu tehlikelerin bilincindedir.

Türk-İş, kalkınmakta olan ülkemizin yaşadığı ekonomik sıkıntılardan doğan sorunların da en yakın takipçisidir ve güçlükleri bilmektedir.

Ancak, bilinmelidir ki, demokratik rejim içinde tüm sorunların aşılmasının yolu, öncelikle millet hayatında dengeli bir sosyal barışın kurulmasından geçmektedir.

Oysa ki, dengeli bir sosyal barışın kurulmasında en önemli bir kesim olan çalışanlara, gerek 2821 ve 2822 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Yasalarının dar kalıpları ve gereksiz uygulanan ekonomik politikalarla taşıyamayacakları bir yük, sürekli yüklenmektedir.

Bir yönden de işçi hareketi sürekli olarak demokratik yapının dışına itilmekte, yurtsever, bilinçli uyarı ve talepleri sistemli bir şekilde gözardı edilmektedir.

Uygulanan politikalar genel olarak ve özetle;

- Çalışanların ve ücretlilerin taleplerinin enflasyon olayında hiçbir etkisinin bulunmadığı ispat edildiği halde, emeğin milli gelir içindeki payı hergün biraz daha düşürülmektedir.
- Acılar pahasına yaratılan tasarrufların yatırım ve üretim alanlarına yönlendirilmemesine rağmen, milli gelirin bölüşümünde kâr, faiz, rant gelirlerine sahip guruplara, emek geliri guruplarından, yani tüm ücretli ve çalışanlardan sürekli pay aktarılmaktadır.
- Buna karşı sendikal haklar bilerek aşındırılmakta, işçiler sendikasız ve güçsüz bırakılmak istenmektedir.
- Kazanılmış işçi haklarının geriletilmesi süreci hızlandırılmaktadır.
- İşyerlerinde işçilere, temsilcilere ve sendikacılara yapılan baskılar, dayanılmaz boyutlarda artmıştır.
- Kamuoyunda hür sendikacılığı küçük düşürme gayret ve tertiplerine bilinçli şekilde hız verilmiştir.
- Toplu iş sözleşmesi rejimi insafa ve hesaba sığmayan müdahalelere maruz bırakılmıştır.
- Sendikalar serbestçe toplu iş sözleşmesi bağlatılmak yerine, önceden belirlenen ve açıkça ilan edilen tutarsız kurallara ve zam miktarlarını kabule zorlanmaktadır.
- Verginin ağır yükü, uyarılarımız istikametinde ücretlilerin sırtından bir türlü kaldırılmamaktadır.
- İstihdam güvencesi yapılan uygulamalarla yok edilmiş, işten çıkarmalar çoğalmıştır.
- Yüzbinlerce işçi, sefalet ücreti olan asgari ücretle çalışmaya terk edilmiştir. Yeni işe alınacak işçilerin de bu ücretle çalışmaları öngörülmüştür.

./..

- . İssizliğin, toplumun her kesiminde yaygın bir büyüme göstermesine seyirci kalınmakta; işsizliğin sosyal ve ekonomik maliyetini omuzlarında taşıyan tüm çalışanlara karşı, işsizlik, istismarı yapılan bir konu olarak kullanılmaktadır.
- . Kiralar, faizler, karlar, fiatlar, alabildiğine serbest bırakılıp, enflasyon ve pahalılık dayanılmaz boyutlara ulaşmışken sadece çalışanların ücretleri sınırlandırılmaktadır.
- . İşçilerle aynı gelir bölüşümü dilimi içinde olan memurlar ve diğer ücretlilerin kat sayıları ve alacakları ücretler Hükümetçe tesbit edildiği halde, maksatlı bir propaganda ile işçilere karşı kışkırtılmaktadır.
- . İşçiler, memurlar, emekliler, küçük esnaf ve aziz Türk köylüsünün sorunları gözardı edilmektedir.

Emeği hor gören ve emeğin meşru temsilcisi hür sendikacılığa saygı duymayan bir zihniyetle yürütülen; değil, sosyal adalet, sadece adalet yönü bile olmayan politikalar, kanaatimiz odur ki, hür demokratik rejimde sadece tahribat yaratır.

Bu gidiş sadece işçilere ve hür sendikacılığa değil güçlendirmeye çalıştığımız hür demokratik rejime ve milletimize zarar verecektir.

Bu gidişin durdurulması niyetlerinin var olup olmadığının sınanması bakımından, sadece Toplu İş Sözleşmelerinin bağtlanması ile sınırlı olarak 15 Nisan 1985 tarihine kadar sözleşme müzakerelerinin durdurulması kararımıza dahi olumlu bir yaklaşım gösterilmesiyle gerçek tutum bir kez daha meydana çıkmış ve böylece kararımız hedefine ulaşmıştır.

Bu nedenlerle ülkemizin milletimizin ve demokratik rejimin yararları, korunması gözetilerek yapacağımız zorlu ve fakat şerefli sendikal bir macadele ile karşı karşıya bırakıldığımız tesbit edilmiştir.

İşçi hareketine karşı sürdürülen tavır ve yaklaşımın sonuçlarını paylaşmamak yönünden ve gelecekteki gelişmeleri izleyerek öncelikle;

1. 15 Nisan 1985 Pazartesi gününden itibaren Yönetim Kurulumuzun alacağı ikinci bir karara kadar Yüksek Hakem Kurulundaki işçi temsilcilerinin geri çekilmeleri,
2. Gelişmelerin şubelerimiz yöneticileri, işyeri temsilcilerimiz ve üyelerimize kapalı salon ve açık hava toplantılarında anlatılması,
3. Bu meydana Türk-İş Yönetim Kurulunun tesbit edeceği illerde toplantılar yapılması,
4. Hiç bir toplu iş sözleşmesi imza töreninin düzenlenmemesi,
5. Toplu sözleşme müzakerelerini durdurma kararının, bu alandaki soruna bir çözüm bulma ve karşı tutumları sinama amacına dayalı olmasına rağmen, konunun çözümsüzlüğe itildiği müşahade edildiğinden, işçilerin daha mağdur bırakılması gibi bir tavıra imkan verilmemesi için sözleşme müzakerelerine bırakıldığı yerden devam edilmesi, ancak, müzakerelerin seyrinin titizlikle izlenerek takınılacak tavrın gelişmeler yönünde değerlendirilmesi .

./..

6. Uyarılarımız ve taleplerimiz dışında gelişme gösteren müzakereler sonucu bağitlanacak sözleşmelerin Türk sendikacılığının ve işçi hareketinin iradesini taşımadığının peşinen ilan edilmesi,

hususlarının cefakar Türk işçilerine ve kamuoyuna duyurulması eksiksiz bir bütünlük içinde ittifakla kararlaştırılmıştır.

Bu vesile ile Genel Başkanımızın açıkladığı gibi belirtmek isteriz ki; bizim kararlılığımızdan yararlanıp, bizi sokağa esir etmek isteyenler çıkarsa bilsinler ki, biz sokağa çıksak da asla art niyetli bir takım heveslere teslim olmayız. Hiç kimse bunu denemesin ve bizi yan yollara çekmek istemesin. Biz kendi yolumuzu iyi biliyoruz ve bu yolda devam edeceğiz."

Yönetim Kurulumuz ile Başkanlar Kurulu üyeleri 29 Nisan 1985'de Başbakan Turgut Özal ve bazı bakanlarla görüşmüşlerdir.

Bu toplantıda Türk-İş Genel Başkanının yaptığı sunuş şöyledir:

Ekonomide yaşanan çeşitli çıkmazların aşılabilmesi, özellikle enflasyonun kontrol altına alınması için sürdürülen çabalar Eylül/1980'den başlayarak her alanda çeşitli önlemlerin alınmasını gerektirmiş ve bu süre içinde, başta işçi kesimi olmak üzere, tüm dar ve sabit gelirliilerden, geleceğin "olumlu şartlarını yaratabilmek için" özveride bulunmaları beklenilmiş ve istenilmiştir. Ara dönemin kendine özgü ihtiyaçlarına yönelik önlemleri yanında ekonomide alınan önlemler 1984 yılına kadar sendikal faaliyetlerin sınırlandırılmasına ve serbest toplu pazarlık hakkının askıya alınmasına yol açmış, işçi hak ve menfaatlerinin, merkezi olarak alınan ve uygulanan önlemlerle korunmaya çalışıldığı ifade edilmiştir. 2364 Sayılı Yasanın uygulandığı bu dönemin iki belirgin özelliği vardır: Bunlardan birincisi işçilerimizin kendilerinden beklenen özveriyi tam bir sabırla göstermiş olmaları; ikincisi ise 2364 Sayılı Yasa çerçevesinde, Yüksek Hakem Kurulunun, yetkilerini, çoğu zaman amacı aşan bir biçimde kullanmış olmasıdır. Bu dönemde önlemlerle güdülen hedefin işçilerin en azından satın alma gücünü korumak olduğu ısrarla ifade edilmiş olmasına karşın, bu, gerçekleşmemiş; üstelik, kamu kesiminde ve özel kesimde serbest toplu pazarlık yoluyla 1963'den itibaren elde edilmiş bulunan çeşitli hak ve menfaatler sınırlandırılmış; işçilere işlerinde güvence sağlayan çoğu sözleşme hükmü Yüksek Hakem Kurulu'nda oluşan Hükümet/işveren çoğunluğunun kararı ile ve genellikle işverenlerin telkinleri istikametinde değiştirilmiş; Kurul, kendisine güvenle bakılan bir kurum olmaktan geniş ölçüde uzaklaşmıştır.

Bu dönemin bir diğer önemli gelişmesi işçi hak ve menfaatlerini doğrudan yada dolaylı olarak ilgilendiren yasalarda yine işveren istekleri istikametinde çeşitli değişikliklerin gerçekleştirilmiş olmasıdır.

Türk sendikacılık hareketi bu gelişmeleri, şartların elverdiği ölçüde, "olması gereken yönde" etkilemeye çalışmış bu arada, işçi istek ve dileklerine yer verilip bozulan dengeler yeniden kurulmadıkça, ekonomide hedeflenen olumlu sonuçlara ulaşılamayacağını; demokrasinin ancak işçi hak ve özgürlüklerine saygı gösterilen bir ortamda gelişip, yerleşebileceğini ve süreklilik kazanacağını şartlarda "iyileştirme ihtiyacının" artık ertelenemez noktalarda olduğunu özellikle belirtmiştir. Türk-İş tarafından 1984 ortalarından itibaren TBMM'ne ve siyasal iktidara irtikal ettirilmiş bulunan çeşitli yasa değişiklikleri bu iyileştirme girişiminin somut örnekleridir.

Türkiye 6 Kasım 1983 genel seçimleriyle yeniden demokrasiye geçmiştir. Demokrasiye geçiş ile birlikte son dört yıl gösterilen özverinin karşılığının da somut olarak ortaya konması beklenirken, hem işçi/işveren ilişkilerinde, hem işçilerin yaşam düzeylerini iyileştirme aracı olarak bakılan toplu sözleşme düzeninde çıkmazların devam ettiğine tanık olunmuştur. Üstelik, tüm uyarılara karşın, siyasal iktidar, bu tarihe kadar çıkmazların aşılacağı, sorunların çözüleceği yolunda umut da vermemiş, aksine uygulanan politika, şartları tahammül edilemez bir noktaya getirmiş, 11 Şubat 1985 tarihli TÜRK-İŞ/HÜKÜMET toplantısında belirtildiği üzere, "hür sendikacılığın da, grevli serbest toplu pazarlık hakkının da kağıt üzerinde kaldığı" bir aşamaya gelinmiştir.

Hatırlanacağı gibi, toplu sözleşme düzeninin sorunları, TÜRK-İŞ ile Hükümet arasında ilk defa resmi olarak 17 Temmuz 1984 tarihli toplantıda ele alınmıştır. TÜRK-İŞ bu toplantıda özellikle "toplu sözleşme düzenine işlerlik kazandırabilmenin önemi" üzerinde durmuş, sözleşme düzeninde yaşanmakta olan sorunlara işaretler, Hükümetten önlem almasını istemiştir. Bu toplantıda toplu sözleşme düzeninin sorunları üç ana başlık altında sunulmuştur:

1. 2821 ve 2822 Sayılı Yasalarla yapılan düzenlemelerden kaynaklanan sorunlar,
2. Yasalarda "Kanun koyucunun amacını aşan" uygulamalar,
3. Serbest toplu pazarlık hakkına Hükümet müdahalesi.

Temmuz/1984'den TÜRK-İŞ Temsilcileri ile Hükümet üyelerinin yeniden bir araya geldiği 11 Şubat 1985 tarihine kadar birinci toplantıda belirtilen konularda somut hiçbir önlem alınmaması ve şartların işçiler aleyhine giderek kötüleşmesi karşısında, aynı konuların 11 Şubat 1985 toplantısının gündemine dahil edilmesi mecburiyetinde kalmıştır.

11 Şubat 1985 tarihli toplantıda TÜRK-İŞ Genel Başkanı;

- . 2821 ve 2822 Sayılı Yasalarla yapılan düzenlemelerden kaynaklanan sorunları ve Kanun koyucunun amacını aşan uygulamaları,
- . Toplu iş hukuku yanı sıra "bireysel iş hukukunda sosyal güvenlik ve ekonomide giderek ağırlaşan çıkmazlar",

açıklamış ve önlem alınması isteğini tekrarlamıştır.

TÜRK-İŞ Genel Başkanı açıklamasında, Sendikalar Yasasında Kanun koyucunun amacını aşan uygulamaların önlenmesini; Toplu iş sözleşmesi, Grev ve Lokavt Yasası'nın işçi hak ve özgürlüklerinin korunmasını fiilen imkansız hale getiren hükümlerinin düzeltilmesini, serbest toplu pazarlık hakkının kullanılmasını engelleyen Hükümet müdahalesinin durdurulmasını istemiş, TBMM'nde Mayıs/1984'den bu yana bekletilmekte olan TÜRK-İŞ Yasa değişikliği önerilerinin süratle ele alınması dileğinde bulunulmuştur.

Bu isteklerle ilgili olarak, 2821 ve 2822 Sayılı Yasalarda yapılması gerekli görülen değişiklikler konusunda sınırlı kabul edilebilecek bir adım atılmışsa da, serbest toplu pazarlık hakkının kullanılmasını fiilen imkansız hale getiren müdahaleler ve Kanun koyucunun amacını aşan uygulamalar devam ettirilmiştir.

TÜRK-İŞ bu durum karşısında;

- . 15 Nisan 1985'e kadar toplu sözleşme görüşmelerine katılmama kararını uygulamış,

. Mecburi tahkim aracı olarak çalıştırılmakta olan Yüksek Hakem Kurulu'ndan üyelerini, ikinci bir karara kadar çekmiştir.

Sosyal devlete düşen ödev iktisaden güçsüz durumda olan geniş halk kesimini korumaktır. Siyasal iktidar, herşeyden önce bu hedefi gözetmekle ödevlidir. Hükümet, "tarafsız" bir yaklaşımla, işçi/işveren ilişkilerinin sağlıklı bir yapıya kavuşturulmasını sağlamak; iktisaden güçsüzlerin karşısında "tarafmış" izlenimi veren uygulamalardan kaçınmak zorundadır. Yurdumuzda, hür demokratik parlamenter düzenin yerleşmesi ve sürekliliği bakımından birinci derecede önem taşıyan bu yönlere gereğince özen gösterilmediği izlenimi, hakim kanaat halindedir.

Bu değerlendirme ışığında aşağıdaki tespitleri sunmaktayız:

1. 2821 ve 2822 sayılı Yasalarda TÜRK-İŞ tarafından 15.2.1985 ve 15.3.1985 tarihlerinde sunulan değişiklik önerilerinin uygulama sorunlarının giderilmesini ve kanun koyucunun amacına uygun uygulama yapılmasını gözettiği dikkate alınarak, sunulduğu şekliyle, biran önce gerçekleştirilmesi beklenmektedir.

2. Sorunların yasal düzenlemelerden ve kanun koyucunun amacını aşan uygulamalardan kaynaklanan yönleri dışında, bir önemli kaynağı da Hükümetin "serbest toplu pazarlık hakkının kullanılmasına" doğrudan ya da dolaylı yaptığı müdahalelerdir. Müdahale aracı 5 Temmuz 1984 tarihinde, Başbakanlığın 1984/15 sayılı genelgesi ile oluşturulan "Kamu Toplu İş Sözleşmeleri Koordinasyon Kurulu"dur.

Anılan genelgede Koordinasyon Kurulu'nun oluşturulmasındaki amaç, "serbest toplu pazarlık dönemine fiilen girilmiş olması sebebiyle ve sistemin kendi yapısı ve karşılıklı müzakerelerle serbestçe işlemesinde kamu kurum ve kuruluşlarına yardımcı olmak" şeklinde açıklanmışsa da, "yardımcı olmak" adı altında sürdürülen girişimler, serbest toplu pazarlık hakkını fiilen ortadan kaldıran boyutlara ulaşmıştır.

Koordinasyon Kurulunun oluşturulmasını takiben TÜRK-İŞ'in haklı tepkisi karşısında, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı, "Koordinasyon Kurulunun kamu işyerlerinde toplu sözleşmede disiplin sağlamak amacıyla oluşturulduğunu; bir tavan ya da taban belirleyeceği diye bir konu olmadığını, gerek bu Kurulun, gerekse Hükümetin bir müdahale şeklinde girişiminin de düşünülemeyeceğini" kamuoyuna resmen açıklamış, aynı şekilde, o tarihlerde Koordinasyon Kurulu Başkanlığı görevini üstlenen Maliye ve Gümrük Bakanı da "Koordinasyon Kurulu ücret tespiti yapmamıştır, Kamu kesiminde ücretler arasında denge kurulmasına çalışılacaktır. Sosyal yardımların fazla abartılmaması için tavsiyelerde bulunulacaktır. Kurulun sözleşmelere müdahalesi olmayacak, yalnızca tavsiyede bulunacaktır. O da, Kurula başvuru olursa, yapılacaktır.." demiştir.

Uygulama ile bu beyanatlara bağdaşmamış, 11 Şubat 1985 tarihli toplantı sırasında dikkate sunulan kurul tutanağından da açıkça görüldüğü üzere, Koordinasyon Kurulunun fiilen toplu sözleşmelere müdahale etmekte olduğu bir kez daha ortaya çıkmıştır.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı yetkililerinin kamu kurumlarının sorumlu temsilcilerini makama davet ettikleri, sözleşme görüşmelerine esas olmak üzere belirledikleri limitleri ilgililere not ettirdikleri, mutabakata varılan görüşmelerde bile sözleşmenin geçerliliği için Koordinasyon Kurulunun onayının aranır duruma geldiği Temmuz/1984'den bu yana yaşanan yüzlerce olayla sabittir. Son zamanlarda ise Kamu Koordinasyon Kurulu yetkilileri müdahalelerini gizlemek lüzumunu dahi hissetmez duruma gelmişler, toplu sözleşmelerde yıllar itibarıyla nelerin

verileceğini, nelerin verilmeyeceğini açıkça kamuoyuna ilan etmeye başlamışlardır.

Bu tutum "serbest toplu pazarlık hakkının fiilen ortadan kaldırılması"dır.

Müdahale kadar, Kurul aracılığıyla sistemli bir biçimde dikte edilen şartlar da son derece adaletsizdir. Devlet İstatistik Enstitüsü'nün tespitine göre 1984 içinde yüzde (50.3) oranında gerçekleşen enflasyon karşısında işçilere yüzde (30 + 3000 TL.) gibi, enflasyon oranı ile bağdaşmayan bir ücret artışı verilmesi yoluna gidilmiş, sosyal yardımlarda son derece nisbi artışlar sağlanmış, üstelik yüzde (30 + 3000 TL.) limiti yer yer yüzde 24'lere düşürülmüştür. Mart/1984-Mart/1985 itibarıyla yüzde 60.1 oranında seyreden enflasyon karşısında ise Kamu Toplu İş Sözleşmeleri Koordinasyon Kurulu'nun kamuoyuna açıklanan 1985 hedefi yüzde 25'den ibarettir ve bundan da avans adı altında yapılan 3000 TL. ödemenin düşülmesi planlanmaktadır. Sosyal yaşam kalemlerindeki artış önerileri ise 1984 uygulamasını **arat-**tırmaktadır. Türkiye, işçinin maliyet içindeki payının giderek düştüğü, hayat pahalılığı karşısında hiçbir şekilde korunamadığı bir dönem yaşamaktadır.

Kurulun müdahaleleri öylesine boyutlardadır ki, toplu sözleşme masasında sorumlu ve yetkili muhatap kalmamıştır.

Yüksek Hakem Kurulu ise, aynen 2364 Sayılı Kanun dönemindeki tutumu sürdürme çabasıdadır. Kurul, geçmişte olduğu gibi, Hükümet/İşveren temsilcilerinin oluşturduğu çoğunluğun kararlarına tabi ve Koordinasyon Kurulu'na bağlı bir yan örgüt olarak çalışmaktadır. İşçi temsilcilerinin "muhalefet" beyanlarına dahi yer verilmek istenmeyen bir anlayış egemendir.

Tüm bu gelişmeler toplu sözleşme düzeninin ve doğal olarak demokrasinin geleceği açısından derin kaygılara yol açmakta, işçi/İşveren ilişkilerinde istikrarın ve çalışma barışının kurulması üretimin ve verimliliğin arttırılması hedeflerinden her geçen gün uzaklaşmaktadır. Bu uygulama, serbest toplu pazarlık hakkının müdahaleden uzak bir anlayışla yaygınlaştırılmasını hedef alan 98 Sayılı ILO Sözleşmesine aykırıdır. Türkiye tasdik ettiği Sözleşmeyi çığır durumdadır.

3. Bunun gibi, TÜRK-İŞ'in işçi sorunlarının çözülmesini sağlamak amacıyla hazırladığı Yasa değişiklik önerileri ile ilgili hiçbir işlem yapılmamaktadır. Öneriler; sunuldukları tarihler ve öneri gerekçe özetleri ilişikte sunulmaktadır

Sonuç olarak; Türk Sendikacılık Hareketi ve Türk İşçileri, Yurdumuzda serbest toplu pazarlık hakkının her çeşit müdahaleden uzak bir biçimde kullanılmasını ve bunu engelleyen uygulamaların durdurulmasını istemektedir. Müdahaleye imkan veren tutum terk edilmelidir. İşçi hak ve özgürlüklerinin gereğince korunmasını engelleyen tüm yasal çıkmazlar aşılmalıdır. Siyasal iktidar, Devletin iktisaden güçsüzü koruma ödevini öncelikle yerine getirmeye yönelik çalışmalara artık vakit geçirmeden başlamalıdır. Türk işçisi de, Türk Sendikacısı da, Hükümetinizden bu istekleri hayata geçirmesini beklemektedir."

./...

İKİNCİ BÖLÜM

İŞÇİ HAK VE ÖZGÜRLÜKLERİ İLE İLGİLİ YASAL ÇALIŞMALAR

2. İşçi hak ve özgürlüklerini koruma ve geliştirmeye yönelik çalışmalarla ilgili bölümde belirtildiği gibi, TÜRK-İŞ/HÜKÜMET Zirve Toplantısı sırasındaki mutabakat gereğince, 2821 ve 2822 Sayılı Yasalara ilişkin "uygulama sorunları ile sınırlı" değişiklik önerileri 15 Şubat ve 15 Mart 1985 tarihlerinde Hükümete sunulmuştur.

Yönetim Kurulumuz yasa değişiklik önerilerine ilişkin ön sunuşu, 19 Şubat 1985 tarihinde Sendika Genel Başkanlıklarına iletmış, 21 Şubat 1985 günü, 85-445-5/43 sayılı bir genelge ile de Genel Başkanlıklardan "değişiklik önerilerinin incelenmesini, var ise önerilerin en geç 9 Mart 1985 tarihine kadar Konfederasyonumuza bildirilmesini" istemiştir.

Genel Başkanlıklardan gelen öneriler değerlendirilerek 15 Mart 1985 tarihinde, 85-723-2/14 sayılı yazı ekinde Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na ikinci sunuş yapılmıştır.

Bu düzenlemeler ve gerekçeleri 10/11 Nisan 1985 tarihinde toplanan Başkanlar Kurulu'na sunulan Yönetim Kurulu Çalışma Raporunda yer almıştır. (Bknz. Çalışma Raporu, Nisan 1985, s22-34)

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı 18.3.1985 gün, 020402 sayılı bir yazı ile "...**11 Şubat** 1985 tarihinde Hükümet ile TÜRK-İŞ arasında yapılan zirve toplantısında alınan prensip kararı muvacehesinde Konfederasyonca 2821 Sayılı Sendikalar Kanunu ve 2822 Sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu'nun bazı maddelerinin tadili ile ilgili Bakanlığa sunulan teklifler üzerinde müstereken yapılan görüşmeler sonucunda mutabakat sağlanan konularda, kanun tadili için Bakanlıkça hazırlık çalışmalarına başlanıldığını" bildirmiştir.

Bakanlık bu yazısına "tadili Düşünülen Kanun Maddeleri" başlıklı bir liste eklemiştir. Buna göre 2821 Sayılı Kanunun 25/2 nci maddesi ile 2822 Sayılı Kanunun "yetki" başlıklı 12, "yetki itirazı" başlıklı 15, "yetki belgesi" başlıklı 16, "toplu görüşmeye çağrı" başlıklı 17, "uyuşmazlığın tesbiti" başlıklı 21, "arabuluculuk" başlıklı 22, "grev ve Lokavtın başlaması" başlıklı 37, "işçi alma ve başka işe girme yasağı" başlıklı 43 üncü maddelerinde değişiklik çalışmasının başlatıldığı anlaşılmıştır. Ancak Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından sunulan listede ayrıca "uygulamadan doğan ihtiyaca bağlı yeni düzenlemeler" ibaresine yer verilmiş, bu

suretle çalışmanın sıralanan maddelerle "sınırlı olmayacağı" ortaya çıkmıştır.

Nitekim Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın daha geniş bir çalışma içinde olduğu önce Basına sızan haberlerden, daha sonra da Konfederasyonumuza gayri resmi olarak ulaşan Tasarı Metninden anlaşılmıştır.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı 7.6.1985 tarihli bir yazı ile Konfederasyonumuza 11/12 Temmuz 1985 tarihlerinde "1475,2821 ve 2822 Sayılı Kanunların uygulamalarında karşılaşılan güçlüklerin ele alınacağı" bir toplantı düzenlediğini, Bakanlıkça hazırlanan değişiklik tasarılarının bu toplantı öncesinde ilgililere verilmesini bildirmiş, Konfederasyonu temsilen 5 kişinin isminin bildirilmesini istemiştir. Bakanlık yazısında bu toplantıya işveren temsilcileri ile Üniversite temsilcilerinin de katılacakları duyurulmuştur.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Mustafa Kalemli Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) nun 71.Dönem Konferansından 15 Haziran 1985 günü dönmüş ve bir resmi açıklama yaparak "Uluslararası Çalışma Teşkilatının, Türkiye'nin çalışma hayatı, işçi hakları ve sendikal faaliyetleri hakkında olumlu bir kanıya sahip olduğunu söyleyebilirim...." demiştir.

Bakanın gerçek durumu yansıtmayan bu açıklaması, Türk-İş Genel Başkanı ve Türk-İş Genel Sekreteri tarafından derhal cevaplandırılmıştır.

Türk-İş Genel Sekreteri bu konuda şu açıklamayı yapmıştır:

"Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Kalemli 71. dönem Uluslararası Çalışma Konferansından dönüşünde, bundan önceki yıllarda Türkiye'deki işçi hakları konusunda Uluslararası Çalışma Teşkilatı'nın gözetli organlarında zaman zaman şikayetlerin konu edildiğini, bu yılki Konferans'da bu yönde herhangi bir faaliyetin göze çarpmadığını bildirmiş, "Teşkilatın, Türkiye'nin çalışma hayatı, işçi hakları ve sendikal hakları hakkında olumlu bir kanıya sahip olduğunu söyleyebilirim" demiştir.

Aynı Konferans'ta bulunan TÜRK-İŞ Temsilcilerinin de belirttiği üzere, bu değerlendirme tamamen gerçek dışıdır.

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO)nun Sendikal Özgürlükleri Komitesi, Haziran başında hazırladığı son raporunda da, bu tarihe kadar olduğu gibi, Türkiye'de işçi hak ve özgürlükleri konusundaki ciddi çıkmazlara işaret etmekte, 2821 ve 2822 sayılı Yasaların ILO Sözleşme ve Tavsiye Kararlarında ifadesini bulan uluslararası hukuk kuralları ile gelişen yönlerine dikkati çekmektedir.

Hükümet, bu raporu etkileyebilmek bakımından, 2821 ve 2822 Sayılı Yasalarda TÜRK-İŞ tarafından hazırlanan değişiklik önerilerinden ve bunların bir kısmını kabul ettiğinden söz etmiş, ancak Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na aynı önerilere eklenen ve özünde,

sendikalar hak ve özgürlüklerin daha ileri ölçüde kısıtlanmasına yol açacak olan hazırlıklarını gizlemiştir. Bu hazırlıklar Hükümetçe ya da TÜRK-İŞ tarafından Uluslararası Çalışma Örgütü'ne bildirildiğinde gerçek niyetin ne olduğu tüm açıklığı ile ortaya çıkmış olacaktır.

Öte yandan ILO üyesi Devletlerin tasdik ettikleri sözleşmeleri Konferans adına değerlendirmekle ödevli "Komisyon" Raporunda da Türkiye'deki şartlar olumsuz bir biçimde yer almıştır. Türkiye'deki uygulama özellikle Toplu Pazarlık Hakkının Korunması ve Geliştirilmesi hakkındaki 98 ve İş ve Meslekte Ayırım Yapılmamasına dair 111 sayılı ILO Sözleşmelerine aykırı görülmektedir."

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı daha sonra Konfederasyonumuza 28 Haziran 1985 tarihli bir yazı ekinde 2821 Sayılı Sendikalar Yasası ile 2822 Sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Yasası ve 1475 Sayılı İş Yasası ile ilgili değişiklik "tasar"ları göndermiştir.

Müsteşar Kutlu Savaş'ın imzasını taşıyan 28.6.1985 gün, 13-0-629/21237 Sayılı Bakanlık yazısında 11/12 Temmuz tarihlerinde düzenlemeyi planladıkları toplantıya atıfla "... toplantıda görüşülecek konular Tasarıdaki Maddelerle sınırlı olup, tarafların yeni bir teklifi var ise, bunların da Bakanlığımıza yazılı olarak bildirilmesi... gerekli görülmektedir" denilmiştir.

Kutlu Savaş'ın diğer Bakanlıklardan da görüş alındığı dikkate alınırsa doğru bir ifade ile "Tasarı" olarak isimlendirdiği metin, daha sonra Bakan Kalemli ağzında "Taslak"a dönüşmüştür. Bakan 11 Temmuz 1985 tarihli toplantıda da "2821 ve 2822 Sayılı Yasaların her yönüyle tartışılmasına imkan veren bir çalışma" olarak söz etmiştir. Oysa 28.6.1985 tarihli Bakanlık yazısında toplantıda görüşülecek konuların, "tasarıdaki maddelerle sınırlı olduğu belirtilmiştir.

Hazırlığın niteliği; geri planda oynanmak istenen oyun karşısında Türk-İş Yönetim Kurulu bu toplantıya katılmama kararı almış ve aynı gün, aynı saatte Türk-İş Genel Merkezinde aynı konuların ele alınacağı bir Konferans düzenlemiştir.

5 Temmuz 1985 gün, 85-1757-5/43 sayılı yazı ile üye kuruluşlar temsilcilerinin ve hukuk danışmanlarının katıldığı konferans 11 Temmuz günü çalışmalarına Türk-İş Genel Başkanının açıklamaları ile başlamış, Türk-İş Hukuk Danışmanı Av. Hüseyin Ekmekçioğlu ve Genel Başkan Danışmanı Av. Gültekin Özdenler'in tebliğlerini Kenan Durukan (Harb-İş), Orhan Erçelik (Tes-İş), Mustafa Başoğlu (Sağlık-İş) ile Raci Bayülke (BASS)'nin katıldığı panel tartışma izlemiştir.

Türk-İş Genel Başkanı Konferansda şu açıklamayı yapmıştır:

"Bilebildiğim kadarıyla şu saatlerde Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nda da aynı konularda bir çalışma yapılmaktadır.

Bakanlık düzenlediği toplantıya işçi hak ve özgürlüklerinin geleceği ve hür sendikacılık ilkeleri bakımından son derece sakıncalı bulduğumuz kendi hazırlığını götürmüş bulunmaktadır. Düzenlemeler arasında, uygulama sorunları ile sınırlı olarak, Türk-İş tarafından hazırlanan bazı değişikliklere yer verilmiş olması sonuca etkili değildir. Tasarı tümüyle değerlendirildiğinde, değindiğim sakıncaları bünyesinde taşımaktadır. Bu tutum karşısında, davet edilmiş olmamıza rağmen, bu toplantıya katılmayı gereksiz gördük. Zira Bakanlık Tasarısı, bugünkü şekli ile,

- + çoğulcu ve özgürlükçü demokrasi ilkeleriyle çelişen,
- + hür sendikacılık hareketini doğrudan idarenin kontrolü altına almayı amaçlayan,
- + serbest toplu pazarlık düzeninin mevcut aksaklıklarını daha ileri boyutlarda arttıran,
- + çalışma barışı idealini kökünden tahrip eden bir niteliktedir.

Böyle bir hazırlık ancak işçiler dışında, birbirine ötedenberi destek olduğu söylenen çevrelerce tartışılabilirdi; işte bugün orada bu yapılmaktadır. Bizler ise burada Türk Sendikacılık Hareketi'nin görüş ve isteklerini ortaya koymaya çalışacağız.

2821 ve 2822 Sayılı Yasalarda derhal değişiklik yapılması ihtiyacı bugün ortaya konmuş değildir.

Hatırlanacağı üzere bu Yasalar "tasarı" aşamasında iken, hatta çok daha öncesinde, Anayasa Tasarısının kamuoyunda tartışılmaya başlandığı günlerde, Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu, yurdumuzda demokratik düzen içinde işçi hak ve özgürlüklerinin ne suretle düzenlenmesi gerektiğini defaatle ortaya koymuştu.

Türk-İş açısından sorun öncelikle bir "özgürlük sorunu" idi.

"Hür sendikacılık" sorunuydu.

Türk-İş yapılacak düzenlemelerde, Batı Demokrasilerinde işçilere tanınanlardan ne bir fazla, ne bir eksik istiyordu. Yeni değil, ilkeleri, 1948'lerde Birleşmiş Milletler Teşkilatı'nda ve Birleşmiş Milletler Teşkilatına bağlı ihtisas organlarında tartışılıp kararlaştırılan düzenlemeler, 1963'lerde olduğu gibi, 1982'lerde de korunsun, temel işçi hak ve özgürlüklerine saygı gösterilsin istiyorduk. Ölçü olarak, yine, tüm Batı Demokrasilerinde kabul edilen ölçülerden, Birleşmiş Milletler Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO)nün Sözleşme ve Tavsiye Kararlarından hareket ediyorduk. Özetle, tüm düzenlemelerde, "Sendika Hakkının ve Örgütlenme Özgürlüğünün Korunması"na dair 87 Sayılı Sözleşmeye ve "serbest toplu pazarlık hakkının korunması ve geliştirilmesine" dair 98 Sayılı Sözleşmeye uygun hareket edilmesi gereğine işaret ediyorduk.

Bu işaretlerimiz kısmen dikkate alındı. Bir kısmı ise uygulama sonuçlarının değerlendirilmesine terkedildi. 1984 başından bugüne kadar yaşanan deneyimler Yasal düzenlemelerde Tasarı aşamasında iken tespit ettiğimiz ve açıkladığımız çıkmazlarda ne kadar haklı olduğumuzu ortaya koydu. Aynı tespitleri Aralık 1983'te toplanan Türk-İş 13. Genel Kurulu da yaptı ve uluslararası hukuk kurallarına uygun suretle Yasaların değiştirilmesi için

çalışılması sorumluluğunu verdi. O tarihten bu yana Konfederasyonumuzun tüm çalışmaları bu doğrultuda olmuştur ve devam etmektedir.

Değerli Yöneticiler,

Yasa değişiklik isteklerinin Türk-İş/Hükümet Zirve Toplantılarının en önemli gündem maddesini teşkil ettiği hatırlardadır. Çoğu 1984 başında Hükümete ve TBMM'ne ulaştırılmış bulunan değişiklik önerileriniz hakkında, bugüne kadar, geçerli tek adım atılmış değildir. Keyfî işten çıkarmalar, hiyleli işyeri kapatmaları karşısında tahakkuk etmiş ve birikmiş işçi alacaklarının tahsilinin kolaylaştırılması yolundaki istek bile, prensipte mutabakat beyan edilmiş olmasına rağmen, tam olarak gerçekleştirilmemiştir.

2821 ve 2822 Sayılı Yasalarda yapılması öngörülen değişiklikler bir "özel muameleye" tabi tutulmuş, çıkmazların 11 Şubat 1985 tarihinde yapılan Türk-İş/Hükümet Zirve Toplantısı sonrasında hemen ele alınmasında görüş beraberliğine varılmıştır.

Türk-İş bu mutabakat çerçevesinde ve yaptığı önerilerin "uygulama sorunları ile sınırlı olduğunu" özellikle belirterek 2821 ve 2822 Sayılı Yasalarda bu aşamada yapılmasını istediği değişiklikleri 15 Şubat 1985 tarihinde Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na bir "ön sunuş" olarak vermiştir. Öneriler, Teşkilatımızın yine uygulama sorunları ile sınırlı görüşleri alınarak, 15 Mart 1985 tarihinde ikinci kez Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na bildirilmiştir. Bakanlık bunlardan 9'una katıldığını yazı ile duyurmuş, katılmadıkları konusunda açıklayıcı bilgi verilmiştir. Bu gelişmelerden sonra, üzerinde mutabakata varılan hususlarla ilgili Yasa değişiklik çalışmasının başlatılacağı ümidedilirken, Bakanlığın konuyu saptırdığı ve değişiklik yapılması fırsatından yararlanarak yeni ve hür sendikacılık ilkeleriyle, serbest toplu pazarlık hakkıyla taban tabana zıt düzenlemeler peşinde olduğu ortaya çıkmıştır.

Üstelik Bakanlık sorunların "işçi/işveren/Hükümet ve Üniversite temsilcilerince enine boyuna tartışıldığı bir çalışma sonrasında" değerlendirildiği, olgunlaştırıldığı gibi gerçekleri yansıtmayan, hatalı, sakat bir izlenim de yaratma peşindedir.

Bunun gibi, yakın geçmişte, yine kamuoyunu yanıltma amacıyla, Uluslararası Çalışma Örgütü'nün Türkiye'deki gelişmeleri "olumlu" gördüğüne dair haberler yaymaktan, beyanatlar vermekten kaçınılmamıştır. Oysa, gerçek yaratılmak istenen bu izlenimin tamamen tersidir. ILO 2821 ve 2822 Sayılı Yasalar konusunda dün ne söylüyorsa, bugün de aynı görüşlerini muhafaza etmektedir.

Değerli Yöneticiler,

2821 ve 2822 Sayılı Yasalardaki tertip, "1475 Sayılı Yasa uygulama sorunları" adı altında, İş Yasasında da "asgari ücret tespit yöntemi" bakımından tekrarlanmak istenmektedir. Türk-İş'in bu konudaki önerileri, genel olarak, "işçi çıkarma eylemleri'nin haklı ve geçerli sebep ilkesi ile yargı denetimine tabi tutulmasını, asgari ücretlerin enflasyon karşısında sürekli olarak korunmasını hedef alırken, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı birinci konuda sessiz, asgari ücretler konusunda ise, tespit yönteminde köklü değişiklikler yapma peşindedir. Üstelik bu yapılırken, yine Uluslararası Çalışma Örgütü'nün Türkiye tarafından tasdik edilmiş bulunan bir Sözleşmesi de ihlâl edilmiş olacaktır. Bakanlık bu konunun da sözde işçi/işveren/Hükümet üç'lüsü ile Üniversite Temsilcileri tarafından olgunlaştırıldığını öne sürecektir.

Bu tertiplerin kesinlikle içinde olmayacağımız ve sonuçlarını kabul etmeyeceğimiz bilinmelidir.

Bunu söylerken, "işçi/işveren/Hükümet üç'lüsünün ortak çalışma ile çoğu sorunun çözümünde etkili olabilecekleri gerçeğini göz ardı etmediğimi özellikle belirtmek istiyorum. Akılcı diyalog, yöntem olarak, Batıya özgü demokratik sistemde çelişkilerin en aza indirmenin, hatta "KONSENSUSA", diğer bir deyişle, belirli fedakarlıklarla ulaşılan uzlaşma noktasına, gelebilmenin başlıca yoludur. Bunu, çoğulcu ve özgürlükçü demokrasiye tüm kuralları ile inanan bir işçi hareketinin yöneticisi olarak belirtiyorum.

Ancak diyalogu "akılcı" yapabilmenin yolları vardır.

Bunun temelinde, özellikle işçiler bakımından, hak ve özgürlüklere saygı esası yatar. Önce herkes, demokratik bir yapıda, hak ve özgürlüklerin esasına saygı gösterecektir. Hareket noktasını bu zihniyet, diğer bir deyişle "saygı" açısından aşılamayacak duvarlar teşkil edecektir. Bu yapıldıktan ve örnekleri somut olarak ortaya konulduktan sonradır ki, herkes yekdiğerine, söylediklerine ve hazırlıklarına saygı ile bakabilir. Ben bu eksikliği, halâ demokrasiyi tüm kuralları ve kurumları ile yerleştirme çabamız içinde aşılabilecek bir yön olarak kabul ediyorum. Yeter ki, iyi niyet egemen olsun, "ben yaptım oldu.." diye özetlenebilecek olan sakıncalı görüş terkedilsin.

Değerli Yöneticiler,

Bu Konferansımızda iki değerli Hukukçumuz her üç Yasada yapılması düşünülen değişiklikler konusunda bilgi verecekler. Bu çalışmayı değerli Yönetici arkadaşlarımızın katkısı izleyecek. Gerekirse bu çalışmalara önümüzdeki günlerde de devam edeceğiz. Çalışmalarımızın sonuçları ise bir "sonuç tebliği"nde yer alacaktır."

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından düzenlenen toplantıda, Bakan Mustafa Kalemli "taraf" olarak hareket etmediklerini iddia etmiş, "Uzun bir süredir tartışılan ve çalışma hayatındaki tarafların görüşlerini ifade eden, sözkonusu Yasalar-daki uygulamalardan doğan sıkıntıları ortaya koyan, tarafsız bir biçimde ve bilimsel bir şemsiye altında toplanıyoruz. Biz buna ihtiyaç duyduk. İşçi ve İşveren temsilcilerinin zaman zaman aralarında diyalogun kesildiği izlenimini veren demeçlere rağmen, bunun böyle olmadığı düzenlenen bu toplantı ile ispat edildi.." demiştir.

Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu (TİSK)nun yeni Genel Sekreteri Ahmet Yoluç ise yerleşmiş işveren görüşünü tekrarlayarak "...Bu Kanunlarla ilgili olarak Bakanlık tarafından hazırlanan Tasarıda, endişelerimize dönük ve sistemin özüne dokunan bir değişikliğin düşünülmendiğini memnuniyetle görmüş bulunuyoruz.." demiştir.

./..

Toplantı sonuçları Prof.Dr.Kemal Oğuzman tarafından açıklanmış ve beklenildiği gibi,genel olarak Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı görüşlerinin kabul edildiği ilân edilmiştir.

Türk-İş Konferansının sonuçları ise 15 Temmuz 1985 günü bir "Sonuç Tebliği" ile kamuoyuna duyurulmuştur.

Sonuç Tebliği şöyledir:

"11 Temmuz 1985 tarihinde Ankara'da Türk-İş Genel Merkezi'nde 2821 Sayılı Sendikalar Yasası ile 2822 Sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Yasası ve 1475 Sayılı İş Yasası değişiklik önerilerini değerlendirmek üzere toplanan Türk-İş yöneticileri ve üye kuruluşlar hukuk danışmanları aşağıdaki tespitleri yapmışlardır:

(1) 2821 Sayılı Sendikalar Yasası ile 2822 Sayılı Toplu İş Sözleşmesi,Grev ve Lokavt Yasası mevcut şekli ile işçi hak ve özgürlüklerini güvence altına alan uluslararası hukuk kurallarına, özellikle Birleşmiş Milletler Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO)-nün Sözleşmelerine aykırı düzenlemeleri içermektedir.

2821 Sayılı Sendikalar Yasası açısından "sendika kurma ve sendikalara üye olma özgürlüğünde haksız ayırımlar yapılmış; işçilerin kendilerini yönetecek yöneticileri özgürce seçebilme hakkı, seçim koşullarında getirilen kısıtlamalarla, sınırlandırılmış; sendika gelirleri kısıtlanmış; sendika giderleri "amaca uygunluk" gibi, takdir idarenin keyfiliğine bağlı muğlak bir kriterle bağlanmış; Devlet denetimi adı altında siyasal iktidara hudutsuz yetkiler tanınmış; uluslararası örgütlere üye olma hakkı "ön izine" bağlanmıştır". Tüm bu düzenlemelerde ILO ilkeleri çiğnenmektedir.

2822 Sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Yasası'nda ise "toplu iş sözleşmesinin tarafı olacak sendikanın belirlenmesi yönteminden başlayarak arabuluculuk kurumunda ve özellikle grev hakkında" olağanüstü kısıtlamalar ve idarenin sendikacılık hareketini kontrolünü ön planda tutan düzenlemeler söz konusudur.

(2) Türk-İş, 15 Şubat 1985 tarihinde açıklandığı üzere, bu aşamada her iki Yasada "uygulama sorunları ile sınırlı" bir dizi değişiklik önerisi hazırlanmıştır.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ise bu önerilerden bazılarına hazırladığı Tasarıda yer verirken, gerek benimsemediği öneriler, gerekse eklediği yeni düzenlemelerle, Türkiye'de sendika özgürlüğünü kökünden tahribe yönelmiştir.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın hazırlıklarını 11 Temmuz 1985 günü düzenlediği bir toplantıda tartışmaya açması bir tertipten ibarettir ve amaç, değişiklik ihtiyacının sözde işçisi, işvereni ve bilim çevreleri ile tartışılıp, olgunlaştırıldığı izlenimini vermektir.

Türk-İş, kendi dışında yapılan bu çalışma sonuçlarını kabul etmemektedir.Esasen çalışma, siyasal iktidar/işveren ve işveren hak ve çıkarlarını korumakla ödevli bir kısım öğretim üyesinin aynı tertip içinde birleşmesinden ibarettir.

./..

(3) Bakanlık Tasarısı ve Tasarının benimsendiği açıklanan düzenlemeleri, özellikle Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na Tasarıya dahil edilen hükümler çoğulcu ve özgürlükçü demokrasi ilkeleri ile çelişen, her sendikacılık hareketini doğrudan idarenin kontrolü altına almayı amaçlayan, serbest toplu pazarlık düzeninin mevcut aksaklıklarının daha ileri boyutlarda arttıran bir niteliktedir.

(4) Türk-İş anılan Yasaların işçi hak ve özgürlüklerini güvence altına alan uluslararası hukuk kurallarına, özellikle Uluslararası Çalışma Örgütü'nün 87 ve 98 Sayılı Sözleşmelerine aykırı yönlerinin değiştirilmesi gerektiği yolundaki görüşlerini korumaktadır. Türk işçilerinin bu yöndeki mücadelesi sürdürülecek, tertip bozulacaktır."

2.1. 2821 ve 2822 Sayılı Yasalara İlişkin Uygulama Sorunları:

2.1.1. 2821 Sayılı Sendikalar Kanunu Uygulaması:

2.1.1.1. 2821 Sayılı Yasanın 60.Maddesi Uygulaması:

2.1.1.1.1. 17 Şubat 1984 Tarihli Tebliğ:

Hatırlanacağı üzere, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı 17.2.1984 tarihinde 2821 Sayılı Sendikalar Kanunu'nun 60.maddesinde öngörülen "Tebliğ"i çıkarmıştır. 2822 Sayılı Toplu İş Sözleşme, Grev ve Lokavt Kanunu'na göre yapılacak işlemlerde esas teşkil edecek Tebliğ'in mümkün olan en az hata ile çıkarılabilmesi için Ocak/1984 sonundan itibaren Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nda bir seri toplantı düzenlemiş, bu toplantılarda kaygı duyulan hususlar belirtilmiştir. Bununla beraber, Tebliğ, ciddi hataları da beraberinde getirmiştir. Bunun önde gelen sebebi, Bakanlık'ta aylar öncesinden alınmak gereken önlemlerin yeterince alınmamış olması ve Bakanlığın bu işi lâyıkıyla yapabilecek ölçüde techizatlanamamasıdır.

Konfederasyonumuzca Teşkilatımız üye bildirimlerini en geç 7 Ocak 1984 tarihine kadar Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı birimlerine iletilmesi hususunda 27 Aralık 1983 günü, 83-4704/29 sayılı genelge ile uyarılmış, gelişmeler yakından izlenilerek, postada vaki olabilecek gecikmelerin gözönüne alınması istenilmiş ve süre 13 Ocak 1984 tarihine kadar idare tarafından karşılanmıştır.

Konfederasyonumuzca 31 Ocak 1984, gün, 84-701/29 sayılı bir genelge ile Teşkilatımıza "Tebliğin Şubat ortalarında yayımlanmasının beklendiği" bildirilmiş, ortaya çıkabilecek uyumsuzlukların merkezi olarak izlenebilmesini teminen üye kuruluşların yaptıkları bildirimlerin birer örneğinin gönderilmesi istenilmiştir.

İlk Tebliğ 17.2.1984 gün, 18315 sayılı Resmi Gazete'de ilan edilmiş, dört istisnası ile üye kuruluşlarımızın tümünün 2822 Sayılı Kanunun öngördüğü yüzde 10 barajını aşmış olduğu tesbit edilmiştir. Bununla birlikte, gerek üye sayılarında, gerekse aynı işkolunda kurulu olup TÜRK-İŞ üyesi bulunmayan çeşitli kuruluşların temsil ettiği ileri sürülen üyelik oranlarında ciddi hatalar olduğu görülmüştür. Bu durumda, 2822 Sayılı Kanunun 12. maddesi gereğince Ankara İş Mahkemelerine yapılacak itirazların koordinasyonunu sağlamak amacıyla Teşkilatımız 17.2.1984 gün, 84-1232/29 sayılı genelge ile 21.2.1984 günü toplantıya çağırılmıştır. Teşkilat hukuk danışmanları ile yetkili temsilcileri 21 Şubat 1984 tarihinde yaptıkları toplantıda tebliğin hatalı yönlerini belirlemişler, 12 maddeden oluşan toplantı sonuçları, yapılacak itirazlara esas teşkil etmek üzere, Teşkilata 23.2.1984 gün, 84-1390/29 sayılı genelge ile duyurulmuştur.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın Tebliği'ne karşı Ankara İş Mahkemelerine o tarihte 44 itiraz yapılmıştır.

Ankara İş Mahkemesi yargıçları itirazlar karşısında izlenecek yöntemi belirlemede önceleri tereddüte düşmüşlerdir. Tereddütün birinci kaynağı, 2822 Sayılı Kanunun 12. maddesinde "itiraz"dan söz edilmesidir. Yargıçlar, "itiraz" söz konusu olduğunda, itiraz edenin tüm ispat araçlarını itiraz dilekçesine eklemek zorunda olduğunu, "dava" söz konusu olmadığına göre, inceleme sırasında "delil toplamalarının mümkün olamayacağını" esasen yasal (15) günlük sürenin de, "delil toplamaya imkan bırakmadığını" savunmuşlardır. Buna karşılık, itiraz edenlerce, delillerin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nda bulunduğu, bunların celbedilmesi halinde iddianın ispat edilebileceği ileri sürülmüştür. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ise o tarihlerde delillerin 600.000 dolayında evrak olduğunu; bunların

50 bin dolayında pakette, işkollarına ve işyerlerine göre tasnif edilmemiş bulunduğunu ileri sürerek, delillerin münferiden gönderilemeyeceğini, Mahkemece kabul edilirse, Devlet İstatistik Enstitüsü arşivinde inceleme yapılabileceğini bildirmiştir. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın her itirazcıya karşı verdiği bu formül cevap karşısında, Ankara İş Mahkemesi yargıçları, incelemelerin bilirkişi hey'etleri marifetiyle yapılmasını, 2822 Sayılı Kanunun 12.maddesinde belirtilen (15) günlük inceleme süresinin de, bilirkişi raporlarının Mahkemeye tevdiinden sonra başlatılmasını kararlaştırmışlardır. İş Mahkemesi Yargıçları bu arada "itirazlarda hukuki yarar kavramına"da, bu inceleme bakımından açıklık getirmişler ve 2822 Sayılı Kanunun 12. maddesinde öngörülen yüzde 10 barajı aşmayı başarmış örgütlerin itiraz, nitelikçe bir "yetki itirazı" kabul edilmediğinden "hukuki yararı olamayacağı" sonucuna varmışlardır. Bunun gibi, yüzde 10 barajının altında kalmış olmakla birlikte, iddia ettiği üye sayısının tümü dikkate alındığında yüzde 10'a ulaşamayacak örgütler de aynı sonuçla karşılaşmışlardır.

Ankara İş Mahkemelerinin benimsedikleri inceleme yöntemi ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın tutumu bir arada değerlendirildiğinde sorunların gerçekte çözülmediği, ancak ertelendiği ortaya çıkmıştır. Ankara İş Mahkemeleri Tebliğe yönelik itirazların nitelikçe bir "yetki itirazı" olmadığını belirtirlerken, üyelik fişleri ile ilgili itiraza dayalı incelemelerin "yetki uyumsuzlukları sırasında ele alınabileceğine, incelemenin o aşamada yapılabileceğine" işaret etmektedirler. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ise 7.5.1983 tarihindeki üye sayısı belirtilerek yapılan bildirimlerin gerçeğe uygun olup olmadığını araştırma-
dığını; araştırma imkanının da olmadığını bildirmiştir. Öte yandan, üyeliğin kazanılması ile ilgili 22. madde ve üyelikten çekilmenin üç ay sonra geçerli olacağını öngören 25.madde uygulaması, bunun doğal sonucu olarak "aynı anda aynı işkolunda birden fazla sendikaya üye olma halinde tüm üyeliklerin geçersiz" olacağına dair hükmün ne suretle değerlendirileceği açıklığa kavuşmamıştır. Ankara İş Mahkemelerinden beklenen,

"yetki uyumsuzluğu" biçiminde ortaya çıkacak itirazları, bunlar arasında sahtecilik, çift üyelik ilh. yer alabilecektir, tüm bu çıkmazları inceleyerek sonuçlandırmasıdır. Geçmiş deneyimler ise bu incelemenin kısa sürede ve sağlıklı bir biçimde yapılmadığını ortaya koymuştur.

2.1.1.1.2. 17 Temmuz 1984 Tarihli Tebliğ :

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ikinci tebliği Türk-İş/Hükümet Zirve toplantısının yapıldığı 17 Temmuz 1984 günü çıkarmış ve istatistiklerde gene vahim hatalar olduğu görülmüştür. Yüzde 10 barajı aşamadığı ileri sürülen çeşitli sendikalarca Ankara İş Mahkemeleri nezdinde yapılan itirazlarda ve itirazların incelenmesi sırasında bilirkişi heyetlerince Bakanlık kayıtları üzerindeki tesbitlerde istatistiklere esas kayıtlara güvenle bakılamayacağı bir kez daha ortaya çıkmıştır. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı "iş-kolunda çalışan işçilerin sayısının hangi esaslara göre arttırdığını" kanıtlayamaz durumda olduğu gibi, üyeliğe giriş ve üyelikten çıkış ile ilgili "izleme" işlevini de gereğince yerine getirememektedir. Öte yandan, itiraz hakkının kullanılması Bakanlıkça "hasmane bir tavır" olarak değerlendirilmeye devam etmektedir. Temmuz 1984 istatistiklerinde, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının bir kısım şubeleri için kesinleşmiş mahkeme kararları ile yetindiği, diğer bazıları içinse, anlaşılamayan nedenlerle mahkeme kararının gereğine uymadığı tesbit edilmiştir. Bunun gibi, itirazlara karşı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na sunulan savunma dilekçelerinde, bazı sendikalar için Şubat 1984 istatistikleri ile ilgili olarak verilen mahkeme kararlarının "kesinliğinin kabul edildiği", diğer bazı sendikalar içinse "mahkeme kararının kesinliğinin kabul edilmediği" görülmüştür. Mahkemelere yerleşmiş kanaat de, Bakanlık kayıtlarının gerçeği yansıtmadığı noktasındadır. Mahkemeler 17 Şubat 1984 sonrası yapılan uygulamanın aksine, itirazı evrak üzerinde karara bağlanmadan önce itiraz dilekçesini ve bilirkişi raporunu Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına tebliğ ettirmekte, cevap dilekçe-

sini değerlendirmekte, gerekirse bilirkişi heyetlerinden "ek rapor" almakta ve karara gitmektedir. Mahkeme uygulamasında karşılaşılan bir çıkma, yüzde 10 barajı aşmış bulunan sendikaların aynı işkolunda kurulu diğer sendikalara karşı yönelttiği itirazların, hukuk yarar bulunmadığı, var ise sorunun yetki itirazı sırasında ele alınabileceği gerekçesiyle, dikkate alınmamasıdır. İtiraza "müdahale" şeklinde yapılan başvurular aynı gerekçe ile reddedilmekte, çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın da -isteyerek yada istemeyerek-yeterli savunma yapmaması, delil ibraz etmemesi hallerinde gerçekte yüzde 10 barajın çok altında üyeye sahip kuruluşlar bu yükümlülüğü yerine getirmiş kuruluşlar halini almaktadır.

2.1.1.1.3. 17 Ocak 1985 Tarihli Tebliğ:

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından 17 Ocak 1985 tarihinde 2821 Sayılı Sendikalar Yasasının 60 ncı maddesi gereğince 3. istatistik yayımlanmış ve TÜRK-İş yesi tüm örgütlerin toplu sözleşme yetkisi için aranan yüzde 10 temsil gücüne sahip oldukları bir kez daha belirlenmiştir.

İstatistik çalışmalarına ilişkin tereddütler devam etmektedir. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı kayıtları fazla güvenilir olmaktan uzaktır. Bakanlık (k.6)ları değerlendiremediği gibi, istatistik yayın dönemi içinde üyelik ve üyelikten çekilme hareketlerini de gereğince izleyememektedir. İstatistiklerle ortaya çıkan çıkma etkilerini yetki uyuramazlıklarında göstermeye devam etmektedir.

Öte yandan istatistiklerde yüzde 10'a yönelik itirazlarda Bakanlık kayıtlarının güvenilir olmaması ciddi sorunlara yol açmaktadır. TÜRK-İş dışındaki rgtler İş Mahkemelerine yönelttikleri itirazlarda yüzde 10'unun üstünde üyeye sahip olduklarını ne sürmekte, TÜRK-İş yesi örgütlerce toplu İş sözleşmesi aylar önce bağıtlanmış işyerlerinde dahi yeleri olduğunu savunmaktadır.

İş Mahkemeleri yukarıda belirtildiği gibi, itiraza karşı "müdahale" istemini kategorik olarak ve hukuki yarar bulunmadığı gerekçesiyle kabul etmemekte, bu durumda,

gerçeğin ortaya çıkması için Bakanlık kayıtlarına ve bilirkişi inceleme sonuçlarına bakmak gerekmektedir. Bu tablo Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na dilediği bilgiyi verme, dilediğini vermeme gibi bir imkan sağlamakta, müdahale istemi de kabul edilmediğinden gerçekte temsil gücü olmayan örgütler dahi yüzde 10 barajı aşmış duruma gelmektedirler. Bir diğer gelişme, faaliyeti durdurulmuş olan bir kısım sendikanın, kayyum kayıtları ile yüzde yüz çelişen bir yaklaşım içinde, Mahkemeler önünde (Ek.6) bildirimleri ile sonuca gitmiş olmasıdır. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı bu konuda da gerekli etkinliği göstermemiştir. Kayyum kayıtlarına göre en çok 5000 üyesi olan Örgütün, üstelik eski kayıtlarına dayanılarak 50 binin üstünde üye sahibi olduğunun Mahkemece kararlaştırılmış olması, bu çıkmazın belirgin bir örneğidir.

2.1.1.1.4. 17 Temmuz 1985 Tarihli Tebliğ :

Raporumuzun hazırlandığı günlerde, Temmuz/1985 istatistiği, 17 Temmuz 1985 tarihli 18814 sayılı Resmi gazetede ilan edilmiştir. Bakanlık, Temmuz/1985 tesbitlerinde de gerçeği yansıtmamıştır. Özellikle, faaliyetine sonradan izin verilen konfederasyonlara bağlı ona yakın sendikaya % 10 un üzerinde temsil hakkı bahsetmiştir. O kadarki, Ocak/1985 tarihindeki tesbitlere göre % 0.26, % 0.07, % 0.05, % 0.11 temsil yeteneği bulunan sendikalar, Temmuz/1985 tesbitlerinde % 11.14, % 11.41, % 12.73, % 11.59 gibi ulaşılması imkansız noktalara getirilmiştir. Anılan sendikaların altı ay içinde bu üyeye kavuşması maddeten imkansızdır.

Öte yandan, Temmuz/1985 tesbitinde, hemen her işkolunda işçi sayısının arttığı ve buna paralel olarak Türk-İş üyesi sendikaların toplam üyelerinde de artış gösterildiği halde temsil oranlarında azalma olduğu belirlenmiştir. Bakanlıkca güdülen amaç, bir kısım sendikaları sıhhatli belgelere dayanmadığı halde % 10 barajını geçirterek sun'i olarak ehliyetli kılma çabasıdır. Zorlama ile barajı aşan bu sendikaların, belirtilen sayıda üyesi olmasına matematiksel olarak da imkan yoktur. Bakanlık, Ek 6 tabir edilen ve 274 sayılı yasa dönemindeki üyelerin liste edilmesi esasına dayanan sistemi, adı geçen sendikalar bakımından salt geçerli sayma hatasına düşmüştür. Kayyum döneminde, kayyımların bildirdikleri gerek üye sayıları ile sonradan verilen ve hiçbir denetime tâbi tutulmayan Ek 6 listelerindeki sayı farklılıkları Bakanlık tesbitlerinin gayri ciddi olduğunu ve belli bir amaca yönelik olduğunu ortaya koymaktadır.

Bakanlığın uyguladığı tesbit sistemi, yasanın öngördüğü sistemin yerleşmesine ve işlemesine de imkan bırakmamaktadır. Bakanlık, bu uygulamaları ile yasal sistemi çökertmiştir. Bu denli gerçek dışı tasarruflarda bulunan bir Bakanlığın sendikal hayatta istikrar sağlamasına, sendikalar arasında eşitlik ve adaleti gerçekleştirmesine imkan bırakmadığı, böylece bir kez daha ortaya çıkmış bulunmaktadır.

./..

2.1.1.1.5. Sendikalar Yasası'nın 60.Madde Uygulamasına İlişkin Değerlendirme :

"İstatistikler" yukarıda Türk-İş/Hükümet Zirve Toplantısı öncesi yapılan "ön toplantı" ile ilgili bölümde açıklandığı gibi, Türk-İş ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı arasında geniş tartışma konusu olmakta devam etmektedir. Başbakanın başkanlığında 4 Temmuz 1984 tarihinde yapılan toplantıda da açıklandığı üzere, "serbest toplu pazarlık düzenine işlerlik kazandırabilmenin birinci şartı, toplu iş sözleşmesinin "hangi Örgüt tarafından yapılacağı" sorusuna sağlıklı cevap verebilmektir. 2821 ve 2822 Sayılı Yasaların sistemine göre bu sorumluluk doğrudan Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına aittir. Bakanlık bir yandan çalışanın "aktif işçilik döneminde" üyeliğine ve üyelikten ayrılmaya ilişkin sendikal tercihlerini izleme, diğer yandan, bu izleme sonuçlarını, doğru olarak, yetki tesbitinde ortaya koyma sorumluluğu altındadır. Bu sorumluluk ise gerektiği şekliyle yerine getirilmemektedir. Çok çeşitli sorunlar olmasına karşın, bu tarihe kadar Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na seçilen yol, kendisi dışında her çevreyi suçlamak olmuştur. Bakanlık yetkililerine göre, 60. madde gereğince yapılan çalışmanın sağlıklı olmamasının önde gelen sebebi, sendikaların ve işverenlerin üzerlerine düşen sorumluluğu tam olarak yerine getirmemiş bulunmalarıdır. Buna karşın, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın da Yasa ile üstlendiği sorumluluğun gereklerini yerine getirebilecek ölçüde teşkilatlanamamış ve teçhizatlanamamış bulunduğu ortadadır. Bu tablonun doğal sonucu olarak Bakanlık tarafından yayımlanmakta olan istatistikler büyük bir güvensizlik kaynağı olmakta devam etmektedir.

5 Temmuz 1984 gün, 84-3434-5/43 sayılı yazı ekinde Örgütümüze sunulan "Teknik Konular Tesbit Raporu"nun incelenmesinden de görüleceği üzere, Türk-İş, bu konuda öncelikle mevcut çıkmazların akılcı bir yaklaşımla tesbitini istemiş, "...doğruyu bulabilme çabasında, öncelikle bazı Bakanlık yetkililerinde egemen olduğu görülen psikolojik rahatsızlığın aşılması gerektiğine" işaret etmiştir. Türk-İş'e göre, Bakanlık, "öncelikle tasarruflarına karşı Yasaların sendikalara tanıdığı itiraz haklarını

bir çekişme konusu olarak düşünmemeli"dir. Ön Toplantıda Türk-İş Genel Sekreteri tarafından belirtildiği üzere, "...Her çeşit hazırlığı yerinde, teçhizatlanması yeterli bir Devlet Kurumunun dahi bu çeşit sübjektif değerlendirmeler yapmaya hakkı olmazken, sistemi gereğince işletebilecek ne araç ve gereci, ne yeterli ve ehliyetli personeli olmayan bir Kurumun böylesine bir tavır içine girmesi kabul edilemez."

Hal böyle iken, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı hazırladığı değişiklik tasarısında sorunları daha da çıkmaza sürükleyen bir yolu seçmiş, 2822 Sayılı TSGLK'nun 12.maddesinin 3 üncü ve 4 üncü fıkralarının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini planlamıştır:

"Bir işkolunda çalışan işçilerin yüzde onunun tesbitinde Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na her yıl Ocak ve Temmuz aylarında yayımlanacak istatistikler esas alınır. Bu istatistiklerde belirtilecek işkolundaki tüm işçi sayısı ile bu işkolundaki sendikalara mensup üye sayısı, toplu sözleşme ve diğer işlemler için bir sonraki istatistik yayımlanıncaya kadar geçerlidir.Yetki tesbiti için yapılan başvuru tarihinde yüzde on çoğunluğu sağlamış olan işçi sendikasının durumunu daha sonra yayımlanacak istatistikler etkilemez.

Yayımdan itibaren onbeş gün içinde itiraz edilmeyen istatistikler kesinleşir. Ancak, istatistiğin gerçeğe uymadığı gerekçesi ile bu süre içinde Ankara İş Mahkemesi'ne başvurulabilir. Mahkeme bu itirazı en geç onbeş gün içinde sonuçlandırır. İtirazın incelenmesinde sadece Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na yayımlanan istatistikler esas alınır. Mahkemece verilen karar temyiz edildiğinde Yargıtay'ca bu temyiz talebi onbeş gün içinde karara bağlanır."

Görüleceği gibi, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı,her yönüyle eleştirilen ve denetlenmesi imkanı olmayan "kendi kayıtlarının itiraz incelemesinde esas alınmasını" istemektedir. Bu değişikliğin gerçekleşmesi halinde itirazda sadece Bakanlık Kayıtları incelenebilecek, Bakanlık da, hatalı olduğu bilinen bu kayıtlarla istediği şekilde oynayabilecektir. Bakanlık bu yolla, dilerse, işkolunda çalışan işçi sayısını yüksek yada düşük göstererek, istifaları ve üyelikleri dilediğince değerlendirecek sendikaların üye sayısını kendi kayıtlarına göre ilan edebilecektir. Bu Bakanlığa dilediği, sendikayı yüzde 10 temsil

./...

gücü bakımından yetkili, dilediğini yetkisiz olarak ilan etme imkanını verecek, itiraz sırasında başkaca delil sunulamayacaktır. Türk-İş'in kesinlikle karşı olduğu bu düzenleme Bakanlık tarafından metne dahil edilmiş ve 11/12 Temmuz tarihli toplantılarında da işverenlerle öğretim üyelerine onaylattırılmıştır.

2.1.1.2. 2821 Sayılı Yasanın 4, 22, 25 ve 47 nci maddeleri Uygulaması :

Bir işyerinin girdiği işkolunun tesbiti yetkisini Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına tanıyan 4 üncü madde, üyeliğin kazanılmasına ilişkin 22 nci madde ve üyeliğin sona ermesine ilişkin 25 inci madde uygulamasında yaşanan sorunlar devam ederken, devletin idari ve mali denetimine ilişkin 47 inci madde uygulamasında Bakanlık her çeşit ölçünün ötesinde yanlı ve siyasal baskı amacı taşıyan davranışlara girmiştir. Sendikaları ve sendika yöneticilerini şaibe altında bırakmaya yönelen bu davranış bir süre önce Konfederasyonumuzu da hedef almıştır. Değerlendirmelerdeki maksatlı ve hatalı yaklaşım bir yana, Bakanlık müfettiş raporunu, Türk-İş'in görüş ve savunmalarına yer vermeksizin basına da sızdırmak suretiyle kasıtlı eylemini sürdürmüştür. Türk-İş bu tutum karşısında durumu şiddetle protesto etmiş, Bakanı bildiği ne var ise açıklamaya davet etmiş, aksi halde "müfteri" olarak kabul edileceğini bildirmiştir. Bu açıklamaları takiben denetimle ilgili tüm belgeleri Türk-İş tarafından başta Cumhurbaşkanı olmak üzere, üst düzey yöneticilere, Milletvekillerine, basın mensuplarına gönderilmiştir. Aynı belgeler Genel Başkanlıklarımıza da özel bir rapor olarak sunulacaktır.

Bu arada Türk-İş Genel Başkanı Şevket Yılmaz 5 Temmuz 1985 günü Ankara'da Türk-İş Genel Merkezinde bir basın toplantısı düzenlemiş ve açıklamalarda bulunmuştur.

Türk-İş Genel Başkanının basın toplantısında yaptığı açıklama Teşkilatımıza 5 Temmuz 1985 gün, 1985-1755-5/43 sayılı yazı ekinde gönderilmiştir.

Açıklama şöyledir:

./...

"Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın "sendika denetimi" adı altında işçi kuruluşları aleyhine sürdürdüğü karalama kampanyasının ve işçi kuruluşlarını bu yoldan siyasal baskı ve tehdit altına alma girişimlerinin son örneği ile bir gazetede önceki gün yer alan bir haber vesilesiyle karşılaşılmıştır.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı kaynaklı;"Bakan Kalemli, Cumhurbaşkanı ve Başbakanı Yolsuzluk Raporu verdi. Türk-İş'e Ağır İtham" başlığı altında yayınlanan haberde "Türk-İş'te usulsüz ödemeler yapıldığı, yöneticilere yolsuz tazminatlar ödendiği, ziyafetler çekildiği" iddialarına yer verilmiş, Bakanlık Yetkililerince 2 milyon dolayında üyeye sahip bir büyük örgüt ve yöneticileri hakkında kamuoyunda yanlış bir düşünce ve kanaat oluşturulması amaçlanmıştır.

Bu durumda bir basın toplantısı düzenlemek ve gerçekleri ortaya koymak gerekmiştir. Bu vesile ile Bakan Kalemli de, gerekli cevabı almış olacaktır.

Bu toplantımızda sizlere önce "sendika denetimini" çerçeveleyen kuralları özetlemeye çalışacağım. Daha sonra "denetim yetkisinin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na ne suretle kulanıldığını, Türk-İş'de yapılan denetimi ve bunun sonuçlarını" açıklamaya çalışacağım.

DENETİMİN YASAL DAYANAĞI

Bilindiği üzere Sendikalar Yasasının 47 nci maddesi "Devlet sendika ve Konfederasyonları üzerinde idari ve mali denetim yetkisine sahiptir. İşçi ve işveren sendika ve konfederasyonları yılda bir defa Maliye ve Çalışma Bakanlıklarınca, mahallinde olmak üzere, birlikte veya ayrı ayrı denetlenir. Gerek görüldüğünde birden fazla denetleme de yapılabilir. Denetlemede, yönetim ve işleyişin; gelir ve giderlerin, gelir ve giderlerle ilgili olarak yetkili organlarca alınan kararların Kanun, Tüzük ve kuruluşların amaçlarına uygun olup olmadığı ve harcamaların bu kararlara uygunluğu incelenir..." hükmünü taşımaktadır.

Aynı maddede denetim esaslarının bir "Tüzük"te gösterileceği belirtilmiş ve bu amaçla hazırlanan "İşçi ve İşveren Sendika ve Konfederasyonlarının Devletçe Denetlenmesine İlişkin Tüzük" 6 Mayıs 1984 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Anılan Tüzük'te denetim usulü belirlenmiş; defter ve kayıtlar için uygulanacak kurallar, yanlış kayıtların düzeltilmesi usulü, işlemlerin kayıt zamanı, gelir ve gider belgelerinin nitelikleri, muhasebede uygulanacak ayrıntılı hesap planı, blanço ve çalışma raporlarında yer alacak bilgiler teker teker belirtilmiştir.

Tüzük'ün yürürlük maddesine göre muhasebe hesap planına ilişkin hükümler Tüzük'ün yayımını izleyen hesap dönemi başında, diğer hükümler ise Tüzük'ün yayımı tarihinde, yani 6 Mayıs 1984'de yürürlüğe girmiştir.

Tüzükte de belirtildiği üzere, 2621 Sayılı Sendikalar Yasasının 49 uncu maddesine göre Sendikalar "aidat, yevmiye, envanter defterleri ile defteri kebir, üye kayıt fişleri ve defterleri, genel kurul, yönetim kurulu, denetleme kurulu, disiplin kurulu karar defterleri ve gelen/giden evrak kayıt defteri ile evrak zimmet defteri" tutmakla yükümlüdürler. Bu defterler her olağan genel kurulu izleyen 15 gün içinde Notere tasdik ettirilmek ve tasdik işlemlerinden sonra kullanılmak durumundadır.

Sendikalar yasasının 51 inci maddesine göre sendika ve konfederasyonlar her hesap ve bütçe devresine ait bilanço ve hesaplarını ve çalışma raporlarını ait olduğu dönemi izleyen üç ay içinde Maliye ve Çalışma Bakanlıklarına göndermek mecburiyetindedir. Bu bilanço ve hesaplar ile çalışma raporunda sendika ve konfederasyonun o devre içindeki (1) gelirleri ve bunların kaynakları (2) giderleri ve bunların sarf yerleri (3) yönetim kurulu üyeleri ile başkanlarına ve geçici olarak görevlendirilenlere verilen ücretlerle yolluk, gündelik ve ödenekler (4) sendika ve konfederasyonlarda çalışan personele ödenen meblağ (5) para ve menkul kıymetler mevcudu (6) demirbaş mevcudu (7) taşınmaz mevcudu (8) üyelerin sayısı gösterilir. Yasanın yaptığı yollama ile 6 Mayıs 1984 tarihli Tüzük hükmüne göre bu raporlarda ayrıca "grev ve lokavt yardım fonu ve fondan yapılan ödemeler; Sendikalar Kanununun 33 üncü maddesi çerçevesinde sınai ve iktisadi teşebbüslere yapılan yatırımlar; üyelerin mesleki eğitimi ile bilgi ve deneyimlerini arttırmak amacıyla yapılması zorunlu giderlerin miktarı; bunların sarf yerleri ve uygulanan eğitim programları" hakkında da bilgi verilmesi ve sarf belgelerinin eklenmesi zorunluğudur.

Sendikalar ve Konfederasyonlar Sendikalar Yasasının bu hükümleri yanında 2908 sayılı Dernekler Kanununun 45 inci maddesine göre de denetlenebilir. Buna göre, sendikaların "yönetim yerleri, müesseseleri ve her çeşit eklentileri, defterleri, hesap ve işlemleri İçişleri Bakanlığı veya bulundukları yerin en büyük mülki amiri tarafından her zaman denetlenebilir."

3 Nisan 1981 gün ve 2443 sayılı Devlet Denetleme Kurulu Kurulması Hakkında Kanun'un 2 nci maddesine göre Devlet Denetleme Kurulu da "her düzeydeki işçi, işveren meslek teşekküllerinde her türlü inceleme, araştırma ve denetlemeler" yapabilir.

Bunlar "dış denetime" ilişkin hukuki düzenlemelerdir. Bir de, hepinizce bilindiği gibi, "iç denetim sistemi" vardır. Denetim Kurulları sendika yapısında zorunlu organdır. Genel Kurul adına bu kurullar, genellikle her üç ayda bir idari ve mali tüm işlemleri gözden geçirirler, rapora bağlarlar.

Burada bir parantez açarak şunu belirtmek istiyorum. Danışma Meclisi Anayasa Komisyonu'nun Anayasa Tasarısının 56. maddesine "idari ve mali denetime ilişkin bir hüküm koymasına" Türk-İş karşı çıkmıştı. O tarihlerde defaatle belirtildiği üzere bu karşı çıkışın temel iki sebebi vardı. Bunlardan birincisi "Türkiye'de sendikaları denetleme imkanı yoktur..." yolundaki iddia idi. Bu değerlendirme, maddi hukuk kuralları karşısında tamamen gerçek dışı idi ve fakat sendikalar, işveren kesiminden de kaynaklanan sistemli bir propaganda ile, kamuoyunda, böylesine bir ayrıcalığa sahip kuruluşlar gibi gösteriliyordu. Oysa, o tarihte yürürlükte bulunan 274 Sayılı Sendikalar Yasasının 28 inci ve 29 uncu maddeleri; 1630 Sayılı Dernekler Kanununun 40 inci ve 41 inci maddeleri, aynen bugünün 2821 Sayılı Sendikalar Yasasının 49 ve 51 inci, 2908 Sayılı Kanunun 45 inci maddelerindeki hükümleri taşıyordu. İç denetim sistemi de aynen bugünkü gibi idi. Temmuz/1982 itibarıyla, Sendikaların denetlenmesi imkanını veren hükümlerin en eskisi 19 yıllık, en yenisi ise 11 yıllık bir geçmişe sahipti. TÜRK-İŞ tarafından açıklanmaya çalışılan husus ,

./...

(1) Sendikaların denetlenmeye karşı olmadıkları ve esasen mevcut hukuki düzenlemeler karşısında buna karşı çıkma imkanına da sahip bulunmadıkları. (2) "sendikaları denetleme imkanı yoktur" sözünün tamamen yanlış olduğu idi. Kamuoyunda son derece haksız bir izlenim yaratılmaya çalışılıyordu. Buna karşı idik. İkinci sebep ise "idari denetim" sözcüğü idi. "İdari Denetim" adı altında siyasal iktidarlarca yapılacak işlemlerin sendika özgürlüğünün ortadan kaldırarak k boyutlara ulaşabileceğinden kaygı duyuluyordu. Özetle, Devlet Denetleme Kurulu dışında, 1963'den başlayarak 2821 Sayılı Sendikalar Yasasının yürürlüğe girdiği tarihe kadar idari denetimde aynı hukuki idari denetimde aynı hukuki imkanlara sahip durumdaydı. Eğer o tarihlerde bu imkanlar bir siyasal baskı ve tehdit aracı olarak kullanılmamışsa, bu idarenin elinin kolunun bağlı olması değil, sendika özgürlüğü çerçevesinde "iş denetim sistemine" özen ve saygı gösterilmesindendi.

Bu durumu böylece tespit ettikten sonra, şimdi bu alanda bugünkü siyasal iktidarın tasarruflarına geçmek istiyorum.

6 Kasım 1983 tarihinden itibaren, değindiğim bu düzenlemelerin verdiği yetkiye dayanarak Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Türk-İş'i ve Türk-İş üyesi örgütleri ve dışımızdakileri denetlemeye başlamıştır.

Denetimin amacı aştığı, siyasal baskı aracı olarak ve işçi örgütlerini kamuoyunda karalama ve küçük düşürme maksadıyla sürdürüldüğü bu tarihe kadar, çok çeşitli örneklerle ortaya çıkmıştır. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nca Hükümeti eleştiren; haksızlıklar karşısında tepkisini ortaya koyan işçi örgütlerine derhal müfettiş göndermek; bu yoldan denetleme yetkisini bir baskı karacı olarak kullanmak mutad yöntem olmuştur. Türk-İş dışındaki bazı örgütler bakımından da, özellikle greve başvurduklarında yöneticilerin en azında (10) yıl bilfiil işçi olarak çalışmadıkları, ileri sürülerek baskı ve tehdit altına alındıkları bilinmektedir. Bu yön Basınıımızda da yer almıştır.

Tek yanlı olarak hazırlanıp henüz inceleme ve cevaplandırma aşamasında iken raporları basına sızdırma; genellemeler yaparak, işçi örgütlerini tümüyle saibeli duruma sokma eylemlerinin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca aralıksız sürdürülmesi karşısında konu üç kez TÜRK-İŞ/HÜKÜMET zirve toplantısına getirilmiş, bu davranışların durdurulması, denetimle güdülen amaca uygun hareket edilmesi istenilmiştir. Bu isteğe karşılık olarak, "denetim uygulamasının yeni başladığı; herkesin bu konuda hatalı değerlendirmeler yapabileceği, bunda kasıt aranmaması, sistem yerleştikten sonra bu çeşit haksızlıkların yapılmayacağı belirtilmiş, taahhüt de bulunulmuştur.

Ne var ki, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı bu taahhütlere rağmen yetkisini kötüye kullanmakta, işçi örgütlerini karalama; kamuoyu önünde küçük düşürme eylemini sürdürmektedir.

Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu (TÜRK-İŞ) Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının dört iş müfettişi tarafından 3 Temmuz 1984'de ilk defa "İdari denetime" tabi tutulmuştur. Bu denetim on gün sürmüş ve Konfederasyonun tüm idari çalışanları gözden geçirilmiştir. Bu denetim sırasında Bakanlık (10) maddede topladığı konular hakkında Konfederasyonumuzdan ilgili

Tüzük gereğince tanınan iki aylık süre içinde cevap istemiş, cevaplar 3 Ekim 1984 tarihinde Bakanlığa ulaştırılmıştır. On maddede tesbit edilen hususlar "imza ikmali, ikametgah ilnühberi eksikliği, toplantı tarihlerinin Yönetim Kurulu kararlarına bağlanması gereği gibi idari işlemler olup, bunların tümü 3 Ekim 1984 tarihine kadar ikmal edilmiş, sonuçları da Bakanlığa yazılı olarak bildirilmiştir.

17 Ekim 1984 tarihinde dört müfettiş Konfederasyonumuza yeniden gelerek idari denetimde işaret ettikleri hususların, Konfederasyonumuzca bildirildiği üzere yerine getirilip getirilmediğini kontrol etmişlerdir. Bu inceleme sırasında, eksikliğine işaret ettikleri hususların tümünün ikmal edildiği sonucuna varmışlar ve bu durumu imzalarıyla, mühürleriyle tespit etmişlerdir.

Aynı gün bu müfettiş grubu, amaçlarının sadece eksikliklerin ikmal edilip edilmediğini, kontrol olmadığını; bu defa "mali denetim için Konfederasyona geldiklerini" bildirmişler ve mali denetime başlamışlardır.

Müfettişlerce, denetimin Sendikalar Yasasının yürürlüğe girdiği 7 Mayıs 1983 tarihinden 30 Temmuz 1984 tarihine kadarki devreyi kapsayacağı, mali denetim yanında aynı süre içindeki idari işlemlere de bakılacağı bildirilmiş ve bu denetim 17 Ekim 1984 tarihinden 19 Şubat 1985 tarihine kadar 124 gün sürmüştür.

Bu denetim sırasında müfettişlerce 612 adet kasa tahsil fişi, 1347 adet kasa tediye fişi, 348 adet mahsup fişi ve ekleri ile müstenidatını teşkil eden tüm kayıtlar, incelenmiştir. Bakanlıkça benimsenen usule uygun olarak müfettişler değerlendirmelerini bir tespit tutanağında toplamışlar ve cevaplandırılmasını istedikleri çeşitli hususları belirtmişlerdir. 1 Mart 1985 günü Konfederasyonumuzca alınan tespit tutanağında cevaplandırılması istenen hususlara TÜRK-İŞ 29 Mart 1985 tarihinde cevap vermiş ve buna gerekli tüm belgeleride eklenmiştir.

Önceki gün bir Gazetede konu edilen 32 maddeden oluşan Rapor Konfederasyonumuza Bakanın imzasıyla 28 Haziran 1985 tarihinde iletilmiştir. Bu 32 maddenin 8'i yine idari işlemlerle 24 'ü ise çeşitli mali işlemlerle ilgilidir.

Mali işlemlerde Bakanlık öncelikle "ağırlama giderleri" üzerinde durmuştur. Buna göre, 7.5.1983 tarihinden 30 Temmuz 1984 tarihine kadar 14 aylık dönemde 21 çeşitli vesile ile yerli ve yabancı konuk ve heyetlerin ağırlama gideri olarak yapılan toplam 659 bin 107 liralık bir harcamanın Konfederasyonun "amaçları" ile bağdaşmadığı ileri sürülmüştür.

Burada hemen bir parantez daha açarak TÜRK-İŞ Ana Tüzüğü'nün 14 üncü maddesinin (e) bendine dikkatinizi çekmek istiyorum. Anatusüğe göre TÜRK-İŞ Genel Başkanı belgesi karşılığında ve ilk Yönetim Kurulu Toplantısına sunulmak kaydı ile, bu maksatla her ay 100 bin lira harcanmasına karar verebilir. Ancak, bu harcama yetkisi kullanılmamış 21 çeşitli vesile ile 659 bin 107 liranın sarfedilmesi gerekmiştir.

Dikkatinizi "amaç ile bağdaşmamaktadır..." sözüne de çekmek istiyorum.

2821 Sayılı Sendikalar Kanununun 44 üncü maddesinin 1 inci fıkrası; "Sendika ve Konfederasyonlar gelirlerini AMAÇLARI ve Kanunda gösterilen faaliyetleri dışında kullanamazlar veya bağışlayamazlar.." hükmünü taşımaktadır. İşte buradaki "amaç" sözcüğü, siyasal iktidar elinde bir silahtır. Sendikal gerekler ve ihtiyaçlarla, sendikaların iç işleyişi ile uzak yakın hiçbir ilgisi olmayan, talimatla gelen bir müfettiş, denetim adı altında "amacı" takdır eder... Üye kaza geçirmiştir, sendika kan satın almıştır, müfettiş ilân eder; işlem amaca uygun değildir.. Üyeniz vefat etmiştir, çelenk gönderirsiniz, müfettişle "amacı" tartışmak durumunda kalırsınız. Sonra bu çeşit harcamalar ve diğer amaç dışı diye damgalanan meblağlar toplanır ve derhal ilân edilir..Falanca sendikada şu kadar yoksuzluk var... Usulsüzlük var! Tablo budur.

Bunun tipik bir örneği, yine Raporda yer almıştır.

Sorun, Yavru vatan Kıbrıs'taki üyemiz TÜRK-SEN ile ilgilidir.

2821 Sayılı Sendikalar Yasasının yürürlüğe girmesinden önce, o tarihte TÜRK-İŞ üyesi tüm örgütlerin genel başkanlarından oluşan TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu Kıbrıs sendikalarının durumunu gözden geçirmiş, ekonomik sıkıntı karşısında işçilere yeterince hizmet götüremeyen bu Örgütümüzün desteklenmesine karar verilmiştir. Zira bu Örgüt sadece bir işçi örgütü olarak değerlendirilmemelidir. 1974 öncesinde ve sonrasında Kıbrıs'ta soydaşlarımızın korunmasında, Kıbrıs Davamızın uluslararası işçi formları önünde savunulmasında TÜRK-SEN, büyük lider Necati TAŞKIN önderliğinde, son derece önemli bir rol oynamıştır, oynamaktadır.

Nasıl Devletimiz Kıbrıs Türk Cumhuriyetini mali alanda desteklemekte ise, bizler de aynı yolu seçmişizdir. Bu işlemlerin yapıldığı günlerde Kıbrıs sendikacılığını 1962'den beri her yerde, uluslararası tüm forumlarda temsil eden genel başkanları Necati TAŞKIN Ocak/1984'de bir sendika toplantısından dönerken trafik kazası sonucunda vefat etmiştir. TÜRK-İŞ tüzüğüne göre geride bıraktıklarına ödenmek greken hizmet ödeneğinin toplanan bu paradan ödenmesi TÜRK-SEN tarafından istenilmiş ve bu isteğe uyularak eşine (TÜRK-SEN adına" ödeme yapılmıştır. Müfettiş Raporunda, yapılan bu işlemin özünde hiçbir usulsüzlük olmadığı belirtilmekle birlikte, ödemenin 7.5.1983 tarihinden sonra yapılmış olmasının Yasaya uygun görülmediği bildirilmektedir.

Üçüncü kalem TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu üyelerine hizmet ödeneği ödenmesidir.

Müfettiş Raporunda bu konuda "...Konfederasyon yönetiminde, Kurulda görev yapan yöneticilere yapılan bu tediyelemlerin Konfederasyon Ana Tüzüğü hükümlerine uygun olduğu ve ileride Konfederasyona mali yük getirmemesi için tazminat alacaklarının tasfiyesi yoluna gidildiği ileri sürülmüşse de yapılan ödemeler usulsüz ve mükerer yapılmış olup, sendika Anatuşüğündeki şartlar gerçekleşmediği gibi, yapılan ödemelere tasfiye niteliği verilmesi de tasfiye kavramına uygun görülmemiştir..." denilmiştir.

Bu değerlendirme tamamen gerçek dışıdır.

Yöneticilere yapılan ödemelerin hukuki kaynağı 2821 Sayılı Sendikalar Yasasının Geçici 1 inci maddesi gereğince 18 Temmuz 1983 tarihinde kabul edilen ana tüzüktür. Ana-tüzüğü yeni Sendikalar Yasasına uygun hale getirmek amacıyla toplanan TÜRK-İŞ Olağanüstü Genel Kurulu 1963'lerden beri yürürlükte olan bu hukmu Anatusüğün 28 inci maddesi olarak kabul etmiştir. Bakanlıkça tümüyle Kanuna uygun bulunduğu bildirilen bu Tüzüğün 28. maddesine göre ücretli yöneticilerden seçime girmeyenlere, yeniden seçilmeyenlere, emeklilere, istifa edenlere, vefatları halinde geride bıraktıklarına tazminat ödenecektir. Yöneticilerin tazminatları, "zorunlu organların seçildiği her genel kurul sonrasında ise tasfiye edilecektir." ödenecektir.

Bu amaçla genel kurul Mayıs/1982'de ve 27 Aralık 1983'de bütçede "yönetici hizmet tazminatları", adı altında tahsisat koymuş, ödemelerin yapılmasını kararlaştırmıştır.

İddanın aksine yöneticilere yapılan ödemelerde hiçbir mükerrirlik olmadığı gibi, ödeme ile birlikte, yöneticilikte geçmiş hizmetlere aiz genel kurulca kararlaştırılmış bulunan tazminat alacaklarının tümü tasfiye edilmiştir.

Bir örnek vermek gerekirse, Aralık/1986'da toplanacak olan 14.Genel Kurul sonrasında zorunlu organ seçimleri yapıldığında, Yönetim Kurulu üyelerine bu defa 25 Aralık 1983'ten 25 Aralık 1986 tarihine kadar ki dönem için hakettikleri sadece 3 yıllık tazminat ödenecektir.

Kaldı ki tüm bu ödemeler yukarıda sistemini açıklığa kavuşturmaya çalıştığım üzere, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına ilgili Tüzük ve Sendikalar Yasası gereğince sunulan raporlarda bellidir. Raporlar Bakanlığa 1984 Şubatında sunulmuştur.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ise, malûm sebeplerle, kanu adeta bir inceleme sonucu ortaya çıkarılmış izlenimi verme, bu yoldan Konfederasyon ve yöneticileri hakkında şüphe uyandırma peşindedir."

Bir diğer kalem TÜRK-İŞ İstanbul Birinci Bölge ve İzmir Üçüncü Bölge Temsilciliği hizmet otolarının yaptığı trafik kazası sebebiyle yapılan zarar-ziyan ödemeleri ve bu araçların tamirde olduğu sırada yapılan benzin sarflarıdır.

İstanbul'daki olay TÜRK-İŞ aracı ile bir polis aracının çarpışması ve polis aracında husule geldiği tespit olunan hasar karşılığı 16 bin 825 liranın Konfederasyonumuzca ödenmesidir.

İzmir'de vukubulan trafik kazası sonucunda husule gelen zarar Bölge Temsilcisi tarafından ödenmiş, Konfederasyondan bu maksatla tek kuruluş sarf yapılmamış, ne var ki, müfettişler bunu anlamamışlardır.

Hizmet araçlarının tamir sebebiyle hizmet dışı bulunduğu dönemde Yönetim Kurulumuz İzmir Bölge Temsilcisine şahsi otosunu hizmette kullanmasını, benzin ve motor yağı giderlerinin faturası karşılığında TÜRK-İŞ'çe ödeneceğini bildirmiştir. Faturaların TÜRK-İŞ adına kesilmesi, olay tüm açıklığı ile anlatılmış olmasına karşın, müfettiş gözünde "tamirdeki araba adına fatura tanzimi" şeklinde değerlendirilmek istenmiştir.

Bir diğerkalem TÜRK-İŞ zorunlu organlarında görevli 13 yöneticinin mal beyanlarına ilişkin Noter masrafıdır ve toplam 9735 liradan ibarettir. Tasdik işleminin Konfederasyonca yapılması "usulsüzlük ve yolsuzluk örneği olarak" gösterilmiştir.

Müfettişler otel, lokanta ve eğlence yerleri işçilerinin örgütlenme çabasına katkıda bulunmak üzere Konfederasyonca ödenen 90 bin lira tutarında matbu evrak (ki bunlar arasında Yasanın sendikalarca tutulmasını ve teminini öngördüğü muhasebe, üye kayıt fişleri vardır./ giderlerini de usulsüz olarak nitelemişlerdir.

Bunun dışındaki kalemler Bütçede tahsisatı olup, Yönetim Kurulunca programa bağlanan cüz'i giderlerdir ve iddiaya göre bu giderler karara bağlanmamıştır. Bu değerlendirmede tamamen gerçek dışıdır. Zira, her giderin kararı vardır. Her tahsil, tediye ve mahsup fişi beş yönetim kurulu üyesi tarafından imzalanmaktadır.

Gazeteye tali başlık olarak yansımış olan iki hususa da değinmeden geçemeyeceğim. Kaya ÖZDEMİR ile ilgili olarak usulsüz olduğu iddia olunan 61 bin 82 liralık ödeme TÜRK-İŞ hizmet otosu için sarfedilen bir benzin giderinden ibarettir. Konfederasyonumuz Hukuk Müşaviri Hüseyin EKMEKÇİOĞLU'na ise kadrolu durumda çalışmakta iken "sözleşmeli statüsüne" geçirilmesi sebebiyle ve varılan anlaşmanın bir unsuru olarak hakettiği yasal kıdem tazminatı ödenmiştir.

Değerli Basın Mensupları,

İşte TÜRK-İŞ'teki usulsüzlük iddiasının gerçek yüzü budur.

Bu hususta böyle geniş izahat ihtiyacı duymamın tek nedeni, neyin ne olduğunun herkesçe iyi anlaşılması ve Sayın Bakanı zaman zaman bu tür talihsiz örneklerle gazetelere resmi rapor bilgilerini sızdırma zahmetinden kurtarmaktır.

Bu tablonun ortaya koyduğu gerçek ise, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının, Sendikalar aleyhine sürdürdüğü karalama kampanyasına bu defa TÜRK-İŞ'i de dahil etmek istemesidir. Ve bu mesnetsiz kampanya maalesef bazı gazeteler alet edilmek suretiyle sürdürülmek istenmiştir.

Bakan KALEMLİ'nin tertibine göre, "yolsuzluk ve usulsüzlük..." öyle boyutlardadır ki, keyfiyet Sayın Cumhurbaşkanına ve Sayın Başbakanı bile duyurulmuştur...

Sayın KALEMLİ, olayı dahada trajik gösterme çabası içinde, Basınıımıza "...TÜRK-İŞ, büyük bir müessese. Duruma, soğukkanlı bakmak gerekiyor..." demiştir.

Çizilmek istenen çirkin tablo budur.

Bu basın toplantısı vesilesiyle bir kez daha ilan ediyorum.

TÜRK-İŞ'in verilemeyecek hesabı yoktur, olmamıştır.

TÜRK-İŞ'in hiçbir işleminde kanunsuzluk, usulsüzlük yoktur.

TÜRK-İŞ tarihinde hiçbir dönemde bu çeşit çirkin tertiplere maruz bırakılmamıştır.

./...

Karalama kampanyasından medet umanlar TÜRK-İŞ'i doğru bildiği yolda yürümekten asla alıkoymayacaklardır.

Tertipler mutlaka geri tepecektir.

Denetimin böylesine siyasal baskı aracı olarak kullanılması ile kişilerin şerefiyle oynanmasıyla sonuna kadar mücadeye devam olunacaktır.

Devletin Savcısı, Mahkemesi vardır. Yolsuzluk, usulsüzlük yapıldığını iddia edenlere düşen görev de, "duruma soğukkanlı bakmak.." değil, bağımsız yargıya başvurmaktır. Aksi halde kamuoyu önünde müfteri olmakta devam edeceklerdir."

2.1.2. Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Yasası Uygulama Sorunları :

Toplu **İş** Sözleşmesi Grev ve Lokavt Yasası uygulamasından kaynaklanan sorunlar devam etmektedir .

İşçi/İşveren çıkar çelişkilerini gerçekçi dengelere kavuşturabilmenin birinci koşulu işçi hak ve özgürlüklerini güvence altına alan Yasaların kısıtlayıcı ve başta BM Uluslararası Çalışma Örgütü tarafından kabul edilen sözleşmeler olmak üzere uluslararası hukuk kurallarına aykırı yönlerinin değiştirilmesidir. Kuşkusuz bunun yanında, siyasal iktidar tarafından/^{izlenen} ekonomik ve sosyal politikanın "sosyal devlet" gereklerine uygun olması: sermaye kesiminin ise, kısa vadeli çıkar arayışlarını terk ederek, grevli serbest toplu pazarlık düzeninin işlerlik kazanmasına katkıda bulunması gereklidir. Yapılmak gereken bu iken, işverenler, Ocak 1984'den itibaren, toplu iş sözleşmelerinde 2364 Sayılı Yasa uygulamasında Yüksek Hakem Kurulu'nun çoğunluk oyu ile gerçekleştirdiği tahribatı muhafaza etme çabasına girmişler, bu yoldan işçilere işlerinde güvence sağlayan hükümlerin toplu iş sözleşmelerinde yer almamasını, işin yönetiminde hudutsuz bir keyfiliğin egemen olmasını sağlamaya çalışmışlardır. Siyasal iktidar ise, izlediği ekonomik politika ile, işçilerin reel ücretlerinde yüzde 50'leri aşan gerilemeyi telafi etmeyi ve enflasyon oranı karşısında ücretleri korumayı değil, geçim koşullarında yaşanan çıkmazları ağırlaştırmayı seçmiştir. Bu politikanın uygulanabilmesi amacıyla, kamu kesimi toplu iş sözleşmelerine müdahale etme araçları geliştirilmiş, 1979'ların "Koordinasyon Kurulu" yeniden devreye sokulmuştur. Bu kurulun müdahaleci bir rol oynamayacağı ileri sürülmüşse de, uygulamada bunun tamamen aksi görülmüş, kamu kesimi işverenlerinde toplu

./..

pazarlık bakımından yetki boşluğu doğmuş, üzerinde anlaşmaya varılan toplu sözleşme metinleri dahi Koordinasyon Kurulunun engellemeleri ile karşılaşmıştır.

Bunun yanında toplu iş sözleşmesinin "tarafı" olacak sendikanın belirlenmesi yönteminde çıkmazlar devam etmekte, arabuluculuk" kurumu bekleneni vermemektedir. Grev hakkı ise son derece ağır çıkmazlarla işlemez durumdadır.

2.1.3. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Tasarısı :

Türk-İş, yukarıda belirtildiği gibi, her iki Yasada görülen uygulama sorunlarını gidermek düşüncesiyle 15 Şubat ve 16 Mart 1985 tarihlerinde bu aşamada yapılmasını gerekli gördüğü önerilerini Hükümete intikal ettirmiştir. (Öneriler, 10/11 Nisan 1985 tarihli Çalışma Raporu'nda ayrıntılarıyla sunulmuş bulunmaktadır)

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı 2821 Sayılı Sendikalar Yasasının 3,14,22,25,40, 44/3, 49/5, 59, 60, 62 nci maddelerinde değişiklik yapılmasını, ayrıca 2 geçici madde eklenmesini istemektedir. 2822 Sayılı Yasada ise 3, 12, 13, 15, 16, 17, 21, 22, 36, 43, 53, 59, 64 üncü maddelerde değişiklik yapılması ve Yasaya bir ek madde ilavesi öngörülmektedir.

Bakanlık Tasarısı bir kısım Türk-İş önerilerini ihtiva etmekte ise de, özünde hür sendikacılık hareketini tahribe yönelen, serbest toplu pazarlık hakkı ve buna bağlı olarak grev kurumunda tüm çıkmazları korumaya hedef alan bir niteliktedir. Bu yaklaşımla mücadeleye devam edilecektir.

2.2. 1475 Sayılı İş Yasası Değişikliği :

1475 Sayılı İş Yasasında özellikle işçi çıkartmalar karşısında önlem alınmasını, çıkartmalarda yargı denetimi esasının benimsenmesini öngören Türk-İş önerisi hatırlardadır. Asgari ücret uygulamasında yaşanan çıkmazlar karşısında Türk-İş 21.2.1985 tarihinde 1475 Sayılı Yasanın 33 üncü maddesinde değişiklik yapılmasını istemiş ve hazırladığı değişiklik önerisini Hükümete sunmuştur.

./..

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı bunu fırsat bilerek derhal asgari ücretlerin katsayıya bağlanmasını öngören kendi düşüncelerini kanunlaştırma çalışması içine girmişler, bir Tasarı hazırlamışlar ve bunu da 11/12 Temmuz tarihinde düzenledikleri toplantıda tartışmaya açmışlardır.

Uluslararası Çalışma Örgütü'nün Türkiye tarafından tasdik edilmiş bulunan Sözleşmelerine ve Tavsiye Kararlarına aykırı bu öneri, TİSK ve yanlı öğretim üyeleri tarafından dahi benimsenmemiştir. Bununla birlikte Bakanlığın bu konudaki önerisinde ısrarlı olacağı anlaşılmaktadır.

1475 Sayılı İş Yasasının "ASGARI ÜCRET" başlığını taşıyan 33. maddenin değiştirilmesine ilişkin Türk-İş önerisinde "Hizmet akdi ile çalışan ve Kanunun kapsamına giren her türlü işçi ile gemi adamı ve gazetecilerin ekonomik ve sosyal durumlarının düzenlenmesi için Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca, Asgari Ücret Tesbit Komisyonu aracılığı ile üç çocuklu bir aile olarak kabul edilecek bir işçiye ödenmesi gereken ücretin asgari hadleri, en geç senede bir tesbit edilir" denilmiş ve bu süre içinde temel ihtiyaç maddelerindeki fiyat artışlarının Ticaret ve Sanayi Bakanlığı Konjunktür Dairesi verilerine göre % 15'e ulaşması halinde, sürenin dolması beklenmeden, taraflardan birinin talebi üzerine, komisyonun toplanarak fiyat artışı oranında asgari ücreti arttırması hükmü" getirilmiştir.

Öneride, "Komisyonca tesbit olunan asgari ücret net olarak ödenir" hükmü de yer almıştır.

TÜRK-İŞ'in değişiklik önerisinin gerekçesinde, asgari ücretin vergi dışı bırakılmaması halinde, işçi ve ailesinin besin içi ve besin dışı harcamalarının, tesbite esas olan ölçülerin altında kalacağı kaydedilmiş, 1980 nüfus sayımına göre aile fert sayısının ortalama 5.2. olduğu hatırlatılmış, asgari ücretin 5 kişilik işçi ailesi gözönüne alınarak hesaplanması gerektiği belirtilmişti.

Asgari ücret tesbitinde ailenin dikkate alınmaması gerektiği yolundaki görüşlerin, diğer aile fertlerinin de çalıştığı iddiasından kaynaklandığı ve bugüne kadar bu yanlışlığın sürdüğü hatırlatılan TÜRK-İŞ görüşünde "Bugün ülkemizde vasıfsız işçinin karşıkarsıya bulunduğu işsizlik sorunu dolayısıyla, asgari ücret düzeyinde çalışan işçi ailelerinde ancak bir fert çalışabilmektedir." denilmişti.

./..

Hızlı enflasyon karşısında, asgari ücretin tesbit edilmesinin hemen sonrasında, geçerliliğini yitirdiği belirtilen gerekçede, tesbitin iki yıl değil, en geç yılda bir yapılması gerektiği vurgulanarak, son bir yılda temel gıda maddelerinden meydana gelen fiyat artışları da liste olarak verilmiştir.

Bakanlık tasarısında ise Türk-İş'in önerisi ve öneriye yol açan ihtiyaçlar kesinlikle dikkate alınmamış, çoğu yaklaşımlarında olduğu gibi, müesseselerin tahribi yoluna gidilmiştir.

Bakanlık Tasarısı şöyledir:

"Asgari Ücret

Madde 33-

İş Kanunlarına tabi işçiler ile tarım işçilerinin ücretlerinin asgari hadleri her yıl Bütçe Kanunu ile tespit edilir.

Bu amaçla, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca:

- a) Bünyesinde en çok işçiyi bulunduran en üst işçi kuruluştur,
- b) Bünyesinde en çok işvereni bulunduran en üst işveren kuruluştur,
- c) Esnaf ve Sanatkarlar Konfederasyonu,
- d) Ziraat Odaları Birliği,
- e) Ticaret ve Sanayi Odaları Birliği ile
- f) Gerekli görülen kamu ve özel kuruluşlardan bu konudaki görüşlerini bildirmeleri istenir.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı bu görüşleri aldıktan sonra işçi için ödenecek asgari ücretin miktarı ile ilgili görüşünü Maliye ve Gümrük Bakanlığına intikal ettirir.

Yapılan teklif Maliye ve Gümrük Bakanlığınca incelenerek bölgeler ve iller itibariyle farklı veya ülke düzeyinde tek olabilecek şekilde, İş Kanunlarına tabi olanlar ile tarım işçileri için ayrı asgari ücret tesbit olunur ve Bütçe Kanunu ile birlikte görüşülmek üzere TBMM'ne sunulur.

Milli seviyede tek bir asgari ücretin tesbiti halinde bunun miktarı işçi ve memurlar için eşit seviyede tutulur.

Asgari ücretin tesbitinde esas alınacak verilerin değerlendirilmesi ile ilgili şekil, usul ve esaslar bu maddenin birinci fıkrasının (a), (b) ve (c) bentlerinde belirtilen kuruluşlar ile icabı halinde (f) bendinde belirtilen kuruluşların da görüşlerinin alınmasını müteakip Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca hazırlanacak bir yönetmelikte gösterilir.

Madde 2- 1475 sayılı İş Kanunun geçici 4 üncü maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

Madde 3- 1475 sayılı İş Kanununa aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

"Geçici madde-Bu Kanun gereğince asgari ücret tesbiti yapılınca kadar daha önce belirlenmiş asgari ücretlerin uygulanmasına devam olunur."

Madde 4- Bu Kanun, yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Müdde 5- Bu Kanunu, Bakanlar Kurulu yürütür."

2.3. Sözleşmeli Personel Sorunu :

Çalışma hayatı ile ilgili bir diğer gelişme Başbakanlık Ekonomik İşler Yüksek Koordinasyon Kurulu'nun 26.4.1985 tarihli kararı gereğince "Kamu kesiminde sözleşmeli personel çalıştırılması" uygulamasının başlatılmasıdır. Başbakan Turgut Özal 14.5.1985'de bir genelge ile Bakanlıklara bu yönde talimat vermiştir.

Başbakanlık genelgesine göre," İktisadi Devlet Teşekkülleri ve Kamu İktisadi Kuruluşları ile bunların müessese ve bağlı ortaklıklarında, 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu hükümleriyle 233 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnameden önce mer'i mevzuat hükümlerine göre tesbit ve ihdas edilmiş bulunan her sınıf ve dereceden kadrolardan Genel Müdür, Genel ~~Müdür~~ Yardımcıları, Müessese Müdürleri ve Müessese Müdür Yardımcıları karoları dışında kalan ve 26 Nisan 1985 tarihi itibariyle boş bulunan kadrolar iptal edilmiştir;

Teşebbüsleri ile bunların müessese ve bağlı ortaklıklarında personel ihtiyacının, teşebbüs yönetim kurulunca tesbit edilecek iş programları çerçevesinde (memur ve işçi statüsünde olmayan) sözleşmeli personel ile karşılanacağı (yönetim kurulu üyeleri ve denetçiler hariç)" belirtilmiştir.

Genelgede, sözleşme ile istihdam edilecek elemanların Genel Müdürlükçe, Genel Müdür veya Yardımcısının başkanlığında en az iki daire başkanından teşkil edilecek bir kurulca meslekî konularda yeterlik imtihanına tabi tutulacağı; halen, 657 Sayılı Devlet Memurları Kanununa tabi ve kadrolu olarak çalışmakta olan personelden isteyenlerin, kurumlarınca da uygun görülmek kaydıyla sözleşmeye geçmelerinin temin edileceği ve bu suretle boşalmış kadroların iptal edileceği, mevcut kadrolu personelden sözleşmeli statüye geçmek isteyenler ile sözleşmeli olarak yeni istihdam edilecek personelin sözleşme ücretlerinin karşılanması maksadıyla, kadrolu olarak istihdam edilen personele yapılan fiili ödemelerin (aylık ücret, ek gösterge, sosyal yardımlar, zam ve tazminatlarının yıllık tutarının % 10 una kadar ilave harcama yapmaları hususunda kuruluşların yetkili kılındığı bildirilmiştir.

Genelgede uygulanacak diğer ilkeler şöyle belirlenmiştir:

"Tesbit edilen ilâve harcama miktarının, gerekli sayıda personel alınmasına yeterli olmaması halinde sayı, ücret ve pozisyonları belirtilmek suretiyle ilgili Bakanlığın teklifi, Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı ile Devlet Personel Başkanlığının görüşleri üzerine Ekonomik İşler Yüksek Koordinasyon Kurulunca yeniden değerlendirilecektir.

.Söz konusu kuruluşlarda yönetim kademeleri ile diğer pozisyonların görev tanımları, yetki ve sorumlulukları bu göreve gelecek kişilerde bulunması gereken nitelikler tesbit edilerek "tavan 600.000.- TL.nı geçmeyecek şekilde ücret grupları (ekli örnekte olduğu gibi)

belirlenecek, sözleşmeli personelin gireceği ücret grubu, tahsili, hizmet yılı, başarısı ve diğer faktörler dikkate alınmak suretiyle Yönetim Kurullarınca tayin edilecektir.

Hazırlanacak sözleşmelerde,

- a. Personelin görev unvanı,
- b. Çalışma saatleri, süreleri ve yerleri,
- c. Sözleşme süresi, ücreti ve ödeme şartları,
- d. Personelin sağlık ve sosyal hizmetlerden yararlanma şartları,
- e. Sözleşmenin taraflarca feshedilme şartları,
- f. Görevin sona ermesi halleri,
- g. Harcırahla ilgili hususlar,
- h. Teşebbüslerce sözleşmeye konulması gerekli görülen diğer hususlar,
- ı. Teşebbüsün sözleşme süresi sonunda her ne sebeple olursa olsun, sözleşmeyi yenileyip yenilememekle serbest olduğu hususu,

bulunacaktır.

Sözleşmelere, sözleşmenin yenilenmemesi veya feshedilmesi hallerinde tazminat ödenmesine dair "Cezai Şart" kesinlikle konulmayacaktır.

. İlk defa yapılacak sözleşmeler, personelin değerlendirilebilmesi maksadiyle altı aylık olarak yapılacak, bu müddet sonunda yapılacak değerlendirme sonucunda başarılı olduğu tesbit edildiği takdirde en çok bir yıllık sözleşme yapılabilecektir.

Kuruluşun üretim, verimlilik, karlılık, kalite, satış, ihracat gibi durumları dikkate alınmak suretiyle sözleşmeli personelin başarısı her yıl değerlendirilecek, başarılı olmayanların sözleşmesi kesinlikle yenilenmeyecektir.

Sözleşmeli personele, sözleşme ücreti dışında (harcırah hariç) hiçbir ödeme yapılmayacaktır.

. Sözleşmeli personel statüsüyle istihdam edilecek personel ile yapılacak sözleşmeler;

a. Genel Müdürler için ilgili teşebbüs ve bağlı ortaklık adına ilgili Bakan,

b. Genel Müdür Yardımcıları, Daire Başkanları, Müessese Müdürleri, Fabrika ve İşletme Müdürleri için Genel Müdürün teklifi ve yönetim kurulu kararı üzerine ilgili Genel Müdür,

c. Diğer görevliler için Genel Müdür

tarafından imzalanacaktır."

Türk-İş Sözleşmeli Personel çalıştırılmasına ilişkin görüşünü 25.5.1985 günü belirlemiş, aynı gün 85-1492-5/43 sayılı yazı ile Teşkilata ve kamuoyuna duyurmuştur.

Sözleşmeli personel çalıştırmada görülen sakıncalar ayrıca 27.5.1985 gün, 85-1533-2/1 sayılı yazı ile Başbakana bildirilmiştir.

./..

"2929 sayılı Yasa ve 233 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile oluşturulan "Ekonomik İşler Yüksek Koordinasyon Kurulu" 26 Nisan 1985 tarihinde "İktisadi Devlet Teşekkülleri ve Kamu İktisadi Kuruluşları ile bunların müessese ve bağlı ortaklarında" uygulanmak üzere bir dizi karar almıştır.

Anılan Kurumlarda boş bulunan kadrolarla ileride boşalacak kadroların iptalini ve "sözleşmeli" adı altında personel çalıştırılmasını öngören bu kararlar aşağıdaki nedenlerle Konfederasyonumuzca kaygı ile karşılanmıştır:

(1) 780 bin dolayında işçinin çalışmakta bulunduğu bu kesimde 20 bin dolayında olduğu belirtilen boş kadroların ve ileride boşalacak olanların iptali, yurdumuzun en hayati sorunu olan işsizliği olumsuz yönde etkileyecektir.

(2) İşçiler eliyle yürütülebilecek hizmetlerin, işçi statüsünde sayılmayan "sözleşmeli personele" gördürülmesi, bu gibileri İş Kanunu'nun himaye edici hükümlerinden, sendikal güvencelerden ve toplu iş sözleşmesi hakkından yoksun hale getirecektir.

(3) Kadolu olma güvencesini ve terfi imkanlarını yok eden "sözleşmeli personel" statüsü, çalışanları kısa vadede ekonomik ihtiyaçların itmesi karşısında, memnun da etse, uzun vadede her çeşit güvenceden yoksun bir "grup" meydana getirerek, sosyal sorunların büyümesine yol açacaktır.

(4) Sözleşmeli personel uygulaması özellikle KİT'lerde işçi istihdamını zaman içinde yok edecek bir nitelik kazanabilecektir.

(5) Sözleşmeli personel için öngörülen ücret sistemi, Anayasa'nın "ücrette adalet" ilkesine aykırıdır. Çalışanlar arasında gelir dengesizliğini büyütür niteliktedir.

Bu yönleri dikkate alınarak, Ekonomik İşler Yüksek Koordinasyon Kurulu'nun 26 Nisan 1985 tarihli kararlarının yeniden gözden geçirilmesini, bu Kurumlarda çalıştırılan işçilerin Anayasadan ve yasalardan doğan haklarının korunmasını dileriz."

Uygulama Konfederasyonumuzca izlenmektedir.

2.4. Sosyal Güvenlik

2.4.1. Sosyal Sigortalar Kanunu

Konfederasyonumuzca hazırlanmış ve işçi kökenli Milletvekilleri tarafından TBMM'ne verilen 506 Sayılı Kanununun 80 ve 140 ıncı maddelerinin değişikliği hakkındaki kanun teklifleri üzerine Hükümetce hazırlanan aynı maddeleri içeren kanun tasarısı ile birleştirilerek yasallaşmıştır.

3203 Sayılı bu Kanunla, 506 Sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin dördüncü fıkrasındaki "mali olmayan" ibaresi kaldırılarak, işveren vekilinin de mali sorumluluğu getirilmiştir.

Primlerin ödenmesi ile ilgili 80 inci madde de süresi içinde ve tam ödenmeyen primin, ödenmeyen kısmına, sürenin bitim tarihinden başlayarak Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkında Kanunda belirtilen gecikme zammı oranlarının uygulanması getirilmiştir. Buna göre 6.183 Sayılı Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkında Kanunun 2875 Sayılı Kanunla değişik 5 inci maddesinin birinci fıkrası gereğince Amme alacağının ödenme müddeti içinde ödenmeyen kısmına vade gününü takip eden günden itibaren ilk bir ay müddet için % 10, müteakip her ay için % 4 gecikme zammı tatbik olunacak ve gecikme zammının 500.- liradan aşağı olmayacağı hükmü uygulanacaktır.

Bu hususta teklifte birinci ay için % 20, müteakip aylar için % 5 gecikme zammı oranı öngörülmüştü .

Yeni maddenin son fıkrası ile;

"Sigorta primlerini haklı sebepleri olmaksızın, birinci fıkroda belirtilen süre içerisinde tahakkuk ve tediye etmeyen kamu kurum ve kuruluşların tahakkuk ve tediye ile görevli kamu görevlileri mesul muhasip, sayman ile tüzel kişiliğe haiz diğer işverenlerin üst düzeydeki yönetici veya yetkilileri Kuruma karşı, işverenleri ile birlikte müştereken ve müteselsilen sorumludur." hükmü getirilmiştir.

./..

Ancak "haklı sebep" in tayin ve tesbiti güç olacaktır. Nitekim Sosyal Sigortalar Kurumu bu hususta çıkardığı 6.6.1985 tarih 3402 numaralı genelgesinde "... haklı sebebin mevcut olup olmadığı ile sorumluların kim olduklarının tayin ve tesbitindeki güçlük dikkate alınarak, bu yetkinin Genel Müdürlükçe kullanılmasını uygun görmüştür."

Kanun'da 140 ıncı maddede değiştirilmiş ve yeni bir metin de yer almıştır. Ancak maddede belirtilen miktarlar, esasen 22.1.1983 tarihinde yürürlüğe giren 2770 Sayılı Kanun ile belirlenen miktarlardır.

Konfederasyonumuzca hazırlanan teklifte miktarlar daha fazla idi ve ayrıca "prim borçlarının ilgili olduğu süreden itibaren 90 gün içinde ödemeyen işverenlere 3 aydan az olmak üzere 6 aya kadar, bu fiilin tekrarrü halinde dört aydan bir yıla kadar hapis cezası" da öngörülmüş ve ayrıca geçici bir madde ile de birikmiş prim borçlarının taksitlerle 31.12.1986'ya kadar ödenmesi hususuna da yer verilmişti.

2.4.2. Diş Protezi :

Geçen Başkanlar Kuruluna sunduğumuz raporda yer alan Sosyal Sigortalar Kurumu'nun ağız protezleri ile ilgili bölümü üzerine, kurumda gelişme olmuş ve Genel Müdürlük 7.5.1985 tarih 3392 numaralı genelgesi ile 13 Mayıs 1985 tarihinden itibaren, tarifede değişiklik yapmış ve

Krom	3.000.-TL.dan	6.000.-TL.na
Krom Sökümü	600.-TL.dan	1.000.TL.na
Tam Protez (Akrilik, tek çene)	12.500.-TL.dan	20.000.-TL.na
Bölümlü Protez (Akrilik, tek çene)	12.500.-TL.dan	20.000.-TL.na
Tamir (Akrilik Protezde veya)	500.-TL.dan	2.000.-TL.na
Krom-Köprü tamiri (Her üye için)	1.500.-TL.dan	3.000.-TL.na

./..

Kronlar ile müteharrik protezlerin birlikte veya ayrı ayrı yaptırımları halinde toplam olarak, tek gene için kron dahil 12.500.-TL.den 20.000 TL.na iki gene için 25.000.-TL. 40.000.-TL.na çıkarılmıştır.

Tesbit edilen bu miktarlar, Türk Tabibler Birliği Konseyince tesbit edilen asgari ücret tarifesindeki birimin ve katsayı ile bulunan miktarlara nazaran gene de düşüktür.

- 506 Sayılı Kanunun 2167 Sayılı Kanunla değiştirilen 102. maddesinde belirtilen zaruri masraf karşılıkları 13.6.1985 tarihinden geçerli olmak üzere 13.6.1985 tarih 18783 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yönetmelik değişikliği ile ilçe-merkez arası 500.- Liraya, iller arasındaki sevklerde 1.000.-liraya çıkarılmıştır.

2.4.3. SSK. 40. Genel Kurulu :

Sosyal Sigortalar Kurumu'nun 40.ıncı Genel Kurulu 16,17,18 Mayıs 1985 günlerinde Ankara'da Kurumun Konferans Salonunda yapılmıştır.

Teskilatımız 4 Mart 1985 günü SOS-85-567-5/43 sayılı yazı ile Genel Kuruldan haberdar edilmiş ve delegelerin belirlenmesi istenilmişti. 15 Mayıs 1985 günü, Genel Merkezimizde bir ön toplantı yapılarak, Genel Kurulda izlenecek strateji saptanmıştır.

Bu toplantıda alınan kararlar gereğince TÜRK-İŞ'in görüşü, Genel Kurulda TÜRK-İŞ/Genel Sekreteri tarafından açıklanmıştır.

Genel Kurul Divan Başkan Vekilliklerine işçi kesiminden Emin İşcan ve Savaş Benli görev almışlardır.

TÜRK-İŞ Genel Sekreteri konuşmasına

"-Bu Genel Kurul Sosyal Sigortalar Kurumunun yalnızca bir yıllık faaliyetlerinin tetkik ve tasvibinden öte, daha geniş mesajların verildiği, TÜRK SOSYAL GÜVENLİK SİSTEMİ'nin ve ÇALIŞMA HAYATI'nın bir adım daha giderek, TÜM SOSYAL ve EKONOMİK konuların müzakere edildiği bir form olagelmıştır. Bu anlayış içinde, ben de konulara biraz daha makro açıdan bakmak istiyorum." diyerek başlamış ve konuşmasında,

"-Kurum alacağından, gelir fazlası veren hizmet dallarına, -323'e ulaşan sağlık tesislerimizin dışına taşırılan muayene ve tedavi faaliyetlerine,

./..

- 1984 yılında duran ve ağırlaşan inşaatlardan, kesilen mesken kredileri ne,
 - Bir taraftan faaliyeti durdurulup dondurulan Meslek Hastalıkları ve rehabilitasyon Hastaneleri ile belli bir bölgede yan yana açılmaya çalışılan Hidrotermal sağlık tesisleri ne,
 - Yerinde sayan ilaç Fabrikasının kısıntılı faaliyetlerinden, 14 milyar lirayı aşan ilaç giderleri ne,
 - Yeni açılmakta olan Hemodiyaliz cihazlarından özel dal klinikleri ne,
 - Gereğince yararlanamadığımız Güneş Enerjisinden, hızla artan yakıt giderleri ne,
 - Yükseltilmek istenen emekli yaşından, yarıya düşürülen emekli maaşı ne,
- değineceğini belirtmiştir.

Bu başlıklar altında konuşma şöyledir:

KURUMUN MALİ DURUMU:

Tüm gayretlere rağmen kurtarılamayan prim alacakları; 1 nolu Tabloya göre;

Muaccel olan prim borçları : 72.352.425.523.31.TL.
Bunların zam ve faizlerinden: 11.860.778.596.38.TL.

TOPLAM..... 84.213.204.119.69.TL.

Ayrıca;

Tahkim ve tecil olan alacaklar:

55.060.364.072.71 TL.

Olmak üzere Genel Toplam : 139.273.568.192.40 TL.

Kurum prim alacakları yaklaşık olarak 140 milyar'a ulaşmış bulunmaktadır.

Diğer taraftan Aktifimizin :%15.54'ünü teşkil eden TAHVİLLER'in toplam mevcudu 86.893.237.739.- liraya ulaşmıştır. Ancak, geçen yıl 39. Genel Kurul'da da tartışması yapılan 40 milyar liralık TAHVİL, Devlet Yatırım Bankası'na hala Kuruma teslim edilmemiştir.

Yılın üçte birinin geçtiği günlerde basıma verilen bu raporda, konudan bu şekilde bahsedilmesi, tahvillerin bugüne kadar teslim edilmediği kanısını uyandırmaktadır.

Raporun 98 inci sahifesinde: "2974 sayılı (Bazı Kurum ve Kuruluşların Borçlarının Tahkimi Hakkında Kanun) gereğince 31.12.1983 tarihi itibarıyla Kamu Sektöründen olan prim gecikme zammı ve faiz alacağımız 54.969.032.372.37 liralık kısım tahkime tabi tutulmuş, sözkonusu alacağımıza karşılık % 30 net faizli 3 yılda itfa edilmek üzere ve itfa planı vordığı tarihten itibaren 18 inci ay sonundan başlamak üzere aylık eşit taksitler kapsayacak şekilde özel tertip tahviller verilecektir. 1984 yılı için % 40 oranında geçmiş gün faizi tahakkuk ettirilmiş denilmektedir.

Bu arada 13.12.1960 tarihinde yürürlüğe giren 154 sayılı kanun gereğince 25 sene müddetle tecil edilen 91.331.700.34 liranın da tecil süresi bu yıl dolmaktadır.

./..

Yukarıda bahsedilen 2974 sayılı kanun gereğince tahkim edilen 54.969.032,37 liranın da bilançoda "Tahkim ve Tescil Olunan Alacaklılar" arasına atılması, bu belâğında tecil edilen alacak duruma düşmesi endişesini uyandırmaktadır.

Her ne kadar faiz işletilmiş isede yasa gereği "itfa planı verildiği tarihten itibaren 18 inci aydan sonra başliya-
cağından verilme geçiktikçe, itfa planı da aynı şekilde geçikmektedir.

Tahvillerin biran önce basılıp Kuruma verilmesi, Devlete olan güvenin sarsılmamasını sağlayacaktır.

Bu çok önemli konuda nasıl bir savunma yapılacağına merak ediyoruz. Hemen söyleyelim ki, biz savunma değil, bu ciddi konuda tedbir ve icraat bekliyoruz.

VERİLEN İMKANLAR KULLANILMAMIŞTIR:

İşçilerimizin ve bakmakla mükellef olduklarının yegane güvencesi olan SOSYAL SİGORTALAR KURUMU- hep güçlü olmalı, varlığını korumalı, giderek daha daha büyümeli ve kuvvetlenmelidir.

Bu düşüncelerle hazırlanmış bulunan 26.7.1983 tarih ve 2869 Sayılı Kanun çok önemli imkanlar getirmiştir.

Bu kanun ile Kuruma alınan mal ve hizmetlerin önemli bir kısmını üretmek mümkün olacak, bu sebeple çok yüklü faizlerin ödenmesi önlenecek ti.. Ancak, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının ön ayak olması beklenen bu alanda hiçbir faaliyet görülmemektedir.

Diğer taraftan, kiraların günün şartlarına uygun seviyelere çıkarılmasını teminen hazırlanmış çok önemli bir Kanun da gereğince uygulanamamış ve kanun amacına ulaştırılamamıştır.

11.10.1983 tarih ve 2912 sayılı KİRALAR hakkında ki bu Kanun;

"T.C. Emekli Sandığı Sosyal Sigortalar Kurumu, Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu (BAĞ-KUR), Türkiye Kızılay Derneği, Türk Hava Kurumu, Darülaceze Müdürlüğü, Darüşşüfaka Cemiyeti ve bağlısı vakıflar, mazbut ve mülhak vakıflar ile Vakıflar Genel Müdürlüğü, Verem Savaş ve Kansere Savaş dernekleri adına kayıtlı veya bunların kamu kuruluşları veya kamu yararına çalışan derneklerle müştereken sahip bulundukları gayrimenkullere (vasiyet edilenler dahil) ilişkin kira sözleşmeleri bu Kanunun yürürlük tarihinden itibaren altı ay sonra sona erer. Bu süre içinde yukarıdaki Kurum veya bunların kira işlerini yürüten iştiraklerince rayiç veya emsal bedele uygun olarak yeni kira bedeli ve şartlar tespit edilerek kiracıya tebliğ edilir. Eski kiracının birinci fıkrada belirtilen altı ay takip eden 30 gün içinde yeni kira bedeli ve şartlar üzerinden kira sözleşmesi yapmaya hakkı vardır.

./..

Teklif edilen yeni bedel ve şartlara kiracılarca itiraz olunmaz. 30 günlük süre içinde bu hakkını kullanmayan ve gayrimenkulü tahliye etmeyen kiracıların tahliyeleri icra memurluğundan istenir."

Hükümleriyle, içinde oturanların yararlandığı Kurum binalarının bu ucuz kirali işgallerinden kurtarılmasını ve bunların yapılış amacına uygun gelir getirmesini sağlamasına fırsat ve imkan vermiştir.

1982 yılında SSK. Akarlarından alınan kiralara 305.708.718.-TL.
1983 yılında SSK. Akarlarından alınan kiralara 479.238.000.-TL.,
1984 yılında SSK. Akarlarından alınan kiralara 1.125.588.886.-TL

oluşmuşsa da bu rakamın asgari 3 milyar liraya ulaşması gerekirdi, hesaplar bunu gösteriyordu.

Diğer alanlarda alınabilecek etkili tedbirlerle Kurum;

- 1) Prim alacaklarının tahsili ve nemalandırılmasından,
- 2) Tahvillerin gereği gibi değerlendirilmesinden,
- 3) Kaçak çalıştırılanların sigortalanmasından,
- 4) İlaç fabrikasının ilaç tıbbi mahlül ve temizlik malzemesi üretimini gereğince arttırmamasından,
- 5) SSK. Matbaasının zamanında devreye sokulmasından,
- 6) Akaryakıt santrallerinin (depo ve Pompa İstasyonları) en az üç büyük şehirde kurulup işletilmesinden,
- 7) Hastanelerimizde Güneş Enerjisinden yararlanılmasından,
- 8) Hizmetve Rant Tesisleri inşaatlarının zamanında tamamlanıp işletmeye açılmasından,
- 9) Çok kullanılan mal ve hizmetlerin satın alınan yerine üretilmesinden,
- 10) Kira Kanununun gerekli titizlikle uygulanmasından,

Bir yılda yaklaşık 150 milyar lira imkan sağlayabilirdi. Bu bir iddiadır. Merak edilirse mahiyeti hakkında açıklama raporu verilebilir.

KALDIRILAN MESKEN KREDİLERİ:

Yukarıda açıklanan bu imkanlar yokmuş gibi, çeyrek asırdan beri örnek uygulama ile işçilere çok değerli hizmet veren bugüne kadar 226816 mesken üretilmesine vesile olan SSK KONUT KREDİLERİ'nin kaldırılması, 40. Genel Kurulda yalnız, hatalı ve talihsiz bir karar olarak tutanaklara geçecek ve ilk fırsatta bu hata düzeltililecektir. Buna inanıyoruz.

İşçiye meskensiz bırakmak, onu hayatı boyunca kiralarda süründürmek kimseye hayır getirmez.

Bilinmelidir ki yalnızca Toplu Konut Fonu kredileriyle işçilerimizin konut sahibi yapılması mümkün değildir.

SSK. Konut Kredilerinin kaldırılması, Kuruma birşey sağlamayacaktır. Bu kararı verenler

"Ahirette İMAN, Dünyada MEKAN" sözünün derin manasını biliyorlar mı?

EMEKLİ YAŞI:

TÜRK İŞÇİLERİ'nin bütününün tercümanı olarak Emeklilik yaşı konusunda kesin görüş ve tavrımız yazılı ve sözlü basında defaatle yer almış bulunmaktadır.

Emekli olma şartlarında ve emekli olma yaşında herhangi bir değişikliğe TÜRK İŞÇİSİNİN rızası yoktur.

Dört milyonun üzerinde işsizi olan memleketimizde, Emeklilik yaşını değil daha yukarı götürmek, mümkünse aşağıya çekmek suretiyle gene işsizlere iş imkanı açmak gereklidir.

Nereden bakılırsa bakılsın Emeklilik yaşını yükseltmek bugünkü ülke şartlarına göre yalnış ve hatalıdır. Riski çok olacak bir uygulamadır. Kurumun mali durumunu gerekçe göstermek, daha yukarıda açıklanan hususlar ve imkanlar sebebiyle yeterli ve inandırıcı sebep değildir.

Kurum hesap sisteminin günümüz şartlarına uydurulması, matematik karşılıklar düzeninin kaldırılması ile sıkıntılı tablonun bertaraf edilmesi mümkündür.

Alınacak bunca mali tedbir varken, Emeklilik yaşını yükseltmek, Emekli maaşlarıyla oynamak ve Mesken Kredilerini kaldırmak gibi sakıncalı konularla uğraşmak ve bunlarda yetmiyormuş gibi Sigorta ve Sigortalının öz malı olan Hastaneleri almaya yönelmek,

SSK HASTANELERİ ve SAĞLIK HİZMETLERİ:

Bu sebeplerle 40. Genel Kurulun en önemli bir sorunu da SSK. HASTANELERİ olmuştur.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının bir süredir yürüttüğü TÜRK-İŞ'e kapalı çalışmalardan öğrenebildiklerimize göre;

"Tapulu öz malımız Sosyal Sigortalar Kurumundan alınmakta yahut buna yakın yeni bir statü oluşturulmaktadır."

Ancak Anayasamızın;

- a) Mülkiyet hakkı ile ilgili, 35. maddesi,
- b) Devletleştirme ile ilgili, 47. maddesi,
- c) Sosyal Güvenlik Haklarıyla ilgili 60. maddesi,

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının bu tasarrufunu ne derecede desteklemektedir.

İşçinin kendi öz malı olan Hastanelerde, hakkı olmayanlarla beraber sıraya sokulması, imkanları paylaşmaya zorlanması ne derece de ADALET ve ne derece de HAKKANİYET prensipleriyle bağdaşacaktır.

Bakanlık iddiasına göre hizmetin iyileştirilmesi ve hizmet standardının yükseltilmesini sağlamak, mülkiyetin devredilmeden yapılması mümkün olamaz mıydı?

Asıl amaç Kurum Hastaneleri üzerinde yeni tasarruflar yapmak mıdır?

İddia edildiği gibi, sağlık hizmetlerinin her türlü şikayetten uzak bir iyileştirmeyi sağlamak mıdır?

Bunu anlamak mümkün olmamıştır.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Sayın KALEMLİ'nin, Genel Kurulumuza bir gün kala alel acele yaptığı bir basın toplantısıyla kamuoyu oluşturmaya çalışması da kanaatimizce netice verici olmamıştır.

SONUÇ :

SSK. 40. yılında olumlu gelişmeler ve kutlama töreni beklerken; Hastanelerin statülerinin de değişiklik yapılmasını, Mesken Kredilerinin kesilmesini, Emekli yaşının yükseltilip, emekli maaşının indirilmesini, Sosyal Güvenlikte sıra bekleyen Tarım İşçilerinin geriye itilmesine, şahit olduk

Diğer taraftan, 40. yılda hizmet verenlere Onur Belgeleri, Hizmet Şiltleri verilmesini beklerken;

Görevden alınanları, geri hizmete gönderilenleri, bölgeleri dışına tayin edilenleri, görevden alınan yöneticiyle beraber çalışmak ve Kuruma hizmet etmekten başka hususu olmayanların yerlerinden alınıp dağıtıldıklarına tanık olduk.

Diz Kurumun asıl sahipleri ve kopmaz parçaları olarak 40.yıldan beri buna benzer bazı kötü dönemler yaşadık. Hepsinin üstesinden geldik ve haklarımızı koruduk.

Yine koruyacağımızdan kimsenin kuşkusu olmamalıdır.Sosyal Sigortalar Kurumu Sigortalılarıdır. Öyle kalacaktır.

Sigorta ve Sigortalıya sevgi, samimiyet ve gayretle hizmet edenlere şükranlarımızı tekrarlar, Muhterem heyetinizi temsil ettiğim TÜRK-İŞ adına saygıyla selamlarım.

Komisyonlar ile ilgili işçi kesimi olarak;

"Sosyal Sigortalar Kurumu 40. Genel Kurulu Divanı başkanlığına yıllardan beri belli bir tempoyla toplanan komisyonların 1984 yılında yapılan bazı önemli değişikliklerden sonra bu durumun Komisyon teşkilinede yansıtılması inancıyla bu defa 5 komisyon yerine aşağıda isimleri belirtilen 3 komisyonun çalışması yeterli ve yararlı olacağına inanıyoruz. Muhterem başkanlığınıza yeri için arz ederiz."

önerisi verilmiş ve öneri kabul edilmiştir.

-Mevzuat Komisyonu üyeliğine Mehmet Ulaş (TARIM-İŞ), Osman Aydın (TES-İŞ), Binnet Atalayın (LİKAT-İŞ),

-Konut Faaliyetleri ve Krediler Komisyonuna Mehmet Özyılmaz (TES-İŞ), Sezai Durugün (T.MADEN-İŞ), Zafer BOYER (DEMİRYOL-İŞ),

-Hastaneler ve Sağlık Hizmetleri Komisyonuna Hüseyin Koç (SAĞLIK-İŞ), Bedri Girgin (GENEL MADEN-İŞ), Cemal Güzüküçük (DEMİRYOL-İŞ) seçilmişlerdir.

Genel Kurulun çalışmaları sırasında işçi kesiminden Hüseyin Pala,Bedri Girgin,Mehmet Özyılmaz,Cahit Dursun,Orhan Erçelik, Savaş Benli, Cevdet Selvi,Kenan Durukan,Necdet İnandioğlu, Ahmet Baltacı,Orhan Gözgeç,Tahsin Savalı,Salih Kılıç söz almışlar ve Kurumun çalışmalarına ilişkin görüşlerini açıklamışlardır.

İlk iki komisyon raporları okunup, müzakere edilmiş ve tek-
lif edilen değişiklik önermeleri ile kabul edilmiştir.

Hastaneler ve Sağlık Hizmetleri Komisyonu raporuna geçil-
diğinde TÜRK-İŞ Genel Sekreteri söz almış ve şu konuşmayı
yapmıştır:

"Sayın Başkan, Değerli Delegeler müzakeresine başladığımız
3 nolu komisyon muhtevası bakımından işçimizi, emeklimizi,
onların bakmakla mükellef olduğu bütün kişileri yakından
alakadar eden bir hacme sahiptir. Komisyon çalışmasını kısır
bir malzeme içerisinde yapabilmıştır. Ancak, raporuna ala-
bildiği olaylarla alakalı olarak yansıtabildiği konu bu
kadardan ibaret değildir. Bu sebeple 40. Genel Kurulun
armadası olarak anılacak olan bu alandaki tasarrufun üzerinde
biraz durmayı ve muhterem arkadaşlarımı bilgi sahibi etmeyi,
biraz sonra alınacak karar tabanının temelini oluşturmak
bakımından mutlak ihtiyaç görüyorum.

Öncelikle sigorta hastaneleri dünden bugüne nasıl gelmiştir.
Sigorta hastaneleri memleketimizin milli mücadeleden sonraki
fakir yıllarında Devletin insan sağlığında hizmet yapacak bu
müesseseleri kuramamış olması yeterince, yeteri kadar böl-
gelerde tesis edememiş olması sonucu Sosyal Sigortalar Ku-
rumu Dünya ülkelerinde örneği olmayan bir dala mecburen
eğilmiş hatta diğer sigorta dallarından zaman zaman daha bü-
yük önem vermek suretiyle ülkenin geçitli yerlerinde Devlet
planlama teşkilatının, yetkili kurumların olurlarını almak
suretiyle sağlık tesisleri kurmuştur. Bu sağlık tesisleri
bizim işçimize eş ve çocuğuna, emeklisine, sayılamayacak
kadar önemli hizmetler verdi. Bunu her kademe hatırlamaya
mecburuz. Bir değişiklik arifesindeyiz diye bu hizmet ker-
vanının can güvenliğine hizmet eden, insan sağlığına hizmet
eden bizim işçilerimiz bakımından onun ayrı bir değeri işçi-
lerimizin başka sermayesi yok, sağlıktan başka sağlığına
hizmet eden onların hastalanması halinde, bir özelliği de
kısır zürede tezgahı başına döndürebilmek için büyük gayret
sarfeden hastanelerimizi, sağlık tesislerimizi korumaya, kol-
lamaya biz görevliyiz. Ona söz söyletemeyiz. Bu tesisler
bize yıllarca çok önemli hizmetler yaptılar. Burada bazı
konuşmaları hayretle izledim. Bu hastanelerde yapılan 20
milyonun üstündeki ayakta tedavi ve muayeneler unutuldu mu?
Bu müesseselerde yapılan 4 milyonun üstünde yatarak tedaviler,
iyileştirmeler unutuldu mu? Bu hastanelerde bugün beheri
1 milyon liraya yapılan ağır ameliyatlar sayısının 16 bin
orta ameliyat, 14 bin küçük ameliyatların 22 bin sayılarına
kadar ulaştırıldığı değerli hekimlerimiz tarafından başarıyla
yapılan bu ameliyatlar insanlarımızın şifaya kavuşturulduğu
unutuldu mu.

Şimdi hep birlikte olmuşuz bütün bu hizmetleri kötülüyor,
fena oldu bu değiştirelim başka bir ele teslim edelim ve
böylece iyileştirelim hizmetleri diyoruz. Bulutlar üstünde
gezmenin manası yoktur. Kim yapacak bunları. Bir yerlerden
insanlarımızı ithal edeceğiz. Bu iyileştirmeyi gene bizim insan-
larımız yapmayacak mı. Öyleyse neyin peşindeyiz. Bunu açık,
seçik ortaya koymaya mecburuz.

Değerli arkadaşlar Konfederasyonumuz Genel Kurulun boyunca **gece**li gündüzlü uzmanlarını çalıştırmak suretiyle meseleyi çözmeye uğraşmıştır ve bugün bir sonuca ulaştık.

Şimdi sizlere açıklıyorum, işçi bakımından ekonomik ağırlığı olan sağlık tesislerimizin işçiler dışındaki kimselerle paylaşılması fevkalade sakıncalıdır. Sebebi bu hastanelerde hastalar kısa zamanda tedavi ve muayene olacak ve en kısa zamanda tezgahı başına iade edilecektir. Hükümetimizin Ekonomik politikası başında ihracat vardır. Daha çok üretmek fazlasını yurt dışında ihtiyacı olan ülkelere göndermek vardır. Nasıl sağlanacaktır. Hiç şüphesiz hızlı tempoyla **ulus**sız çalışmalarla sağlanacaktır. Bu hastaneleri bu ekonomik manzume içerisinde yeri inkar edilemeyecek kadar ağır ve önemlidir. Şimdi 40 yıl böyle hizmet vererek her yıl giderek artan bir tıraşı raporlarda grafiklerle ve diğer ölçülerle gördüğümüz bu sağlık hizmetlerinden birden bire şikâyetçi olup, statüsünde bir değişiklik yapalım ve bir arayış içerisinde girmişiz yeni bir düzenleme olmalıdır kararı arifesindeyiz. Ve Sayın Bakanım açış konuşmasında Sigorta hastaneleri el değiştirmiyor, sigortada kalıyor dediler. Oysa şimdi elimizde var ilk yaptığım konuşma sırasında yoktu şimdi var sağlık hizmetleri kurumu Kanun tasarısı taslağının üç maddesini okuyorum öncelikle.

Devrediliyor bütün müesseselerimiz arkadaşlarımız kime bir başka kuruma devrediliyor. Nasıl gelecek yıl 41. Genel Kurulda hiçbiriniz ne bir hasta için, ne bir reçete, için, ne bir doktor ne bir ilaç için tek söz söyleyemezsiniz. Bu yetkileriniz gidiyor. Tasarı bunu getiriyor.

Artık sağlık problemi Sosyal Sigortalar Kurumunda yoktur. Genel Kurulunda böyle bir meselenin müzakeresinde mahal yoktur. Bu tasarı 16. maddeyle bu alandaki tüm parayı nokta nokta milyar lirayı, geçici birinci madde ile tüm personelinin sağlık hizmetinde çalışan ön şart memuru, memur kadrosunda olanını gönül rızasıyla, işçi kadrosunda olanı zaruri nakil mecburiyetiyle, yeni kuruma devrini sağlıyor ve üçüncü madde geçici iki taşınır taşınmaz bütün mallarını Sosyal Sigortalar elinden alıyor ve bir başka kuruma devrediyor. Bunun adı devirdir, bunun adı Kanunla el koymadır. Nelere el koyuyor bütün binalarımıza, sağlık tesislerinin bütün binalarına hastanelere, dispanserlere, sağlık istasyonlarına, ilaç fabrikası dahil tümüne, taşınır taşınmaz malar şeklinde ifade ediliyor. Araçlara-geçerlere, makineler aletler, cihazlar malzemeler, taşıtlar ilaç ve ham maddelerin bütününe intifa hakkı veriliyor. Bitmiyor, bizim ebe ve hemşire ihtiyacımızı yetiştiren, karışılıyor, Meslek Liselerimiz aynı ölçülerde binalarıyla içindeki bütün levazımı taşınır, taşınmaz malı alet ve edevatı, yedeği ile beraber sağlık Bakanlığına devrediliyor.

Hastaneler bir başka kuruma okullar Sağlık Bakanlığına öğrencilerine kadar ve Sosyal Sigortalar Kurumu bu badiyelerden sonra bir tasarruf sandığı şeklinde kalıyor. Yalnız emekli maaşı bağlayan bir kurum. O da Kuruma, Bu kurumu devrederken inzalayacağı taahhütnamede biz sana bu tesisleri veriyoruz alınız müşteri içinde merak etmeyiniz müşteri garantisini de ben veriyorum dediği için onun çıkaracağı faturayı belki de emekliden, belkide malul işkazası geçirmiş kimsenin istihkâmından kesmek ve vermek mecburiyetinde kalacaktır. Şimde bu

düzenlemeyi düşünenlerle, planlayanlar ve programlayanlara soruyoruz. Böylesi bir özel teşebbüs hastanesi, böylesi bir Kurum dışı tedavi müessesesinde bir hekim özel hatasına hastanenin personeli hemşireyi gönderdiğinde git pansumanını yap veya iğnesini vur dediğinde gitmeyen hemşireyi görevde tutar mı? Yine soruyorum bir yardımcı personeli gel bahçeyi belle, çiçeklere bak bütün çimenleri sula dediğinde bu benim özel işim, bu benim resmi işim dışında dediğinde o görevli yerinde kalabilir mi. Daha buna binlercesini ek? leyiniz. Sevgili doktorlarımıza sayın arkadaşlarıma saygımın sonsuz olduğunu hespi bilirler. Benden bu konuda tereddüt etmeye hiç birisinin hakkı yoktur. Benim maksadım doktorlarımızı incitmek değil, ama sistemin açık seçik ortaya çıkmasına gayret sarfetmekteyim. Biz böyle bir sisteme, böyle düzene hiç bir kademede ve hiç bir zaman, hiç birgün razı olamayız. Daha fazla uzatmak istemiyorum. Ortaya çıkan tasarı bütün hatırıyla bellidir. Hiç bir kuşkuymuz kalmamıştır. Genel kurul gündemindeki çok değişik meselâleri karara bağlamak özellikle açılış konuşmamda belirtmiştim. Birinci gününde 40. Genel Kurul oluş sebebiyle bu muhterem müesseseye hizmet etmiş Başhekimler, doktorlar, Daire Müdürleri, Daire Başkanları, Bölge Müdürleri ve diğer bütün yetkililere 40. yıl şiltlerinin onur belgelerinin, hizmet belgelerinin verilmesini beklediğimiz bu yıl bizim hastanelerimizin alınıp Sosyal Sigortaların tek kelimeyle tasarrufa hakkı olmayacağı başka bir yere devretmeye ait bir mesajın buraya getirilmesi bir tasarının komisyona sunulmasını protosto ediyoruz. Katılmadığımız çok ciddi endişeler taşıdığımızı zabıtlara geçsin diye Sayın Başkanım tekrar ediyoruz, kaygılarımız derindir emekli yaşının üzerindeki tasarruftan sonra mesken kredilerinin kaldırılması, tarım işçisine olan hizmetlerin ertelenmesi, Sosyal Güvenlik Kurulu gibi çok yararlı bir iştiraki bir müessesenin kapatılması yok edilmesinden sonra hastanelere olan bu davranış olumsuz zararlı fevkalade hatalı bir davranış olarak ifade ediyoruz. Ve bizim için kongre bu noktadan itibaren bitmiştir. Hizmeti geçenlere teşekkür ediyoruz Allahısmarladık."

Bu konuşmadan sonra işçi delegeleri hep birlikte salondan ayrılmışlardır.

2.4.4. Yurtdışında Çalışanların Hizmet Değerlendirmesi:

Yurt dışında çalışan işçilerin yurt dışında geçen hizmetlerinin değerlendirilmesi ile ilgili 2147 Sayılı Kanun 3201 Sayılı Kanun ile yürürlükten kalkmış ve bu Kanun ile yurt dışında bulunan Türk Vatandaşlarının yurt dışında geçen sürelerinin Sosyal Güvenlikleri bakımından değerlendirilmesi hususunda yeni hükümler getirilmiştir.

Yeni kanunda en önemli husus, (1 gün = 1 dolar) karşılığı borçlanmadır. Bu konuda kanun tasarısı üzerine görüş bildirdiğimizde aynen T.C. Emekli Sandığı dışındaki sosyal güvenlik kuruluşları için her bir güne 1 dolar esas getirilmesi haksızlıklara yol açabilecektir.

Örneğin; 26.11.1984 günü esas alındığında 1 dolar alış fiyatı 421.15 TL.dir. Aynı gün Sosyal Sigortalar Kanununa göre tavan günlük prim 326.09.TL.dir. Bağ-Kur'da ise 177.67 TL.dir. 506 Sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun geçici 20 inci maddesine göre devam eden Sandıklar da ise daha da değişiktir.

Bu miktarlar 46 katsayısına göre 1.1.1985'den itibaren Sosyal Sigortalar da 419.09 TL., Bağ-Kur'da 208.53 TL. olacaktır. Ancak o tarihte dolarında daha yüksek olacağı tahmin olunur.

Bu durumun aksini düşünürsek, o zaman da yurtdışında çalışanların tavandan emekli olamamalarına yol açan bir durum doğabilir.

Maddede her ne kadar "Dövizin cinsi ve miktarı Bakanlar Kurulu Kararıyla Değişebilir" hükmü mevcutsa da o zaman da vatandaşa bir güvensizlik doğmasına ve borçlanma yapacağı zamana karar verememesine yol açar.

Sosyal güvenlikte nimet-külfet dengesi prensibi esas olacağı ve vatandaşın yurt dışındaki kazanç düzeyide gözden uzak tutulamıyacağına göre, bugün uygulanmakta olan sistemin aynen uygulanmasına devam edilmesi sağlanmalıdır." denilmiştir.

Tasarı kanunlaştıktan sonraki katsayının 49 a yükseldiği, sosyal yardım zammının 12.919.- lira olduğu 1.7.1985 tarihinden sonra prime esas günlük tavan kazanç 2.293.-lira olmuş ve bunun % 20'si olan malullük, yaşlılık,ölüm sigortası primi de günlük 458,60 liraya çıkmış olmasına rağmen,örneğin 2 Temmuz 1985 günü 1 Amerikan Dolarının alış fiyatı 523,40 lira olup; görüşümüzü doğrular biçimdedir.

Bu kanunda yalnız, 2417 Sayılı Kanuna göre yurda kesin dönüş yapıp altı aylık süre içinde borçlanma talebinde bulunmayanlara yeniden iki yıllık süre tanınması olunulur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

EKONOMİK ve SOSYAL ALANDAKİ GELİŞMELER

3. TÜRK-İŞ 14. Çalışma Dönemini kapsayan günlerdeki sosyal ve ekonomik gelişmeleri değerlendirirken, sözkonusu gelişmelerin geçmiş yıllarla bağlantısının yapılması gerekmektedir. Çünkü çalışma hayatında bugün karşılaşılan sorunların temelinde, geçmişte uygulamaya giren sosyal ve ekonomik politikalar yatmaktadır.

1970'li yılların sonlarında, ülke ekonomisinde görülen tikanıkların çözüme kavuşturulmasına yönelik olarak bir takım tedbirlerin alındığı bilinmektedir. Genel özellikleri yönünden standart bir IMF reçetesi olarak tanımlanan sözkonusu ekonomik politika ile kazanıldığı belirtilen nisbi başarıların, sosyal hayata yansıması olumlu olmamıştır. Özellikle çalışanların gelir ve refah düzeyinde meydana gelen gerilemenin boyutları bu dönemde daha da artmıştır. Maksatlı bir biçimde sürdürülen bu politika ile çalışanlar, zaten dengesiz ve adaletsiz olan gelir dağılımı aleyhlerine daha da bozularak, sermaye birikiminin başlıca kaynağı haline getirilmek istenmektedir.

Sözkonusu ekonomik politikanın yürütülebilmesi için gerekli sosyal ve kurumsal yasal düzenlemeler yapılmış ve ekonomiye olumsuz etkide bulunacağı düşünülen engeller ortadan kaldırılmıştır. Buna rağmen, süren aksaklıkların giderilebilmesi gerekçesi altında çalışanlar aleyhine yeni düzenlemeler sık sık gündeme getirilmektedir. Bazı ekonomik göstergelerde son günlerde ortaya çıkan olumsuzluklar karşısında bu gibi girişimlerin rastlantı olmadığı açıktır.

1984 yılından itibaren iç ekonomik gelişmeler ve sosyal yapı ile çalışma hayatını ilgilendiren alandaki değişimler çalışanların ekonomik ve sosyal sorunlarının giderek büyüdüğünü ortaya koymaktadır.

3.1. Büyüme

Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından Mart 1985'te yayımlanan dördüncü tahmine göre, 1984 yılında gayri safi milli hasıla sabit fiyatlarla yüzde 5.9 oranında artmıştır. Gerçekten bu oran yetkililerce de ifade edildiği gibi son yılların en yüksek artış hızıdır.

GSMH meydana getiren ana sektörler itibariyle büyüme hızları incelendiğinde, tarımda yüzde 3.7, sanayide yüzde 9.3, hizmette yüzde 5.2 artış olduğu görülmektedir.

Buna paralel olarak DPT tarafından 1985 yılı için gayri safi milli hasılda yüzde 5.5 oranında bir artış sağlanması hedeflenmiştir.

Kuşkusuz büyümekten, gelişmekten amaç, toplum ve onu oluşturan bireyler olarak geçmişe nazaran daha ileri bir refah seviyesinde yaşantı sağlamaktır. 1984 yılında gerçekleşen büyümeye rağmen, kişi başına düşen GSMH 1983'de 1080 dolar iken, bir sonraki yıl 987 dolara düşmüştür.

3.2. Gelir Dağılımı

Üretim artışına paralel olarak gündeme gelir bölüşümünün ve ona bağlı olarak gelir dağılımının gelmesi kaçınılmazdır. Özellikle 1980 sonrası yürütülen ekonomik politika ile gelir dağılımı çalışanlar aleyhine bilinçli olarak bozulmuştur.

Ülkemizde yaratılan milli gelirin faktör sahipleri arasında ya da kişisel bölüşümünü yeterli açıklıkta belirleyen, özellikle "24 Ocak Ekonomik İstikrar Tedbirleri" sonrası gelişmeleri yansıtan çalışmaların olmadığı bir gerçektir. Bu tesbit bile, gelir bölüşümünü iyileştirmeye dönük politikaların uygulanması bir yana, ne ölçüde gözardı edildiği ve geri plana bırakıldığını göstermektedir.

Bu alanda geçmişte yapılan bir çalışmanın sonuçlarına göre; ülkemizde nüfusun en yoksul beşte birinin milli gelirden aldığı pay yüzde 3.5 iken, nüfusun en yüksek gelirli beşte birinin aldığı pay yüzde 56.5 tir. Aradaki 16 kat farkla Türkiye,

dünyada gelir dağılımı en bozuk olan ülkeler arasında yer almaktadır. Oysa bu fark İngiltere, Japonya ve İsveç gibi ülkelerde 5 kat civarındadır.

Öte yandan, bugüne kadar izlenen ekonomik politikalarla ücretlilerin milli gelirden aldığı pay giderek düşürülmektedir. Ücretli sayısının giderek çoğaldığı toplumumuzda bu ters orantı endişe verici boyutlara ulaşmıştır. 1970 yılı itibariyle tarım dışı sektörlerde yaratılan gayri safi milli hasıladan yüzde 21.2 oranında pay alan ücretli, 1979 yılında yüzde 16.8 almıştır. Buna karşılık sanayi ve hizmetler kesiminin payı aynı yıllar itibariyle yüzde 36.5 den yüzde 52.5a yükselmiştir.

Fakiri daha fakir, zengini daha zengin yapmaya yönelik politika, özellikle 1980 yılından sonra hız kazanmıştır. Bu dönemdeki cari ücretler ile kişi başına GSYİH arasında kurulacak bağlantı, ücretlinin durumu hakkında bir fikir vermektedir.

Ücretler ve Kişi Başına GSYİH

Yıllar	kişi başına GSYİH (TL)	I İndeks	Cari Ücret (TL)	2 İndeks	2/1
1979	46.297.-	100	294.31	100	100
1980	91.833.-	198	426.96	145	73
1981	133.350.-	288	543.84	185	64
1982	174.503.-	377	691.03	235	62
1983	227.187.-	491	944.37	321	65
1984	341.636.-	738	1.307.-	444	60

Kaynak: DPT 1985 Programı

SSK. İstatistik Yıllıkları.

Tablodan da görüldüğü gibi, ücretliler 1979 yılından sonra yaratılan gayri safi yurtiçi hasıladan paylarına düşenin ancak yüzde 60'ını alabilmişlerdir. Bu, çalışanların daha da yoksullaşması ve gelir dağılımının aleyhlerine daha da dengesiz duruma gelmesi anlamına taşımaktadır. Böylece 1984 yılı itibarıyla ücretlilerin milli gelirden aldıkları pay yüzde 10 seviyesine düşmektedir.

3.3. Yatırımlar

Bilindiği gibi ekonominin büyüyüp gelişmesinde yatırımlar temel unsur olmaktadır. 1980 yılından sonra büyük ölçüde gerileyen yatırımlarda son iki yıl içinde artış olduğu ve ekonomik büyüme yoluna tekrar girildiği ifade edilmektedir. Geçmiş yıllara göre yatırımlarda mutlak artış olduğu doğru olmakla beraber, yatırımların GSMH içindeki payında oransal bir gerileme görülmektedir. Örneğin 1979 yılında gerçekleşen sabit sermaye yatırımlarının gayri safi milli hasıla içindeki payı yüzde 19.1 iken, 1984 yılında bu pay yüzde 18.2 olmuştur.

Uygulandığı söylenen liberal ekonomi ile özel sektör sürekli teşvik edilmesine rağmen, özel sektörün sabit sermaye yatırımları içindeki payı gerilemiştir. Buna karşılık ekonomideki ağırlığı etkisizleştirilmeye ve sadece alt yapı yatırımlarıyla sınırlandırılmaya çalışılan kamu sektörünün sabit sermaye yatırımları içindeki payı yüzde 57.3 iken, 1984 yılında yüzde 59'a yükselmiştir.

İzlenmekte olan ekonomik politikanın yatırımlar üzerindeki etkisi olumsuz olunca bu doğal olarak istihdam ve buna bağlı olarak işsizlik üzerine yansımaktadır. Dolayısıyla işsizlik ağırlığını giderek arttıran bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.

3.4. İşsizlik

İşsizliğin sosyal yapıda yarattığı yıpranma artık günlük yaşamımızın her saatinde yaşanmaktadır. İşsizlik ulaştığı boyut ile ülkemizin ekonomik ve sosyal gündeminde çözüm bekleyen en önemli sorunların başında gelmektedir. Yatırımların gerilediği ve üretim artışının istenilen seviyede gerçekleşmediği ekonomik yapıda işsizliğin artma eğilimi göstermesi beklenen sonuçtur.

İşsizliğin boyutları üzerinde aynı kaynaklı resmi veriler bile birbiriyle çelişen rakamlar içermektedir. Devlet Planlama Teşkilatı tarafından hazırlanan "1984 yılı Geçiş Programına" göre yurtiçi toplam işgücü fazlası oranı 1982 de yüzde 18.3; 1983'de yüzde 18.79; 1984 yılında yüzde 19.77 olarak görünürken, 1985 programında bu oranlar aynı yıllar için sırasıyla yüzde 15.6, 16.1 ve 16.5 olarak gösterilmiştir.

Bu farkın hangi nedenlere dayandığını bir tarafa bırakarak toplam nüfus içinde çalışanların oranına bakıldığında; 1979 yılında nüfusun yüzde 35 i çalışırken, bu oran 1984 yılında yüzde 32.4'e düşmüştür. Diğer bir deyişle nüfus artışı oranında istihdam alanları yaratılamaması sonucu, 1979 yılında çalışan her yüz kişi 286 kişinin geçimini sağlamakla yükümlü iken, bu sayı 1984 yılında 309 kişiye yükselmiştir. Hele işçilerin genelde evin tek çalışanı durumunda olması (1984 yılı toplam sigortalıların yüzde 9.3 ünü kadınlar oluşturmaktadır.) dikkate alınırsa, işsizliğin sosyal ve ekonomik yükünü çalışanların sırtlandığını söylemek mümkündür. Gerçekte çalışanların son yıllarda ücretleri reel olarak gerilerken, gelirleri daha fazla aile üyesi arasında bölüşülmek durumunu beraberinde getirmektedir. Gelir düzeyinin gerilemesi, daha önce çalışmayı düşünmeyen aile bireylerinin çalışma isteği içine girmelerini doğurmaktadır. Bunlar arasında emekliler, ev kadınları, ikinci iş arayanları v.b. saymak mümkündür.

Bu aşamada, Devlet Bakanlığı sorumluluğunda "İşsizlikle Mücadele" çalışmalarının Hükümet tarafından başlatılması sevindirici bir gelişmedir. Ancak sorunun çözümü için teşhiste birleşmek gerekmektedir.

Örneğin ilgili bakanlıkça bu konuda hazırlanan raporda; işsizlikle mücadelede izlenecek yol uzun vadede şu biçimde açıklanmaktadır:

"....işsizlik sorunu karşısında Hükümetimizin ana katkısı, bizzat iş yaratmak değil, işlerin yaratılabileceği atmosferi sağlamak ve işgücü piyasası dahil tüm piyasaların serbest rekabet ilkesine göre teşekkülünü güçleştiren unsurları ortadan kaldırmaktır."

İşsizlikle mücadele önlemleri konusunda Konfederasyonumuzun görüşleri ise şu şekildedir:

"....Ekonomik Kalkınma Plan ve Programlarının iki temel önceliği "fakirliğin ortadan kaldırılması" ve "iş imkanları yaratma" olmalıdır. Çoğu ülkede ve yurdumuzda görüldüğü gibi, "sosyal devlet" anlayışını terkederek bir tercihle, devletin ekonomiyi yönlendirmekteki rolünü en aza indirip, sorunun çözümünü piyasa kurallarının serbest işleyişine terketmek işsizlikle mücadelede olumlu sonuç vermemekte, sosyal adaletsizliği yaygınlaştırmaktadır. İktisaden güçlü durumda olanları koruyan, iktisaden güçsüz yığınları ise sorunları ile başbaşa bırakan; yapısal sıkıntıları ve bunlar karşısında yapısal önlemler alınması gereğini dışlayıp sorunların piyasa güçlerinin serbest işleyişle çözülebileceğini savunan anlayış ile işsizlikle mücadelede başarı kazanılmadığı bilinmektedir."

Kuşkusuz yeterli kalkınma hızı sağlanması ve tam istihdama ulaşma hedefleri, hem fiyat istikrarı, hem de dış ödemeler dengesi hedeflerinin sağlanması ile birlikte gözetilmesi gereken hususlardır. Bunlardan bir veya bir kaçının hedeflenip diğerinin göz ardı edilmesi ve kalkınma hızının yüksek olmasına paralel olarak çözümleneceğinin düşünülmesi yanlıştır. En azından geçmiş dönem bunun böyle olmadığını göstermiştir.

3.5. İhracat ve İthalat Alanındaki Gelişmeler

Bilindiği gibi 1980'li yıllara yeni bir ekonomik politika ile girilen ülkemizde bu politika ile öncelikle enflasyonun durdurulması amaçlanmış, aynı zamanda dış ödemelere de çözüm getirilmesi hedeflenmiştir. Artacak ihracat geliriyle dış ödemelerdeki açık kapatılarak ve dış borçlarımız azaltılacaktı.

Dış ekonomik ilişkilerde ihracat açısından sevindirici gelişmeler olmuştur. Örneğin 1984 yılındaki ihracatımız en yüksek değer olan 7.1 milyar dolara ulaşmıştır. 1980 yılına göre yüzde 145.lik bir artışı ifade etmektedir. Oysa ilişkiler bir bütün olarak değerlendirildiğinde, bu tablonun değiştiğini görüyoruz. İthalatımız 1984 yılında 10.8 milyar dolar olmuş ve dış ödeme açıkları sözkonusu yılda da önemli boyutlara ulaşacak biçimde devam etmektedir.

Öte yandan dış borçlar aksatılmadan ödenmesine rağmen, borç yükümüz beş yıl öncesine göret artmaktadır. 1980 yılında 15 milyar dolar olan dış borç, faiz ödemeleri hariç 1984 yılında 20 milyar dolara yükselmiştir.

1980 sonrası ihracat artışı 2.5 kat olmasına karşın Türk lirasının dolar karşısındaki kaybı 14 kat olmuştur. Bunun yanında ihracatı teşvik politikaları ihracatı arttırmada teşvik edici unsur olmuştur. Hızla yükselen mevduat ve kredi faizlerine karşın ihracat için verilen ucuz krediler ve bunun yanında vergi-iadeleri önemli etkenlerdendir. Öte yandan bu kolaylıklar hayali ihracat yoluyla milyarlarca lira ile ifade edilen haksız kazançlara neden olmuştur. İşçiye verilen tek kuruşun hesabını soranlar nedense bu konuda suskun kalmayı tercih etmişlerdir.

Ülkemizde 1980 sonrası uygulanan ekonomik politika ile ihracatın artması olayının çalışanlarla ilgili yansıması da vardır. İhracat ciddi bir üretim artışından çok, talebi kısıtlayarak "satılabilir ürünü" dışarıya satmakla sağlanmıştır. Bu durum ise izlenen ücret-fiyat politikası ile yukarıda belirttiğimiz gibi gelir dağılımının çalışanlar aleyhine bozulmasıyla sağlanmıştır.

3.6. Ücret-Fiyat Alanındaki Gelişmeler

Gelir dağılımının bozulmasında en etkili unsurun enflasyon olduğu bilinmektedir. 1980 yılında uygulamaya konulan ekonomik paket ile öngörülen hedeflerin başında, enflasyon ile mücadele ve zaman içinde makul seviyeye düşürülmesi gelmiştir.

Ülkemizde son on yıl içinde meydana gelen fiyat artışlarına bakıldığında; 1975-1979 döneminde ortalama yıllık artışın yüzde 33; 1980-1984 döneminde, yani enflasyonla mücadelenin esas alındığı yıllarda, ortalama yıllık artışın yüzde 50 olduğu görülür. Nedenise, enflasyonla mücadele adı altında yürütölen politika, enflasyondan en fazla mağdur olan çalışanların, dar-gelirliilerin daha fazla mağdur olmalarına yol açmaktadır.

Enflasyonun çalışanlar için korkulması gereken "canavar" olması, ancak enflasyonun altında gelir artışı almalarına mahkum bırakılmalarından kaynaklanır. Tıpkı geçmiş yıllarda ve şu an yaşadığımız günlerde olduğu gibi... Yılbaşında deklere edilen enflasyon oranına göre verilen ücret zamları, yıl sonunda gerçekleşen enflasyonun gerisinde kalması sonucu, çalışanların son yıllardaki reel kayıpları yüzde 50'yi bulmaktadır.

Bu alandaki izlenen politika bilinçlidir. Bunun sonucu işgücü ülkemizde oldukça ucuzlamıştır. Sözkonusu politika ile öngörölen yatırım artışının gerçekleşmediğini yukarıda belirtmiştir. Buna karşılık maliyet içinde emek payının gerilemesi sonucu dış pazarlarda rekabet etme imkanı nisbi ölçüde sağlanmış ve daha önce belirttiğimiz üzere ihracaat artışında bu politikanın etkisi olmuştur. Bu politika ile emeğin ucuzlaması, işverenler için, artışını önleyemedikleri girdi ve faiz maliyetlerini bir ölçüde karşılanabilmesi imkanını vermiş ve bu yolla kar marjlarını korumaları mümkün olabilmıştır.

Aşağıda, DİE verilerine göre, seçilmiş bazı maddelerin İstanbul ilindeki parakende fiyatları yıllar itibariyle ortalama olarak verilmektedir. Ücretli kesimin harcamalarının çoğunluğunu teşkil eden bu maddelerdeki artışlar, beş yıl içinde 6 ila 14 kat arasında değişmektedir. (kg/TL.)

	<u>1979</u>	<u>1980</u>	<u>1981</u>	<u>1982</u>	<u>1983</u>	<u>1984</u>
Ekmek	10.-	22.-	33.-	46.-	60.-	90.-
Pirinç	40.-	79.-	139.-	147.-	155.-	284.-
Şeker	16.-	44.-	77.-	88.-	108.-	127.-
Et	159.-	310.-	394.-	478.-	689.-	1.010.-
Zeytin	92.-	178.-	244.-	313.-	386.-	531.-
Zeytinyağı	66.-	232.-	218.-	251.-	269.-	559.-
Margarin	36.-	91.-	140.-	171.-	228.-	497.-
Peynir	108.-	208.-	296.-	391.-	468.-	752.-

Durum böyle olunca, işçinin ortalama ücreti ile alabildiği mal miktarında düşüşler meydana gelmektedir. Artık işçinin bazı temel gıda maddelerini almak için çalışması gereken süre daha fazla olmaktadır. Örneğin 1978 yılında bir kilo yağ almak için günde 51 dakika çalışmak yeterli iken, 1984 yılında çalışılması gereken süre 2 saat 56 dakika olmuştur. Aynı şekilde bir kilo et almak için 3 saat 42 dakika çalışmak yeterli iken, artık 5 saat 43 dakika çalışmak gerekmektedir. Diğer bir ifade ile, çalışanın satın alma gücünde meydana gelen bu aşınma izlenen politikanın istenen sonucu olarak karşımıza gelmektedir.

Bugün ele geçen ortalama ücret ile çalışan artık mutfak giderini karşılayacak durumdan uzaktır. Ankara'da yaşayan iki çocuklu bir ailenin dengeli ve yeterli beslenebilmesi için yapılması gereken zorunlu besin harcamaları 1984 yılı başlarında 29.609.- lira iken, bu miktar içinde bulunduğumuz günlerde 57.368.- liraya ulaşmıştır. Üstelik yaz mevsimi dolayısıyla bazı gıda maddelerinde görülen fiyat düşüşüne rağmen.. Öyle ki, haziran ayı ile ilgili endeksler de bu fiyat düşüşünün etkisi vardır. Dönemsel olarak geçmiş yıllarda da benzeri azalma eğilimi gösteren veriler esas alarak enflasyonun düşmeye başladığını söylemek mümkün değildir. Bu gelişmelere rağmen 1985 yılında gerçekleşmesi beklenen enflasyon oranı, hedeflenen yüzde 25'in çok üstündedir.

3.7. Asgari Ücret

Bilindiği gibi , Asgari Ücret Yönetmeliği "Asgari Ücret"i, işçilere mormal bir çalışma günü karşılığı olarak ödenen ve işçinin gıda, konut, giyim, sağlık, ulaşım ve kültür gibi zorunlu ihtiyaçlarını günün fiyatları üzerinden asgari düzeyde karşılamaya yetecek ücrettir." biçiminde tanımlanmaktadır.

1 Nisan 1984 gününden itibaren sanayi kesiminde 16 yaşından büyük işçiler için 24.525.- lira olarak tesbit edilip yürürlüğe giren asgari ücretten, kesintilerden sonra bekar bir işçinin eline 16.995.- lira geçmektedir.

Bugün ele geçen asgari ücret ile, dört kişilik bir ailenin mutfak giderinin sadece yüzde 29.6'sı karşılanabilmektedir. Öte yandan, besin içi harcamaları için tesbit edilen yüzde 44'lük oran, bugün günde 249.- liraya tekabül etmektedir.Yani diğer bir deyişle bir işçiye sağlıklı ve dengeli beslenebilmesi için gerekli görülen miktar günde dört ekmek parasıdır. Bir ineğin günlük yem tüketiminin 575.- lira olduğu ortamda asgari ücretle çalışana reva görülen sözkonusu tutar, bu alandaki sosyal politikasızlığın en acı örneğini vermektedir.

Asgari ücret tesbitinde gözönünde tutulması gereken ilkelere neler olması gerektiği konusundaki TÜRK-İŞ görüşü geçmiş çalışma raporunda ayrıntılı olarak yer almıştır.

Durum böyle olmakla beraber, yukarıdada açıklandığı üzere;

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca asgari ücretin katsayıya bağlanmasını amaçlayan bazı çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Asgari ücretin tesbit usulleri, bilindiği gibi, işçi-işveren-hükümet yetkililerinin ortaklaşa temsil edildikleri Uluslararası Çalışma Teşkilatı (ILO)nun ülkemiz tarafından da onaylanan 26 sayılı sözleşmesiyle hüküm altına alınmıştır. Buna göre; "ilgili işveren ve işçiler milli mevzuatın tayin edeceği şekilde ve ölçüde, fakat her halde eşit sayıda ve şartlarla asgari ücret tesbit usullerinin uygulanmasına katılacaklardır."

Konfederasyonumuz, asgari ücretin katsayıya bağlanması çalışmalarının sözkonusu ILO sözleşmesinin ihlali niteliğini taşıyacağı görüşünde olduğunu ilgililere net ve kesin biçimde açıklamıştır.

Aslında çalışma hayatının diğer alanlarında olduğu gibi, asgari ücret konusundaki girişimler de egemen politikanın doğal bir yansımasıdır. Bu, ekonomide insanı olduğunca dışlayan zihniyetin bakış açısını göstermektedir.

Oysa asgari ücret, işçi ve ailesinin günün ekonomik ve sosyal şartlarına göre insanca yapamamasını mümkün kılacak, insanlık haysiyetiyle bağdaşacak bir ücrettir. Bu bakımdan asgari ücret diğer bir ifadeyle kutsal ücret, dünyada ekonomik ölçülerin ötesinde sosyal bir ücret olarak kabul edilmektedir. Bu yönüyle asgari ücret-pazarlık konusu olmayan, bilimsel, objektif ve güvenilir ölçülere göre tesbit edilmesi gerek taban ücrettir.

3.8. Toplu Sözleşmeler

Demokrasinin temel kurumlarından birisi hür sendikacılık ve buna bağlı olarak hür toplu pazarlıktır. Şartların getirdiği bilinen nedenlerden dolayı kesintiye uğrayan hür sendikacılık ve toplu sözleşme düzenine 1984 yılından itibaren yeniden girildiği ifade edilmektedir. Oysa demokratik bir yapıda toplu iş sözleşmelerinde Hükümetin taraf olarak müdahaleci olamayacağı bilinmesine rağmen, Kamu Koordinasyon Kurulu aracılığı ile mecburi tahkim niteliğini gösteren etkilemeler açıktır.

Kurul, hangi kriterlere dayandığı bilinmeyen ilke kararlarıyla serbest toplu pazarlık hakkını kullanılamaz hale getirmiştir.

İçinde bulunduğumuz ekonomik ve sosyal şartlarda böylesine bir tutumun hangi gerekçelerden kaynaklandığını yukarıda belirttik. Böylece gelir dağılımının çalışanlar lehine düzelmesinde ve çalışanların artan milli gelirden daha fazla pay almalarını sağlayacak etkin bir araç olan toplu sözleşmeler, izlenen müdahaleci tutumla tam tersi gelişmelere yol açmaktadır.

1984 yılında gerçekleşen enflasyon yüzde 50'yi aştığı halde ücret zammı yüzde 30 olarak tesbit edilmiştir. Aynı şekilde içinde bulunduğumuz yılda enflasyon aynı oranda gelişirken ücret zammını yüzde 27 olarak uygulanmaktadır. Böyle bir tutum, enflasyonla ters orantılı ücret artışını ifade etmektedir.

Bu aşamada, hükümet yetkilileri tarafından öne sürülen "çalışanları enflasyon karşısında ezdirmedik" görüşü üzerinde durmak gerekmektedir. Bu görüşlerinin gerekçesi gelir vergisinde yapılan indirim ile ücretlilere fatura karşılığı yapılan vergi iadesidir.

Başbakan Özal, 8 Şubat 1984 günü yaptığı basın toplantısında:

"İşçilerimiz için Yüksek Hakem Kurulu enflasyon oranı üzerinde ücret artışı verecektir. Ayrıca yüzde 5 'lik vergi indirimiyle, yüzde 10'luk vergi iadesi de dikkate alınmayacak, dolayısıyla işçimizin eline daha fazla geçecektir" demiştir.

Oysa YHK tarafından 25 Şubat 1984 tarihinde yapılan açıklamada; çıplak ücretlere (avans hariç) ilke olarak yüzde 25+2.000.- TL/ay zam yapılması ve yan ödemelerde bir takım artış yapılması oy çokluğuyla karara bağlanmış ve "bu zammın anlamı ortalama ücret 40.000.- lira kabul edilirse, gelir vergisi indirimi ve vergi iadesi ile birlikte asgari yüzde 40 olmakta, bu sözleşmelerde 3000.-TL.lik avans uygulamasının da devam edeceği göz-önüne alındığında toplam asgari yüzde 47.5'a baki olmaktadır." denilmiştir.

1984 yılında uygulanan bu senaryo, 1985 yılı için de uygulanmak istenmektedir ve açıklamalar bu doğrultadadır.

Vergi ile ilgili olarak yapılan bu düzenlemeleri ücret zammıyla ilişkilendirmenin nedeni açıktır. Bu yolla, işçilik maliyetinin işveren lehine düşünülmesi amaçlanmaktadır. Bir anlamda devletin çalışandan aldığı verginin düşünülmesine yönelik hareket, devletin işvereni sübvansetmesine yönelik bir uygulama olmuştur.

Böylesi bir tutumun, ülkede uygulanan vergi anlayışının çalışanlar açısından tekrar gözden geçirilmesine yol açacağı muhakkaktır.

./..

3.9. Vergi

1982 Anayasasının 73. maddesine göre; "Herkes kamu giderlerini karşılamak üzere, mali gücüne göre, vergi ödemekle yükümlüdür. Vergi yükünün adaletli ve dengeli dağılımı, maliye politikasının sosyal amacıdır."

Vergi yükünün adaletli ve dengeli dağılımının bir ölçütü, hiç kuşkusuz ülkedeki gelir dağılımıdır. Türkiye'de ekonomik kalkınma hareketleri sonucu artan gelirin büyük bir kısmının mevcut adaletsiz gelir dağılımı mekanizması içinde, geliri esasen yüksek olan kesimlere gittiğini yukarıda rakamlarla ortaya koymuştur. Bu durumda, kamu hizmetlerinin finansmanı için ödenen verginin, aynı zamanda gelir ve servet dağılımındaki adaletsizlikleri giderecek sosyal ve ekonomik amaçları-özellikle gözetmesi gerektiği kendiliğinden ortaya çıkmaktadır.

Gelir vergisinde yapılan indirimlerin, böyle bir amacı gerçekleştirmeye yolunda atılması gereken adım şeklinde kabul edilmesi gerekirken bunu ücret zammı potasında eritmek, gerçek niyeti tüm açıklığıyla ortaya çıkarmaktadır.

Bugün toplanan gelir vergisinin yüzde 70-80'i ücretliler tarafından ödenmektedir. Böylece vergilendirmenin temel ilkelerinden olan ve "az kazanan az, çok kazanan çok" vergi alınmasını öngören görüş tersine dönmüş olmaktadır.

OECD ülkeleri arasında, gelir vergisinin ortalama ücrete oranı en yüksek olan ülkelerin başında Türkiye gelmektedir. Türkiye'de bu oran yüzde 35.2 dir ve Danimarka (yüzde 39.4) ile İsveç (yüzde 35.5)ten sonra ücretten en yüksek oranda kesinti yapılan ülke durumundadır. Oysa bu oran ABD'de 23; Almanya'da yüzde 17.1, Japonya'da yüzde 9; Fransa'da yüzde 8.4 ve Portekiz'de yüzde 7.1 dir.

Gerçekte ücret vergilerinin egemen olduğu bir gelir vergisi sisteminin vergi adaletini sağlamadaki olumlu etkisinden söz etmek mümkün değildir. Kuşkusuz sonucun böyle olmasında, izlenen vergi politikalarını önemli ölçüde etkileyen ülkemiz ekonomik, siyasal ve sosyal yapısının payı bulunmaktadır.

Yürütölmekte olan ekonomik politikanın temel amaçlarından olan ucuz emek kullanımı ile ihracata yönelik sanayilerde fiyat kolaylıkları, sağlanması yönünde atılan bu adımı, işçiye ek gelir sağlandığı biçimde kabul etmek mümkün değildir.

Öte yandan ücretlilere fatura karşılığı vergi iadesi, çalışanlara ek gelir sağlamak adı altında, 1 Ocak 1985 gününde yürürlüğe giren Katma Değer Vergisini benimsetmeye ve uygulanabilirliğini arttırmaya yönelik olmuştur.

Uygulamaya girdiğı şekliyle KDV. çalışanlar açısından talebi kısımaya yönelik politikanın yeni aracı olmuştur. Talebi kısarak, kemeri sıkarak ekonomide olumlu bir yere varmanın mümkün olmadığı geçmiş uygulamalardan artık iyice açığa çıkmıştır.KDV'nin yasal mükellefi her ne kadar satıcı kesim ise de, gerçek mükellef tüketicidir. KDV'nin genelde tüketicie yansıyan yapısı vardır.

Öte yandan düşük gelir gruplarının geçim endeksi içinde yer alan ihtiyaç maddelerinin KDV uygulaması dışında bırakılması konusundaki TÜRK-İŞ görüşü doğrultusunda hükümet bu alanda bazı değişiklikler yapmıştır. Ve buradaki uygulamayı ileri bir tarihe, düşük oranda uygulanması biçimiyle ertelemiştir.

3.10. Kamu İktisadi Teşebbüsleri

1980 sonrası yapılan düzenlemelerle karma ekonomiden uzaklaşılmasına paralel olarak, Kamu İktisadi Teşebbüslerinin etkinliği ve ekonomiyi yönlendirme işlevleri de sınırlandırılmıştır.Böylece ekonomideki büyüme ve gelişmeyi düzenleme amacı ile kurulan KİT'ler, uygulanmakta olan ekonomik politika çerçevesinde kendilerine yüklenilen görevi yapmak durumunda bırakılmışlardır.

Daha önce KİT'ler aracılığı ile tüketicilere yapılan subvansiyonlar kaldırılmış, KİT'lerin ürettikleri mal ve hizmetlerin fiyatlarının piyasa koşullarına göre belirlenmesi öngörülmüştür.Kamu toplu iş sözleşmelerine müdahaleci tutumla işçilik maliyeti bu alanda da düşürölmüştür. Nitekim izlenen bu fiyat ve ücret politikaları sonucu kamu iktisadi teşebbüslerinde üretim değeri içindeki işçilik payı 1978 yılında 23.8 iken, 1984 yılında yüzde 8.2 oranına düşmüştür.

Öte yandan KİT mevzuatında yapılan değişikliklerle; yönetim kurullarına işçi üyelerin katılmasına imkan veren hükümler kaldırılmış, işçilerin istihdam güvencelerini ortadan kaldıracak biçimde sözleşmeli personel çalıştırılması esas alınmıştır. Buna paralel olarak çeşitli nedenlerle boşalan kadrolara atama yapılmamış ve istihdamı daraltıcı politikalar izlenmiştir. Öyle ki; Kamu kesimi sigortalı sayısı geçmiş yıllara nazaran büyük çapta gerileme göstermiştir.

Bunun yanında KİT'lerin özel sektöre devri sık sık gündeme gelmektedir. Yapılan düzenlemeler bu niyetin ışığı altında daha iyi anlaşılmaktadır.

Öte yandan baraj, köprü gibi temel alt yapı tesislerinin ortaklık paylarının satışına başlanmıştır. Ek gelir sağlama adı altında yürütülen bu politika tam anlamıyla bir iç borçlanmadır. Ve bu nedenle ödenen faizler, sözkonusu tesislerin ürettiği hizmetlere yapılan sürekli zamlarla çalışanların sırtından çıkmaktadır. Bunun yanında, herkes kullandığı mal ve hizmetin fiyatını ödeyecek görüşü paralelinde kaldırılan subvansiyonlar, kredi olarak finansman piyasasına yönelmiştir. Böylece bankacılık kesiminin para-kredi kesimine sağlayacağı rantlara süreklilik kazandırmak istenmektedir.

3.11. Serbest Bölgeler

Ülkemizdeki ekonomik koşullar ve iktisat politikalarındaki değişimlere paralel olarak gündeme gelen serbest bölgeler oluşturma eğilimi son yıllarda iyice yoğunlaşmış ve bilindiği gibi "Serbest Bölgeler Kanunu", 5 Haziran 1985 günü resmi gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

ICFTU raporlarında da belirtildiği üzere serbest bölgeler, uluslararası ekonominin yeniden yapılanması ile birlikte ele alınması gerekmektedir. Çünkü uluslararası kalkınma kurumlarınınca gelişmekte olan ülkelere önerilen "ihracata yönelik sanayileşme" politikası ile serbest bölgeler arasında yakın ilişki vardır. Serbest bölgeler aracılığıyla Çok Uluslu Şirketler (ÇÜŞ) gerek gelişmiş, gerekse de gelişmekte olan ülkelerdeki işçilerle ilgili sosyal maliyetleri dikkate almaksızın kendi çıkarları için faaliyetlerini yeniden biçimlendirebileceklerdir.

Bu bölgelerin amacı, dolaylı ve dolaysız iş olanağı yaratarak istihdamı arttırmak, ödemeler dengesini kurmak ve yerli hammadde ve yarı mamul maddeleri kullanarak ikinci dereceden iş alanı açmak olarak açıklanmaktadır. Bu ~~savlarla~~ açılmış olmalarına rağmen, serbest bölgelerin bekleneni vermediği ICFTU raporunda şu şekilde belirtilmektedir.

"-Yabancı yatırımların yararları sınırlıdır.

-Ödemeler bilançosu sorunlarının çözümünde olumlu bir gelişme olmamıştır.

-Genellikle sanayide belli bir dar bölgede, hatta imalat sürecinin bir parçasında bağımsız gelişmeyi kısıktırmaktadır.

-Dünyada var olan tüm serbest bölgeler bir milyondan fazla insanı istihdam edememiştir. (Ek: Bugüne değin bu bölgeler ancak yüzde 2 oranında istihdam sağlamışlardır.)

-Yerli ekonomi ile bağlantıları (özellikle ülkedeki istihdam sorunlarına katkıda bulunmak anlamında) sınırlıdır.

-Teknoloji transferi, özellikle yerli girişimciler açısından gerçekleştirilememiştir."

Öte yandan dünya pazarlarına yönelik üretim yapmak amacıyla bu bölgelere gelen A. ÇUŞ'lar için tem koşul ucuz işgücüdür. Bunun yanı sıra uzlaşmazlıklardan arındırılmış iş ortamı da gereklidir. Durum böyle iken ve hele ülkemizin bugün ulaştığı sanayileşme ve teknolojik düzey gözönüne alındığında, kalkınma umutlarının bu-
raya bağlanması gerçekçi bir yaklaşım gibidir. Bunun ötesinde, çalışma hayatı ile ilgili, 3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanunuyla getirilen düzenlemelerin savunulur yanı yoktur. Kalkınmakta olan çoğu ülkede, başta ÇUŞ'lar olmak üzere çeşitli etkenlerle hakim kılınan kısıtlamalar, "serbest bölge" uygulaması ile Türkiye'ye de ithal edilmiştir. Bu bölgelerde on yıl süre ile grev hakkının yasaklanması, yakın tarihin sömürgelerinde ÇUŞ'lara tanınan bir imtiyazın Türkiye'de de gerçekleştirilmesi anlamındadır. Yakın gelecekte bu bölgelerde genellikle kadın ve genç işçilerin çalıştırılmasına müsait yatırımlarla çalışanların açıkca sömürülmesine

imkan hazırlanacaktır. Grev hakkını ortadan kaldırıp, mecburi tahkimi egemen kılan bu anlayışla, sendikalarımızın işçi hak ve özgürlüklerini koruma ve geliştirmelerini imkansız hale sokmanın bir çeşit kapitülasyon olduğu açıktır. Peşinen verilmiş garantilerle bu bölgelerde Türk işçisinin sömürülmesi şartlarında anlaşılmaya varılmaktadır. Türk Sendikacılık Hareketi ve işçiler olarak böyle bir zihniyet ve yaklaşımla sonuna kadar mücadele edeceğimiz açıktır.

3.12. Tüketicinin Korunması

Tüketicinin korunması ile ilgili yasa tasarısı hakkında Hükümete sunulan TÜRK-İŞ görüşü, geçen dönemde hazırlanan raporda yer almıştı. Aradan bir yıldan fazla süre geçmiş olmasına rağmen, tasarının kanunlaşmadığı bilinmektedir. Liberal ekonomi gereği rekabetçi piyasa şartlarında tüketicinin korunması sorununun çözüme kavuşmadığı ortaya çıkmıştır.

Kanunun kapsamlı ve değişik boyutları ile yeniden tartışılmasını ve sürekliliğini sağlamak amacıyla 4 Nisan 1985 gününde düzenlenen "Tüketicinin Korunması Konferansı"nda TÜRK-İŞ Genel Başkanı buna işaretler:

"Gelişmiş batılı demokratik ülkelerde, tüketicinin korunması sorunu, hükümetler, sendikalar, kooperatifler ve ilgili meslek kuruluşlarının ahenkli ve birbirini tamamlayan faaliyetleri sonucu çözüme kavuşturulmuştur. Ülkemiz gibi, gelişmekte olan ve üretici ile tüketici arasındaki aracılık mekanizmasının bir türlü ıslah edilemediği ve kontrol altına alınamadığı ülkelerde, sorunun çözümünde, tek başına Hükümetlerin etkili olmaları mümkün değildir. Demokratik biçimde kurulacak tüketici örgütleri ile sendikalar, kooperatifler ve meslek kuruluşları gibi örgütlerin de devrede bulunmalarında zorunluluk vardır.."

demıştır.

Tüketicinin çıkarlarının korunması ile ilgili TÜRK-İŞ görüşü, "tüketicinin örgütlenmesi, eğitilmesi, mal ve hizmetler hakkında bilgi verilmesi, kartel ve fiili tekellerin önlenmesi ve kalite kontrolü yapılması" şeklindedir ve kanu Yönetim Kurulumuzca izlenmektedir.

3.13. Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı

1980 yılından beri uygulanmakta olan ekonomik ve sosyal politika temel biçimiyle V.Beş Yıllık Kalkınma Planı içinde yansımalarını bulmuştur.

1985-1989 yılları arası dönemi kapsayacak kalkınma planı ile ilgili olarak görüşlerini açıklayan TÜRK-İŞ,

"V.Beş Yıllık Kalkınma Planını bütün olarak değerlendirdiğimizde, plana egemen olan görüşün, ekonomide devletin ağırlığını azaltarak ekonominin yönetimini özel sektöre teslim etmek olarak ortaya koyabiliriz. Ülkemizde milli bir gelenek haline gelmiş bulunan karma ekonomi modelini baştan beri savunan ve destekleyen TÜRK-İŞ karma ekonominin hassas dengelerin gözetmek yerine her şeyi özel sektöre bırakma kolaycılığının temel görüşü olarak benimsenmesini kaygıyla karşılamaktadır.

Planlı kalkınma dönemlerini, birbiriyle ekonomik veriler açısından karşılaştırdığımızda son plan döneminin en olumsuz gelişmeleri gösterdiğini görebiliriz. Çünkü ekonomik istikrar politikası uygulaması başladığından bu yana plan hedefleri, geriye bırakılmış ve fiiliyatta plan büyük ölçüde uygulanmamıştır. Bu bakımdan son dönemi planlı olarak nitelendirmek mümkün değildir.

Aynı politikanın sürdürüleceği çeşitli kereler açıklanıp program halinde uygulanmasına devam edilmesi ve V. Beş Yıllık Kalkınma Planının da bu zihniyet doğrultusunda hazırlanmış bulunması son beş yılın sıkıntılarının çalışanlar açısından gelecek Beş Yıl boyunca da süreceği konusunda bir fikir vermektedir.

Ülkemizin gelecek beş yıllık dönemini düzenleyecek plan stratejileri ve hedefleri tespit edilirken, ülkenin içinde bulunduğu sosyo-ekonomik durumun gerektirdiği önceliklerin gözönünde alınması lazımdır. Politik bir tercihin sözkonusu olacağı böyle bir seçimde en geniş toplum kesimlerinin ekonomik ve sosyal menfaatlerinin gözetilmesi esas olmalıdır."

biçimindeki temel bakış açısına bağlı kalarak sorunlara ilişkin görüş ve önerilerini ayrıntılı biçimde yetkililere ve kamuoyuna iletmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
TEŞKİLATLANMA ÇALIŞMALARI

4.1. Teşkilatlandırma Çalışmaları :

TÜRK-İŞ 13. Genel Kurul kararı doğrultusunda teşkilatlanma çalışmaları Genel Teşkilatlanma Sekreteri tarafından sürdürülmüştür. Bu amaçla hazırlanan "hizmet planı" ve buna göre yürütülecek çalışma programları, teşkilatlanma alanında yapılacak hizmetleri kısa-orta-uzun vadeli olarak ele almış ve düzenlemiştir.

Konfederasyonumuza bağlı teşkilatların yapısını ortaya koyacak bilgilerin toplanmasına yönelik olarak 4.1.1984 gün ve 84-36/29 sayılı genelge çıkarılmış ve sonuçları değerlendirilmiştir. Ayrıca 3.2.1984 gün ve 84-793-2-1-8 sayılı genelge ile, 22 Şubat 1984 günü itibariyle 20 ilde başlatılacak teşkilatlanma çalışmaları ve koordinasyon gereği duyurulmuştur. Mahalli kuruluşlarımızın yapı ve teşkilatlanma alanlarını belirlemek amacıyla form geliştirilmiş ve bilgi istenmiştir.

Teşkilatımızdaki tüm sorunlar ile faaliyetlerin düzenli olarak izlenmesi amacıyla, teşkilatlanma konusunda 13. Genel Kurulumuzda alınan karar hatırlatılarak, 14.2.1984 gün ve 84-1090/29 sayılı genelge ile TÜRK-İŞ Bölge Temsilciliklerimizden üç aylık faaliyet raporlarının aksatılmadan gönderilmesi istenmiştir.

Kısa vadede sonuçlandırılması programlanan hizmetler bölümünde aşağıdaki çalışmalar yapılmıştır:

- 1- TÜRK-İŞ Teşkilatlandırma Bürosunun kuruluş ve çalışma yönetmenliği hazırlanmıştır.
- 2- TÜRK-İŞ Bölge Temsilcilikleri ile Konfederasyonumuzda bir toplantı düzenlenerek, çalışmaları ve ihtiyaçları ile ilgili tesbitlerde bulunulmuştur.
- 3- Bölge Temsilcilikleri çalışma yönetmenliği hazırlanmıştır.
- 4- Bölge temsilciliklerinin eleman, demirbaş gibi ihtiyaçları tesbit edilerek, temini için Yönetim Kuruluna sunulmuştur.

./..

- 5- Bölge temsilcilikleri ile bazı illerdeki sendikalarımızın şube başkanları ve teşkilatlandırma sekreterlerinin katıldığı "teşkilatlanma ve koordinasyon" toplantıları yapılmış, ayrıca toplantının düzenlendiği illerde kurulu şube merkezleri ziyaret edilmiştir.
- 6- Konfederasyonumuza bağlı teşkilatların üye, eleman, taşınır ve taşınmaz demirbaş ile ilgili envanter tesbiti yapılmış, bütün teşkilatımızın merkez ve şube adresleri ile yönetim kurulunda görevli yöneticilerin isimleri sağlıklı olarak tesbit edilmiştir.
- 7- 2821 ve 2822 sayılı yasalarda teşkilatlanma çalışmalarının yürütülmesinde engel teşkil eden noktalar belirlenmiştir.
- 8- Aynı işkolunda teşkilatlanmış Konfederasyonumuz üyesi sendikalarımızın tek tüzel kişilikte bütünleşmesi için ilgili sendika yöneticileri ile toplantılar yapılmıştır. Bütünleşmede sendikalarımızca uyulması gereken ilkeler Yönetim Kurulumuzca tesbit edilerek kendilerine tebliğ edilmiştir.

Madencilik işkolunda kurulu bulunan T.MADEN-İŞ ile G.MADEN-İŞ Sendikalarının tek tüzel kişilikte toplanması için yapılan çalışmalar bir protokola bağlanarak, durum 23.3.1984 gün ve 84-2032/29 sayılı genelge ile teşkilatımıza duyurulmuştur.

- 9- TOLEYİS Sendikamıza merkezi İstanbul'da bulunan bağımsız TURİZM-İŞ sendikasının katılımı sağlanmıştır.

Kısa vadeli olarak programlanan hizmetler arasında yer alan "Teşkilatlandırma ve koordinasyon" toplantıları dört grupta planlanmıştır. İlk üç grup çalışmaları 15 Mayıs 1984 gününe kadar sonuçlandırılmış, dördüncü grubu oluşturan ve yedi ili kapsayan toplantılar 21-31 Ağustos 1984 günleri arasında yapılmıştır.

Bu çalışmaların yanısıra:

1-Genel Teşkilatlandırma Sekreterliği, geçmiş dönemde, kişisel başvurular ile ortaya konulan sorunların çözümüne yardımcı olma çalışmalarını sürdürmektedir. Yapılan başvurular doğrudan genel teşkilatlandırma sekreterliğince ele alındığı gibi, büro uzmanları tarafından da değerlendirilmekte, sorunun niteliğine göre, ilgili sendikadan bilgi alınarak sonuçlandırılmaktadır.

./...

2- Faaliyeti durdurulmuş sendikalara üye ya da henüz teşkilatlan-
dırılmamış işçilerin başvuruları değerlendirilerek, ilgili sendi-
ka kanalıyla teşkilatlanmaları sağlanmaktadır.

3- Aynı işkolunda kurulu bulunan konfederasyonumuza bağlı sendi-
kaların durumu, özellikle Ana Tüzüğümüzün Geçici 1.maddesi hükmü
çerçevesinde dikkatle izlenmekte ve uyarılarda bulunmaktadır.

4- Halen faaliyetlerini sürdüren diğer konfederasyonlara üye sendi-
kalar ile, bağımsız sendikaların durumu, teşkilatlanma alanları,
toplu iş sözleşmesi çalışmaları teşkilatlanma uzmanlarımız
tarafından yakından izlenmekte ve teşkilatlanma imkanları üzerinde
önemli durulmaktadır.

5- Meydana gelen gelişmeler nedeniyle duyulan ihtiyaç üzerine
teşkilatımıza ve bölge temsilciliklerimize, 23.5.1984 gün ve
84-3109-5/43 sayılı genelge ile, "iç bütünlüğü bozacak davranış-
lar" dan kaçınılması istenmiştir. Buna rağmen bazı sendikalarımız,
bünye dışı teşkilatlanma çalışmaları yerine, Konfederasyonumuza
bağlı kardeş kuruluşların üyesi işçileri teşkilatlandırmaya çalış-
tıkları, Konfederasyonumuz üyesi kuruluşları hedef alacak biçimde,
Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'ndan işkolu tesbiti istedik-
leri tesbit edilmiştir. İşkolu anlaşmazlığına konu olan işyeri,
sayısı 113 olarak tesbit edilmiştir.

Bu tür hareketlerin iç bütünlüğü sağlama yerine teşkilatlarımız
arasında gerginliği ve koordinasyonu bozduğu müşahade edilmiştir.
İç bütünlüğümüzün korunması amacıyla, Konfederasyonumuz üyesi
tüm kuruluşların aralarındaki anlaşmazlıkları TÜRK-İŞ Yönetim
Kuruluna getirmeleri ve burada sonuçlandırmaları, bu nedenle
Bakanlık ya da yargı mercileri nezdinde girişimlerde bulunmamaları
istenmiştir. Gelişmeler bu uyarı doğrultusunda izlenmektedir.

6- Hizmetlerin sağlıklı bir şekilde ve seri olarak daha çok işçiye
götürülebilmesi, illerdeki şubelerle irtibatın daha etkin kurula-
bilmesi, teşkilatlanma çalışmalarının il düzeyinde daha iyi sürdü-
rülebilmesi gerçeğinden hareketle, Genel Teşkilatlandırma Sekre-
terliğince "il temsilcilikleri" kurulması düşünülmüştür. Bu amaçla
hazırlanan ön rapor, yetkili kurullarda görüşülmesi isteği ile
Yönetim Kuruluna intikal ettirilmiştir. 25.Eylül.1984 günü başlayan
Başkanlar Kurulu toplantısında tartışılan yönetmelik hükümleri
./...

üzerinde değişiklik önerileri olan sendikalarımızın görüşlerini Konfederasyonumuza iletmeleri istenmiştir. Verilen süre içerisinde gönderilen görüşlerde aleyhte hiçbir yön olmamıştır.

7- Konfederasyonumuza bağlı sendikaların genel teşkilatlandırma sekreterlerinin katıldıkları iki seminer düzenlenmiştir. 7.9.1984 İzmir Altinyunus'ta "Teşkilatlandırma Hizmetleri ve TÜRK-İŞ Kooperatifleşme Modeli", 3.12.1984'te Kızılcaba mam'da "TÜRK-İŞ Teşkilatlandırma Hizmetleri ve Kooperatifler" konularında yapılan bu seminerlerde, ayrıca 2821 ve 2822 sayılı yasalarda teşkilatlanma ve toplu iş sözleşme alanında getirilen kısıtlamalar, hür sendikacılık açısından tartışılmıştır. Vardırılan sonuçlar ortak bir bildiri ile komuoyuna duyurulmuş ve TÜRK-İŞ Başkanlar Kuruluna sunulması kararlaştırılmıştır.

8- Teşkilatlandırma çalışmalarının sürekli seyahat yapmayı gerektiren bir hizmet türü olduğu bilinmektedir. Ancak 1985 yılı kış koşullarının elvermemesi nedeniyle seyahat yapma imkanı bu yıl kısıtlı olmuştur. Bu sürede iç hazırlıkların tamamlanmasına yönelik çalışmalara ağırlık verilmiştir.

Kuşkusuz bünye dışı örgütlenmede sağlıklı ve değişebilecek siyasi dönemlere rağmen kalıcı olmasını sağlamak, öncelikle örgüt içi birinlerin uyumlu ve birlik olmasını gerektirir. Bunun yanısıra konfederasyona vucut veren teşkilatımızın gücünün sağlıklı tesbiti ve en önemlisi bu gücün belirli ilkeler doğrultusunda koordineli bir çalışmayla yönlendirilmesi gerçeğinden hareketle teşkilatlanma bürosu bazı çalışmalar yapmıştır. Büroya intikal eden olağan müracaatların cevaplandırılmasının yanısıra sürdürülen bu çalışmalardan sonuçları alınanlar aşağıdadır:

1- Konfederasyonumuza bağlı tüm sendikalarımızın yönetici, eleman, üye, araç, v.b. verileri sağlıklı olarak tesbit edilmiştir.

2- Konfederasyonumuz üyesi sendikaların ve bağlı şubelerin yurt düzeyinde örgütlü durumunu gösteren şema hazırlanmış olup, değişiklikler izlenerek son durumları anında işlenmektedir.

3- İhtiyacı büyük ölçüde duyulan ve bünye içi dayanışmayı ve beraberliği sağlamada büyük etkisi olacağına inandığımız "TÜRK-İŞ TEŞKİLAT ALBÜMÜ" hazırlanıp basılarak tüm teşkilata gönderilmiştir.

./..

Albümde, sendika genel yönetim kurulu üyeleri ve fotoğrafları ile, sendikaların kuruluş tarihleri, adresleri, telefon numaraları, son genel kurul tarihleri, şubelerinin adres ve telefon numaraları iller itibariyle yer almaktadır.

4- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca Ocak-Temmuz/1984 ve Ocak/1985 aylarında yayınlanan işkolları istatistiklerine göre, Konfederasyonumuz bağlı sendikalarımızın üye sayılarındaki gelişme ve değişmeler, sağlıklı bir şekilde izlenebilmesi amacıyla grafik halinde düzenlenmiştir.

5- Çeşitli Kurumların yayınladıkları istatistiklerden de yararlanılarak, 67 ilde mevcut işyeri sayısı, toplam işçi sayısı(kadın-erkek ayırımı itibariyle) ve bunların işkolu ve sendikalara göre dağılımını tesbit çalışmaları yapılmıştır.

Çeşitli illerde yapılması plânlanan "Teşkilatlanma Koordinasyon Toplantıları" çerçevesinde, 1985 yılı içerisinde şimdiye kadar 14 il dolaşmıştır. Bu illerde örgütlü, üyemiz sendika şube başkanlarının katıldığı toplantılarda, şubelerin sorunları ile uzun vadedeki istekleri tesbit edilmiştir. TÜRK-İŞ'in yaptığı ve sürdürme kararı aldığı kapalı salon toplantıları, çalışma hayatını düzenleyen yasalar üzerindeki konfederasyon görüşünün anlatıldığı ve görüşlerinin alındığı bu toplantılar oldukça yararlı olmuştur. Konfederasyonumuzun yaptığı çalışmaların şube yöneticilerince çok olumlu karşılandığı memnuniyetle gözlenmiştir. Sözkonusu toplantılar sırasında bünyemiz dışındaki kuruluşların faaliyetleri de yakından izlenmiştir.

4.1.1. Bünye Dışı Sendikaların Faaliyetleri:

Karadeniz, Marmara ve Trakya Bölgelerinde yaptığımız çalışmalarda, TÜRK-İŞ dışında olan sendikaların esasta hiçbir etkileri olmadığı tarafımızdan tesbit edildiği gibi, üyemiz sendika yöneticileri ile yapılan görüşmelerde ve konfederasyonumuza bölge temsilcilerinin gönderdiği raporlar da, bu görüşümüz doğrulanmaktadır. Bünye dışı sendikaların etki alanlarının bir iki küçük işyeriyle sınırlı kaldığı görülmeyle beraber, bu etkinliklerini de ortadan kaldırmak amacıyla, ilgili işkolunda kurulu sendika şubemiz ile TÜRK-İŞ Bölge Temsilciliklerinin birlikte mücadele vermeleri sağlanmaktadır.

Gezilerimiz sırasında ve ayrıca bölge temsilciliklerimiz tarafından tesbit edilen bünye dışı sendikaların faaliyetlerinin etkin olduğu yerler bölgeler itibariyle şöyledir:

. Karadeniz Bölgesi: ÇAY-KUR Genel Müdürlüğü işyerlerinde ÖZ-GIDA-İŞ Sendikası faaliyette bulunmaktadır. Üye sayıları 500'ün altında olmasına rağmen, kendilerini büyük bir güçmüş gibi empoze etme başarısını gösterebilmektedirler. İşçi sayısının çok bulunduğu işyerlerinde oldukça az sayıda olmalarına rağmen, işyerindeki huzuru bozmaları yeterli olmaktadır.

. Ege Bölgesi: Ege Bölgesindeki mevcut durum işkolları itibariyle şöyledir:

a- 4 nolu gıda işkolunda; Manisa ve İzmir illerinde ÖZ-GIDA-İŞ Sendikası faaliyet göstermekte olup, sınırlı da olsa etkili olabilmektedir.

b- 6 nolu dokuma işkolunda; TÜRK MENSUCAT Sendikası İzmir, Uşak, Manisa ve Denizli illerinde, ÖZ İPLİK-İŞ Sendikası İzmir ve Manisa illerinde faaliyet göstermektedir.

c- 15 sıra nolu metal işkolunda; OTOMOBİL-İŞ Sendikası bütün bölgelerde faaliyet göstermekte olup, etkili olmaktadır. Bunun yanı sıra ÇELİK-İŞ Sendikası İzmir'de faaliyet göstermekte olup, bu sendika da etkili olmaktadır. ÖZDEMİR-İŞ Sendikasının faaliyetleri ise Aydın ve Manisa illerinde olmaktadır.

d- 24 nolu sağlık işkolunda; TÜM-HAS-İŞ Sendikası tüm Ege Bölgesinde faaliyet göstermekte, ancak Aydın ili Sıtma Redikasyonunda etkili olabilmektedir.

e- 25 sıra nolu konaklama ve eğlence yerleri işkolunda; TURSAN-İŞ Sendikası bütün bölgede faaliyet göstermekte ve etkili olmaktadır.

f- 28 nolu genel işler işkolunda; HİZMET-İŞ Sendikası Manisa ilinde faaliyet göstermekte olup, etkili olabilmektedir.

./..

Sözkonusu sendikaların faaliyetleri diğer bölgelerde de yaklaşık aynı düzeydedir. Yaptığımız yurt gezilerinde edindiğimiz bu yöndeki tesbitlerimiz, çeşitli kanallardan gelen bilgilerle de doğrulanmaktadır. Bölge Çalışma Müdürlükleri ile yaptığımız temas sonuçlarından da değerlendirme yapıldığında, sözkonusu bünye dışı sendikalar bugün sahip oldukları gerçek üye sayısı bakımından hiçbir işkolunda (metal işkolu hariç) yüzde 10 barajını aşarak sözleşme yapma yetkisi alamayacak durumdadır.

Bununla birlikte, yukarıda da belirtildiği üzere sendikalar Yasası'nın 60. maddesinin uygulamasında ortaya çıkan sorunlar ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın ^{yanlı} davranışları, sebepleri ve sonuç olarak mahkeme kararlarına bağlı bir biçimde 11 işkolunda sözkonusu sendikalar yüzde 10 barajını aşarak yetki almışlardır.

4.2. Kooperatifçilik Çalışmaları :

4.2.1. Eğitim Çalışmaları :

TÜRK-İŞ Kooperatif çalışmaları öncelikle eğitime ağırlık vermiştir. Bu amaçla geçmiş dönemde gerçekleştirilen seminerler:

-Temel Bilgiler Kooperatifçilik Semineri; Adana (6-9 Şubat 1984),

-Kooperatiflerde Mali Yönetim ve Muhasebe; Samsun (20,24 Şubat 1984)

-Kooperatif İşletmeciliği; İzmit (23-27 Nisan 1984)

-Sendika-Kooperatif İlişkileri; İzmir, (7-9 Mayıs 1984)

-Türk Metal Sendikası Yöneticileri için Temel Koop. Samsun (14-18 Mayıs 1984)

-Kooperatif İşletmeciliği; İzmir (24-28 Eylül 1984)

-Kooperatiflerde Mali Yönetim ve Muhasebe; İzmir (Ekim 1984)

-Temel Bilgiler ve İşletmecilik; Kayseri (26 Kasım-1 Aralık 1984)

-Temel Bilgiler ve İşletmecilik; Bursa
(10-14 Aralık 1984)

-Şeker-İş Sen.Yöneticileri için:Kooperatifçilik;Samsun
(26-30 Aralık 1984),

-KDV Uygulaması ve Kooperatifçilik **Konf.** İstanbul,
(1 Şubat 1985)

-Temel Bilgiler ve İşletmecilik; **Balıkesir**,
(4-7 Şubat 1985)

-Tüketicinin Korunması Konferansı ; Ankara,
(4 Nisan 1985)

-Temel Bilgiler ve Kooperatifçilik; Afyon,
(1-4 Mayıs 1985)

-Hava-İş Yön.için Kooperatifçilik ;
(Mayıs 1985)

-Deri-İş Sen.Yön.için "Temel Bilgiler ve İşletmecilik"
İstanbul, (25-28 Haziran 1985)

Ayrıca, TÜRK-İŞ Kooperatifçilik Uzmanları, üye sendikalarımızın düzenledikleri çeşitli eğitim seminerlerinde konuşmacı olarak görev almışlardır.

Bunun yanısıra, Türk Metal Sendikasının TÜRK-İŞ'ten talep ettiği ve Yönetim Kurulumuzca uygun görülen kooperatifçilik çalışmaları kapsamında adı geçen sendikamız için muhtelif tarihlerde seminerler düzenlenmiştir. Yine sözkonusu dönemde sağlık işçileri tarafından kurulan SİT-KO Tüketim Kooperatifi için teknik yardım yapılmış ve sendikadan kredi yönetmenliğine göre kredi alınmıştır. SAİSKO Tüketim Kooperatifinin Eğitim Merkezi hizmete açılarak ilk mezunlarını vermiştir.

-Zonguldak Kooperatifçilik Çalışmaları

TÜRK-İŞ Kooperatif uzmanları, Zonguldak'ta açılması planlanan "Maden işçileri Tüketim Kooperatifi" için, fizibilite çalışmaları ile ilgili hazırladığı raporu sendika yöneticilerine sunmuştur. Yaklaşık otuz bin üyenin ortak olacağı kooperatif için gerekli yardımlar uzmanlarca karşılanmaktadır. Ayrıca yapılacak tüm kooperatif, eğitim ve yayın faaliyetleri de uzmanlar tarafından yürütülecektir.

./..

-Kooperatif Müdürleri Yetiştirme Kursu

TÜRK-İŞ Kooperatifçilik çalışmaları çerçevesinde, kooperatiflerin ve sendikaların ihtiyacı olan nitelikli teknisyen yetiştirmek amacıyla, 15 Nisan/ 15 Haziran 1985 günleri arasında dokuz haftalık kurs düzenlenmiştir. Ankara ve Samsun'da sürdürülen kurs sonunda ayrıca staj imkanı sağlanmış ve dönem sonunda teste tabi tutularak sertifika verilmiştir.

4.2.2. Yayın Çalışmaları:

Kooperatif Bülteni:TÜRK-İŞ Kooperatif Bülteni, çeşitli seminer ve konferans haberlerinin yanı sıra kooperatifçilik dünyasında olup bitenler, teknik yazıları da içeren şekliyle yayınına devam etmektedir.

Kooperatif Yöneticileri Bülteni: Geçtiğimiz yıl içinde yayınlanan Kooperatif Yöneticileri Bülteni aylık olarak yayınına devam etmektedir. Tarımsal Kooperatiflerin Ürettiği Ürünler, Muhasebe konuları, Teknik İşletmecilik Konuları ve aylık fiyat artış istatistikleri düzenli olarak yayınlanmaktadır.

Kitaplar: Ülkemizde Kooperatifçilik konusunda yayınların çok kısıtlı olması yüzünden yayın çalışmaları yayın da kitaplarda büyük önem verilmektedir. Son yıllar içinde Tüketim Kooperatifleri ve Birlikleri için Muhasebe Kılavuzu, Tüketim Kooperatiflerinde Mağaza Yönetim Kılavuzu, Katma Değer Vergisi ve Kooperatifler, Kooperatif Mevzuatı, Kooperatifçilik Temel Bilgileri, kitapları bastırılarak kooperatiflere ve şubelere gönderilmiştir.

BESİNCİ BÖLÜM
EĞİTİM ÇALIŞMALARI

5. TÜRK-İŞ 14.Dönem Eğitim Çalışmaları Yönetim Kurulumuzca onaylanan faaliyet planı ve buna göre geliştirilen program uyarınca aksaksız olarak yürütülmüştür.Geçmiş dönemde uygulanan çalışmalar daha önceki Çalışma Raporlarında ayrıntılı olarak verildiğinden tekrarına gidilmemiş, bu bakımdan aşağıda sadece son üç ay itibariyle yapılan çalışmalar yer almıştır.

5.1. Eğitim Müdürlüğü Çalışmaları :

1985 yılı boyunca yapılması planlanan eğitim çalışmalarımız hiçbir aksamaya uğramadan Sendikacılık İhtisas Eğitimi (SİE), Sendikacılık Temel Eğitimi (STE), Şube Yöneticileri Mevzuat Eğitimi (SME) ve Genç İşçiler Seminerleri (GİS) olarak devam etmiştir.

Nisan,Mayıs ve Haziran 1985 dönemi içerisinde toplam 15 eğitim programı gerçekleştirilerek 500 kadar kursiyere eğitim verilmiştir.

Bu 15 eğitimin 10'u Şube Mevzuatı, 3'ü Sendika Temsilcilik , 2'si Genç İşçilerin Sorunları konusunda olmuştur.

EĞİTİM YER VE TARİHLERİ

9-12 Nisan 1985	Zonguldak	(SME)
9-12 Nisan 1985	Bursa	(SME)
16-19 Nisan 1985	Kütahya	(SME)
16-19 Nisan 1985	Balıkesir	(SME)
24-26 Nisan 1985	Eskişehir	(SME)
24-26 Nisan 1985	İstanbul	Genç İşçiler Semineri
1-3 Mayıs 1985	Sivas	(SME)
1-3 Mayıs 1985	Elazığ	(SME)
7-10 Mayıs 1985	Erzurum	(SME)
7-10 Mayıs 1985	Diyarbakır	(SME)
14-17 Mayıs 1985	Kars	(SME)
14-17 Mayıs 1985	Samsun	Genç İşçiler Semineri
20-31 Mayıs 1985	Samsun	(STE)
3-14 Haziran 1985	Samsun	(STE)
25 Haziran 1985	Samsun	(STE)

5.2. İşçi Sağlığı ve Aile Planlaması Proje Müdürlüğü Çalışmaları :

Konfederasyonumuz FPIA katkı ve desteği ile yürüttüğü İşçi Sağlığı ve Aile Planlaması Proje Müdürlüğü bu dönem içerisinde şu faaliyetlerde bulunmuştur :

./..

1. SSK ile gerçekleştirilen protokol gereğince 9 Hastane Kliniği (İstanbul Samatya SSK Hastanesi, Bursa SSK Hastanesi, Eskişehir SSK Hastanesi, İzmit SSK Hastanesi, Erzincan SSK Hastanesi, Okmeydanı SSK Hastanesi, Konya SSK Hastanesi, Güztepe SSK Hastanesi, ve Paşabahçe SSK Hastanesi) Proje müdürlüğünce stetoskopdan jinekolojik masaya kadar ihtiyaçlara cevap verecek şekilde araç ve gereçlerle donatılmıştır.
2. Samsun Eğitim Sitemizin önemli eksiği olan 16 mm.'lik flim göstericisi, slayd projeksiyon ve tepegöz aracı proje tarafından sağlanmıştır.
3. İstanbul Bölgemizde yürütülen eğitim çalışmaları sırasında ihtiyaç duyulan bir 16mm'lik flim göstericisi, bir slayd projeksiyon ve bir adet tepegöz yine proje tarafından sağlanarak Bölge Temsilciliğine verilmiştir.
4. Konfederasyonumuzca yürütülen eğitimlerde ihtiyaç duyulan 16 mm'lik flim göstericisi, slayd projeksiyon ve tepegöz de proje tarafından sağlanmıştır.
5. Toplam 14 Aile Planlaması Polikliniğimizde üyemiz yada yakınlarına:
 - a- 3000 kadar Rahim İçi Araç
 - b- 615 Oral Hap ve
 - c- 322 Kondom yöntem olarak verilmiştir.
6. Bu dönem içinde yapacağımız eğitim çalışmalarımızın Kadınlar Bürosu ve İşçi Sağlığı Bürosu eğitim programları içerisinde dahil ederek hem zaman hem de kursiyer çağrı konusunda verim sağlanmıştır.

5.3. Pathfinder Proje Koordinatörlüğü Çalışmaları :

Pathfinder Vakfının katkısı ile uygulanan Demografi Projesinin Nisan-Haziran 1985 dönemi çalışmaları proje programına göre devam ettirilmiştir. Bu dönem içerisinde:

- a- Üst düzey yöneticilerinin katıldığı ve İzmir/Balçova'da gerçekleştirilen seminer düzenlenmiştir.
- b- Bu seminerde tartışılan nüfus konusuna ilişkin TÜRK-İŞ görüşü "Nüfus Politikası" adı altında bir basılı yayın haline getirilmiştir.

c- Mersin, Antalya, Denizli ve Sakarya illerinde TÜRK-İŞ'in Nüfus konusunda görüşünü açıklayan birer günlük toplantılar yerel sendikalar için gerçekleştirilmiştir.

5.4. İşçi Sağlığı Bürosunun Çalışmaları :

a- İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Kurulları konulu aşağıda gösterilen 6 seminer bu dönem içerisinde yapılarak toplam 320 Kurul Üyesi eğitime alınmıştır.

EĞİTİM YER VE TARİHLERİ

15-18 Nisan 1985	İstanbul
16-19 Nisan 1985	İstanbul
21-24 Mayıs 1985	Mersin
28-31 Mayıs 1985	Antalya
11-14 Haziran 1985	Denizli
25-28 Haziran 1985	Sakarya

b- İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği konusunda görüş ve düşüncelerimizi yaygınlaştırmak ve benimsetmek için çıkartılmaya başlanılan "İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Bülteni"nin ikinci sayısı çıkartılarak dağıtımı yapılmaya devam edilmektedir.

c- 6-9 Mayıs 1985 tarihleri arasında II. Ulusal İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Konferansı düzenlenmiştir.

5.5. Kadın İşçiler Bürosu Çalışmaları:

a- Kadın İşçiler Bürosunca bu dönem içerisinde kadın işçilerimize yönelik şu seminerler yapılmıştır.

SEMINER YER VE TARİHLERİ

14-17 Mayıs 1985	Bursa	Genç Kadın İşçiler Eğitim Sem.
21-24 Mayıs 1985	İstanbul	Genç Kadın İşçiler Eğitim Sem.
4- 7 Haziran 1985	Adıyaman	Tek- nik Eğitim Semineri.

Bu seminerlerde toplam 74 kursiyer eğitime alınmıştır.

b- Mayıs 1985 tarihinde uygulamaya başladığımız 1985 programının bir bölümü Adıyaman semineriyle tamamlanmış olup, programda bulunan diğer seminerlerin uygulanmasına Eylül ayında başlanacaktır.

c- Kadın İşçiler Bürosunca çıkartılmakta bulunan bültenin 8. sayısının hazırlıkları da tamamlanmış bulunmaktadır.

ç- Bağlı kuruluşlarımızın düzenlediği Kadın İşçiler Seminerlerine ve düzenlenen diğer toplantılara danışman ve konuşmacı olarak da katılmaktadır.

ALTINCI BÖLÜM
SOSYAL POLİTİKA, ARAŞTIRMA
DÖKÜMANTASYON MERKEZİ
ÇALIŞMALARI

TÜRK-İŞ Sosyal Politika, Araştırma ve Dökümantasyon Merkezi'nin geçmiş dönem çalışmaları, belirlenen ilkeler doğrultusunda sürdürülmüştür. Ülkemizde meydana gelen ekonomik ve sosyal gelişim ile değişmelerin çalışma hayatına etkileri izlenerek, TÜRK-İŞ görüş ve ilkeleri çerçevesinde kamuoyu yaratılmasına katkıda bulunmaktadır.

Yeni dönemde imzalanan TİS'ler sendikalarımızdan temin edilerek hazırlanan formlara işlenmiş, sonuçlar değerlendirilerek kitap haline getirilmek üzere matbaaya verilmiştir. Asgari ücret ile ilgili çalışmalar yapılmış, ayrıca asgari ücret mevzuatında değişiklik önerimize gerekçe teşkil eden ayrıntılı rapor hazırlanmıştır. Gelir dağılımı, vergi, fiyat-ücret ilişkisi, istihdam, bütçe, kalkınma planları v.b. konularda çalışmalar sürdürülerek, Yönetim Kurulu'nun bu alandaki istekleri karşılanmıştır.

Bu çalışmaların yanısıra, Bakanlıklardan, Sendikalarımızdan basın ve üniversite temsilcilerinden büroyu ilgilendiren konularda gelen talepler karşılanmış, TÜRK-İŞ dergisi için ekonomik ve sosyal konularda yazılar hazırlanmıştır. Konfederasyonumuzu temsilen görev verilen toplantılara iştirak ederek görüşlerimiz açıklanmıştır.

./..

YEDİNCİ BÖLÜM

BASIN VE HALKLA İLİŞKİLER MERKEZİNİN ÇALIŞMALARI

7. TÜRK-İŞ Basın ve Halkla İlişkiler Merkezimizin çalışmaları, özellikle geçtiğimiz 18 aylık dönemde yoğunluk kazanmış ve TÜRK-İŞ'in çeşitli faaliyetleri, en iyi yansıtılacak bir biçimde basın-yayın organlarına aktarılmıştır.

21-25 Aralık 1983 tarihinde aktedilen TÜRK-İŞ 13. Olağan Genel Kurul Toplantısını takiben, hızlı bir tempo ile çalışmaya girişen yetkili kurullarımız ve bölümlerimizle Basın Merkezimizin müsterek çalışması, TÜRK-İŞ mesajlarının kamuoyuna yansıtılmasında da kendisini göstermiştir.

Bu cümleden olarak Konfederasyonun özellikle YHK kararlarına karşı yaptığı teklifler ve bu kurulun olumsuz kararlarına tepkiler, zamanla ve hatta sıkça basın-yayın organlarının baş sayfalarında yer almış ve nihayet, bu Kuruldan çekilme kararı ile daha sonraki girişimlerimiz de basınla olan sıcak diyalog sayesinde iyi anlatılabilmektedir.

Müteakiben gerek Asgari Ücretin tesbiti çalışmaları, gerekse, Teşkilatlandırma, Eğitim ve Mali Sekreterliklerimizin zaman zaman düzenlemiş oldukları çok sayıdaki ve değişik illerdeki toplantılarına da, basın merkezi elemanlarımızın mahalline giderek bültenler dağıtmaları ve ayrıntılı bilgiler vermesiyle de, gazetelere etkili mesajlar şeklinde yansıtılması sağlanmıştır.

Bu süre içinde ayrıca, gerek Başbakanın, gerekse diğer bazı kuruluşların basın toplantıları yanında, Ankara'daki sendika genel kurulları ve önemli toplantılar da bu elemanlarımızca izlenmiş ve gereken bilgi alış-verişi temin olunmuştur.

Yine TÜRK-İŞ'e yöneltilen çeşitli gazete ve dergilere ait sorular ve röportajların içeriğinin hazırlanmasına azami ölçüde yardımcı olunmuştur.

Bunların dışında, basın merkezi elemanlarımız, diğer sendikal kuruluşlarımızın basın-yayın hizmetleriyle ilgili her talebinde, bu kuruluşlarımıza yardımdan geri kalmamışlardır.

Basın Merkezimizle AAFLI'nin müşterek/^{en}İstanbul'da düzenlemiş oldukları, 25-27 Nisan 1985 tarihleri arasındaki "Basın ve Halkla İlişkiler Sempozyumu"na ise, tanınmış bilim adamları ve gazeteciler de konuşmacı olarak katılmış ve bu girişim, çeşitli çevrelerce

oldukça beğenilmiştir. Keza. TBMM'deki önemli oturumların izlenmesi ve gereken bilgilerin zamanında Konfederasyona aktarılması da, yapılan işler arasında yer almış bulunmaktadır.

Ayrıca, İstanbul'dan sonra Bursa'da düzenlediğimiz ikinci büyük toplantının basına aksettirilmesi ve bu çalışmaların günlerce önemli aktüel haberler halinde yansıtılması yine, bu büromuzun asli görevleri arasında yer almakla beraber, memnuniyet verici bir düzeyde seyretmiştir.

İşsizliğin önüne geçilmesi, kıdem tazminatı sorunu, diğer ekonomik ve sosyal sorunlarla ilgili broşürler ve bültenler yayınlanmış ve özellikle Başbakan Özal'ın Başkanlığında düzenlenen iki Zirve toplantısına, görevli teknisyen sıfatıyla katılan Basın Danışmanlarımız, bu çalışmalarının yanısıra, Kamu Kurumu Toplu İş Sözleşmeleri Koordinasyon Kurulunun çalışmalarına gösterilen tepkilerimizi ve bir süre müzakerelere katılmama yolundaki kararımızı da zamanında basın ve kamuoyuna yansıtmışlardır.

7.1. TÜRK-İŞ Dergisi :

Basın ve Halkla İlişkiler Merkezimizin en önemli görevlerinden biri olan TÜRK-İŞ dergisi, bu süre içinde aksaksız yayınlanmıştır.

Başlıca şikayet konumuz olan, bu Dergimizi Sendikal Kuruluşlarımızla yeteri kadar haberle beslememe noksanına rağmen, üye kuruluşlarımızın her türlü olumlu çalışmaları imkan ölçüsünde yayınlanmıştır.

Bütün teşkilatımıza gönderilen ve onların beğenilerini kazanan Dergimizin daha mükemmel yayınlanabilmesi için, muhteva yönüyle ve üye kuruluşlarımızca desteklenmesi zaruridir.

Bu büromuz, üye kuruluşlarımızla ve Konfederasyonun diğer birimleriyle ahenkli ve işbirliği içindeki çalışmalarını, bundan sonra daha iyi bir ölçüde yapma gayretinde olacaktır.

./..

SEKİZİNCİ BÖLÜM
HUKUK BÜROSU ÇALIŞMALARI

Dönem içerisinde Hukuk Büromuzca, aşağıda özetlenen çalışmalar yapılmıştır:

8.1. Mevzuat Çalışmaları :

Çalışma hayatını doğrudan yada dolaylı olarak ilgilendiren yasalardan Konfederasyonumuz görüş ve ilkeleri doğrultusunda değiştirilmesi gerekli görülenler üzerinde tadil tasarıları, asıl veya ek madde teklifleri hazırlığı ile ilgili çalışmalar sürdürülmektedir.

Öncelikle, Türk-İş/Hükümet zirve toplantıları gündeminde yer alan ve değiştirilmesi istenen yasaların genel gerekçeleri, madde gerekçeleri ve değişiklik istenen şekli ile madde metinlerinin hazırlanması çalışmaları tamamlanmıştır.

Bunlar arasında özel yer tutan 2821 ve 2822 sayılı Yasalarda görülen boşlukların doldurulması, kanun koyucunun amacını aşan uygulamalara zemin hazırlayan hükümlerinin değiştirilmesi, sendikalaşma hakkını ve özgürlüğünü zedeleyen, toplu pazarlık sistemini bozan ve grev hakkının kullanımını aksatan hükümlerin islahı amacıyla değişiklik metni ve gerekçeleri hazırlanarak ilgili makamlara intikal ettirilmiştir. Bu arada, Konfederasyonumuzun değişiklik istemleri dışında Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının, herhangi bir talep olmadığı, uygulamada sorun yaratmadığı halde her iki yasa üzerinde değişiklik yapılmasına dair tasarı taslak metinleri incelenmiş, Konfederasyonumuz talepleri ile karşılaştırılması yapılmış, getirilmek istenen değişikliklerin yaratacağı sebep ve sonuç ilişkileri rapor haline getirilerek Konfederasyonumuz Genel Merkezinde 11.7.1985 tarihinde düzenlenen konferansta üye kuruluş temsilcilerimize açıklanmıştır. Keza, 1475 Sayılı İş Kanununun "Asgari Ücret" genel başlıklı 33 ncü maddesi ile ilgili olarak madde değişikliği teklifi hazırlanarak ilgili makamlara intikal ettirilmiştir. Bu konuda bilahare Bakanlıkca yapılmak istenen ve fakat Konfederasyonumuz istek ve görüşüne uygun bulunmayan tadil tasarı taslağında inceleme konusu yapılarak aynı konferansta açıklanmıştır.

Yine, Ekonomik İşler Yüksek Koordinasyon Kurulu'nun 26 Nisan 1985 tarihli, İktisadi Devlet Teşekkülleri ve Kamu İktisadi Kuruluşları ile bunların müessese ve bağlı ortaklıklarında, memur ve işçi statüsünde olmayan "Sözleşmeli personel" geliştirilmesine ilişkin kararının yaratacağı sorunlar ve çalışma hayatı üzerindeki menfi etkileri tesbit edilerek ilgili makamlara intikal ettirilmiştir.

8.2. Davalar :

Bir önceki raporumuzda da değinilen, İstanbul Barosu Avukatlarından A.Necati Kurdoğlu'nun hem Konfederasyonumuz hem İsmail Topkar aleyhine İstanbul/Sişli 1 nci ve 4 ncü Asliye Hukuk Hakimlikleri nezdinde 1984/654 ve 961 esas sayılı dosyalarla açmış olduğu-Arı Büskivi ve Vinileks işyeri işçileri olayına dair- toplam 4,5 milyon lira tutarındaki alacak davaları devam etmektedir. Dava, delillerin toplanması safhasında bulunmaktadır.

Yine bir önceki raporumuzda da açıklandığı üzere, Konfederasyonumuz eski çalışanlarından Hidayet Altınakar ve eşi Ceyda Altınakar'ın , Konfederasyonumuz aleyhine Ankara 1.İş Mahkemesi nezdinde 1984/849 ve 850 esas sayılı dosya ile açtıkları -Kıdem ve İhbar tazminatı farkı- alacaklarına ilişkin dava, Türk-İş Muhasebe kayıtlarındaki esaslara uygun olarak sonuçlanmış, davacıların vekili bulunan Av. Ahmet İyimaya'ya mahkeme ilamında hüküm altına alınan alacakları ödenerek kendisinden ibra alınmıştır.

Konfederasyonumuz merkez ve bölge temsilciliklerinde çalışmakta olan personel adına akdedilecek toplu iş sözleşmesi konusunda Tez-Koop-İş Sendikası ile Koop-İş Sendikası arasında çıkan yetki uyuşmazlığının çözümü için Ankara 6. İş Mahkemesi nezdinde 1985/62 D.İş sayılı dosya ile yürütülmekte olan davada, bilirkişi raporu gelmiş, bilirkişi raporuna göre her iki sendikanın da işyerlerinin bütününde % 50 artı 1 çoğunluğa sahip olmadıkları ortaya çıkmıştır.Mahkemenin, bilirkişi tesbitleri doğrultusunda her iki sendikanın da yasal çoğunluğa sahip olmadıklarından davanın reddine karar verilmesi beklenmektedir.

./..

8.3. Diğer Faaliyetler :

Geçen döneme ait raporumuzda da belirtildiği üzere, üye kuruluşlarımızın Konfederasyonumuza yazılı yada sözlü olarak intikal ettirdikleri hukuki sorunları hakkında mütalaa vermek, üye kuruluşlarımızla ilgili olmakla beraber genel niteliği bulunan davaları takip etmek, savunmaları hazırlamak, çalışma hayatını ilgilendiren konularda düzenlenen toplantı, seminer yada konferanslara katılmak, konu hakkında TÜRK-İŞ görüş ve önerilerini açıklamak, tebliğ sunmak gibi hukuki çalışmalar yanısıra üye kuruluşlarımıza bağlı işçilerden yada doğrudan doğruya işçinin Konfederasyonumuza gönderdiği dilekçeleri cevaplandırmak, bizzat başvuruda bulunanlara sözlü açıklamalar yapmak yada mütalaa vermek gibi hukuki çalışmalar yapılmıştır.

./..

DOKUZUNCU BÖLÜM

DIŞ İLİŞKİLER MÜDÜRLÜĞÜ

9. Dış İlişkiler :

6-27 Haziran 1985 tarihlerinde Cenevrede toplanan 71. Uluslararası Çalışma Konferansı, raporumuzun kapsadığı dönem içinde, dış ilişkilerimiz açısından büyük önem taşıyan çalışmalardan biri olmuştur. ILO 71. Dönem Konferansında, Türk işçi kesimi, TÜRK-İŞ Genel Başkanı Şevket Yılmaz Başkanlığında 7 üyeden oluşan bir heyet tarafından temsil edilmiştir.

Heyet mensupları konferans süresinde konferans komisyon çalışmalarına katılmış, ayrıca Genel Başkan Yılmaz, genel kurulda yaptığı bir konuşma ile Türk-İŞ'in Konferans gündemiyle ilgili görüşlerini açıklamıştır.

Geçen yıl yapılan 70. Dönem Konferansında olduğu gibi Genel Başkan Şevket Yılmaz bu yılki konuşmasında da temel sendikal hak ve özgürlüklere saygılı olunmadan hiç bir sorunun üstesinden gelinemeyeceğine işaret etmiş, buna rağmen sendikal hakların kısıtlanmasıyla ilgili olarak ILO'ya ulaşan şikayetlerin sayısında artış görüldüğünü, bunun da kaygıyla karşılandığını belirtmiştir. Başkan Yılmaz, sendikal haklara saygılı olunabilmesi için işçilerin özgürce örgütlenebilmeleri ve sendikalarını kendi iradeleriyle yönetebilmeleri gerektiğine işaret etmiş, işçilerin serbest toplu pazarlık hakkından tümüyle yararlanabilmelerinin de sendikal haklara saygının temelini teşkil ettiğini belirtmiştir.

71. Dönem Çalışma Konferansı 27 Haziran günü genel kurulda yapılan çalışmalarla son bulmuştur.

Kapatılmasına karar verildiği daha önce açıklanmış bulunan Batı Avrupa Temsilciliğinin kesin kapanışı da raporumuzun kapsadığı dönem içinde yapılmıştır. Bir önceki toplantımızdan sonra kapanışla ilgili çalışmalar bu dönem içinde sonuçlandırılmış ve Düsseldorf'ta faaliyet sarfetmekte olan Temsilciliğimizin 30 Haziran 1985 tarihi itibarıyla kesin kapanış yapılmıştır.

./...

B

Raporumuzun kapsadığı dönem içinde dış ilişkiler açısından kayda değer bir başka olay da Avrupa İşçi Sendikaları Konfederasyonu (ETUC)'nun Mayıs ayı içinde yaptığı genel kurul toplantısı olmuştur. Mayıs ayı içinde İtalya'da yapılan ETUC Genel Kurul Toplantısında DGB Genel Başkanı Ernst Breit ETUC Genel Başkanlığına seçilmiştir. Bilindiği gibi, ETUC bir süre önce TÜRK-İŞ'in kendilerine üyeliği için bir çağrıda bulunmuş, böyle bir üyeliğin genel kurul kararı gerektirmesi nedeniyle kendilerine bir sonraki genel kurul toplantımıza kadar bu çağrıyla ilgili hiç bir işlem yapılamayacağı bildirilmişti. ETUC'la bu çerçevede içinde ~~ilişkiler~~ sürmektedir.

Raporumuzun kapsadığı dönem içinde Alman İşçi Sendikaları Konfederasyonu ile de çeşitli temaslar sürdürülmüş ve üst düzeyde yapılan toplantılardan sonra TÜRK-İŞ/DGB arasındaki ilişkilerin mutad toplantılar halinde devam ettirilmesine karar verilmiştir. Bu karar doğrultusunda ikili temaslar yoğunlaştırılacak, muhtemelen içinde bulunduğumuz yılda DGB'den bir heyet Türkiye ve TÜRK-İŞ'i ziyaret edecektir.

MALÍ RAPOR

1985 hesap döneminde 1.1.1985 tarihinden 28.6.1985 tarihine kadar 6 aylık sürede yapılan mali işlemler neticesi muhasebe hesap planımızdaki sıraya göre aşağıya çıkarılmıştır.

1- KASA HESAP

1.1.1985 tarihinden 28.6.1985 tarihine kadar;

Tahsilatlar Toplamı	382.737.032,21 ₺
Ödemeler Toplamı	<u>382.155.145,72 ₺</u>
28.6.1985 Tarihili Mevcut	581.886,49 ₺ dir.

2- BANKALAR HESABI

1.1.1985 Tarihinden 28.6.1985 tarihine kadar;

Banka hesaplarımıza yatırılan	303.701.301,84 ₺
Banka hesaplarımızdan çekilen	<u>243.525.265,72 ₺</u>
28.6.1985 tarihli mevcut	60.176.036,12 ₺ dir.

Banka Mevcutları Dökümü :

Etibank Mrk.Şb. 904340 Hesap	352.236,01 ₺
İş Bankası Yş.Şb. 372 Hesap	71.739,92 ₺
Ziraat B.Yş. Şb. 26109 Hesap	1.383.567,08 ₺
Sümerbank Yş.Şb.7792592 hesap	7.599.186,11 ₺
Vakıflar Bankası 71551 Vadeli Hs.	11.325.000,- ₺
Vakıflar B. 71552 Vadeli Hesap	22.650.000.- ₺
Vakıflar B.71957 " "	15.000.000.- ₺
Vakıflar B.70295 " "	1.773.988.- ₺
Vakıflar B.13200 Fon Hesapları	20.219.- ₺
Vakıflar B. 1340	100.- ₺

Toplam 60.176.036,12 ₺

3- ALACAKLAR HESABI

Depozitolar :

Genel Merkez ve Bölge Temsilciliklerimize ait elektrik su depozito bedeli olarak yapılmış ödeme toplamı 78.034,78 ₺ dir.

Kefaletler

Sosyal Sigortalar Kurumuna ödenen kefalet borcu olup, 800.000,-₺ dir.

Personel Borçları

Personele verilmiş bulunan ve aylık taksitler halinde personelden tahsil edilmekte olan 26 personelin 31.12.1984 tarihindeki borçları tutarı 1.768.080 ₺ 28.6.1985 tarihinde 412.500,-₺ ye inmiş olup, borçlu personel sayısı 6 dır. Personel borçları 7.5.1983 tarihinden önce Toplu İş Sözleşmesi gereğince verilmiştir.

Muhtelif Alacaklar :

Akşam gazetesinin TÜRK-İŞ tarafından işletildiği döneme ait gazetede çalışanların dava neticesi kesinleşmiş alacaklılarına, gazetenin Basın-İş Sendikasına devrinden dolayı tarafımıza rücu edilen alacaklılarına Basın-İş Sendikası adına yapılan ödemeler, Kooperatifçilik fonundan Tükobirlik Ankara ve civarı Tüketim Kooperatifleri Bölge Birliği) ne AAFLI tarafından Türk-İş aracılığı ile işletme sermayesi olarak verilen borç ve Dayanışma fonundan Bes-İş ve Toleyis sendikalarına 7.5.1983 tarihinden önce verilmiş bulunan borçlar bu grupta işleme tabi tutulmuş olup, dö-kümü aşağıya çıkarılmıştır.

Tüko Birlik	1.000.000.- ₺
Basın-İş Sendikası (Akşam gazetesi devrinden)	1.059.990,50 ₺
Akşam Gazetesi(İşletilen döneme ait)	1.423.499,74 ₺
Fehmi Anlaroğlu (Gazetenin devrinden)	110.000,- ₺
Bes-İş Sendikası	700.000.- ₺
Toleyis Sendikası	431.500.- ₺
	4.724.990,24 ₺
Muhtelif alacaklar	3.724.990,24
Kooperatif Kredileri	1.000.000

4.724.990,24

Alacaklar Hesabı Dökümü :

Depozitolar	78.034.78 ₺
Kefaletler	800.000,- ₺
Personel Borçları	412.500,- ₺
Muh.Alacaklar	4.724.990,24 ₺

6.015.525.02 ₺ dir.

4- AVANSLAR HESABI

Bölge Temsilcilik Avansları;

Yurt içi 8 Bölge Temsilciliği, Samsun Eğitim Merkezi ve Batı Avrupa İrtibat Büromuza gönderilen sarf avanslar bu grupta işleme tabi tutulmuştur. Yönetim Kurulumuzca miktarı tesbit edilen avans Bölge Temsilciliklerimiz ve Eğitim Merkezimizce aylık olarak, kapatılmaktadır. Batı Avrupa İrtibat Büromuzun faaliyetine son verilmiş olduğundan avans hesabı merkez Bankası onayından sonra kapatılacaktır.

28.6.1985 tarihi itibarıyla Temsilcilik avans bakiyeleri aşağıya çıkarılmıştır.

Avrupa İrtibat Bürosu	17.330.992.93 ₺
İstanbul 1. Bölge Temsilciliği	300.000 ,- ₺
Eskişehir 2. Bölge Temsilciliği	250.000 .- ₺
İzmir 3. Bölge Temsilciliği	250.000 .- ₺
Adana 4. Bölge Temsilciliği	294.031 .- ₺
Sivas 5. " "	175.000 .- ₺
Samsun 6. " "	240.000 .- ₺
Diyarbakır 7. " "	200.000 .- ₺
Bursa 8. " "	896.404,25 ₺
Eğitim Merkezi	840.429 .- ₺

TOPLAM : 20.776.857.18 ₺

./..

İş ve Seyahat Avansları

Yurtdışı ve yurt içi seyahat avansları ile Bursa Bölge Temsilcilik binamız tamir, onarım ve tadilat işleri karşılığı iş avansı olarak verilen avanslar bu grupta işleme tabi tutulmuş olup, rapor tarihi itibarıyla iş avansı olarak 5.259.950.-TL seyahat avansı olarak 4.061.562,24 TL ödenmiştir.

Avanslar Hesabı Dökümü :

Bölge Temsilcilik	
Avansları	20.776.857.18 TL
İş Avansları	5.259.950 .- TL
Seyahat Avansları	4.061.562.24 TL
	<u>+</u>
Toplam :	30.098.369,42 TL dir.

5- PEŞİN ÖDENEN GİDERLER

6.5.1984 tarihinde İşçi ve İşveren sendika ve Konfederasyonların Devletçe Denetlenmesi esaslarına ilişkin Tüzük/esasları gereğince gelecek yılları ilgilendiren giderler olması nedeniyle bu hesap çalıştırılmış, olup ödemesi 1985 yılı içinde yapılmakla beraber hizmetten faydalanılması 1986 hesap dönemine taşınan oto ve bina sigorta bedellerinin 1986 yılı giderlerinde yer almak üzere bu gruptan anılan gider kalemleri için 484.956,50 TL ödeme yapılmıştır.

6- SABİT DEĞERLER HESABI

Demirbaşlar :

Genel Merkezimizin, yurt içi 8.Bölge Temsilciliğimiz, Eğitim Merkezimiz ve Batı Avrupa İrtibat Büromuzda bulunan ve demirbaş defterinde kayıtlı demirbaş mevcutlarımız toplamı 27.559.090,06 TL olup, dökümü aşağıya çıkarılmıştır.

Batı Avrupa İrtibat Büromuz kapatılmış olduğundan Merkez Bankası ile hesapların kapatılması ve gümrük işlemlerinden sonra Büro demirbaşları ile ilgili gerekli kayıt yapılacaktır.

Merkez Demirbaşları	15.793.792,81 ₺
1. Bölge Temsilciliği Demirbaşları	1.338.897,60 ₺
2. Bölge " "	121.679,50 ₺
3. Bölge " "	210.125,85 ₺
4. Bölge " "	804.902,32 ₺
5. Bölge " "	107.957.- ₺
6. Bölge " "	234.421.06 ₺
7. Bölge " "	55.592,50 ₺
8. Bölge " "	91.816,75 ₺
Eğitim Merkezi	8.307.838,79 ₺
Batı Avrupa İrtibat Bürosu Demirbaşları	492.065,88 ₺
TOPLAM :	27.559.090,06 ₺

Taşıt Araçları :

Genel Merkez ile Bölge Temsilcilikleri ve Samsun Eğitim Merkezimiz hizmet otolarımızın kayıtlı değerleri 22.234.070,- ₺ dir.

Binalar :

Genel Merkez Binamızla, İstanbul,Eskişehir,İzmir,Adana,Bursa ve Sivas Bölge Temsilcilikleri ve Samsun Eğitim Merkezimiz hizmetinde bulunan gayrimenkuller toplamı 53.104.599,32 ₺ olup, bulundukları yerler itibariyle dökümü aşağıya çıkarılmıştır.

Merkez Binası	8.742.978,77 ₺
İstanbul Binası	481.500,- ₺
Eskişehir "	257.035.- ₺
İzmir "	192.600.- ₺
Adana "	327.181,90 ₺
Sivas "	4.770.050.- ₺
Bursa	750.000.- ₺
Eğitim Merkezi Binası	37.583.253,65 ₺
	<u>53.104.599,32 ₺</u>

Yatırımlar ;

Türk-İş İnşaat A.Ş.

Üye Kuruluşlarımızla müştereken tesis edilen " TÜRK-İŞ Konut Mevzularını geliştirme ve gerçekleştirme A.Ş."ne 100.000.-TL kuruluş sermayesi olarak ödenmiş ve bu grupta işleme tabi tutulmuştur.

Akmosan İştiraki,

Aksaray'da kurulu AKMOSAN'a (Aksaray Motor Sanayii A.Ş) 70.000.000.-TL ile iştirakte bulunulmuş olup, gerekli izahat fonlar hesabında yer almıştır.

Sabit Değerler Hesabı Dökümü :

Demirbaşlar	27.559.090,06 TL
Taşıt Araçları	22.234.070.- TL
Binalar	53.104.599.32 TL

Yatırımlar :

Türk-İş İnşaat A.Ş.	100.000.- TL
Akmosan A.Ş.	70.000.000.- TL
TOPLAM:	172.997.759,38 TL dir.

7 EMANETLER HESABI

Haziran 1985 ayı ödemelerinden yapılan Kanuni kesintilerle, personelden yapılan sendika aidatı kesintileri toplamı 8.663.335,69 TL olup, dökümü aşağıya çıkarılmıştır.

Gelir Vergisi Kesintileri	5.590.632.-
Stopojlar	732.750.-
Damga Vergisi	97.820.50
Sigorta Primleri	1.837.163.19
Sendika Aidatları	404.970.-
	8.663.335,69 TL

8. FONLAR HESABI

Grev ve Lokavt Fonu : 1.680.276,33 ₺
Kooperatifçilik Fonu : 1.050.100 .- ₺

1985 hesap döneminde her iki hesap grubunda da herhangi bir işlem olmamıştır. Söz konusu miktarlar II. Dönem bakiyesidir.

Ulusal İhtiyaçlar Yardım Fonu ;

Kıbrıs Barış Harekatı sonrasında Ülkemizin büyük ihtiyaç duyduğu Dizel Motor Sanayiinin tesisi amacıyla üyelerimiz ve üye Kuruluşlarımızca oluşturulan fonü 71.794.207.-₺ ödeme yapılmış ve meblağın 70.000.000.-₺ si ile, Tümosan, Taksan, Temsan ve Desiyab'ın iştiraki ile kurulan AKMOSAN'a (Aksaray Motor Sanayii A.Ş) ortak olunmuş, bakiye 1.773.988,-₺ Vakıflar Bankası Yenişehir Şubesi 70595 nolu hesapta Vadeli Mevduat, 20.219,- ₺ si ise 13200 nolu hesapta Vadesiz Mevduat olarak bloke edilmiştir.

Deprem Yardım Fonu

Erzurum ve Kars illerinde meydana gelen deprem felaketi nedeniyle felaketlerde vatandaşlarımıza yardım amacı ile Vakıflar Bankası Ankara Şubesinde açtırılan 1340/5 ve 70512 nolu hesaplara üyelerimiz ve Üye kuruluşlarımızca faiz dahil 40.465.215.91 ₺ yardım yapılmış hesapta 100.-₺ bakiye bırakılmak suretiyle Bayındırlık İmar ve İskan Bakanlığı Afet İşleri Genel Müdürlüğünün T. Emlak Kredi Bankası Ankara Şubesindeki 10 nolu hesaplarına yatırılmıştır.

Fonlar Hesabı Dökümü :

Grev ve Lokavt Fonu	1.680.276.33 ₺
Kooperatifçilik Fonu	1.050.100 .- ₺
Ulusal İht.Yrd.Fonu	71.794.207 .- ₺
Deprem Yardım Fonu	100 .- ₺
	+
	74.524.683,33 ₺

BİLANÇO DEVİR HESABI

Gelir ve Giderlerimizin aktarıldığı bu hesap bir önceki döneme göre 150.708.369,22 TL den 187.166.513.91 TL ye ulaşmış, 1985 yılının 6 aylık faaliyet dönemi içerisinde 36.458.144,69 TL özvarlıklarımızda artış sağlanmıştır. 1985 yılı gelir-gider dökümü aşağıya çıkarılmıştır.

28.6.1985 Tarihi İtibariyle Gelir - Gider Durumu

GİDERLER		GELİRLER	
İDARİ GİDERLER	52.210.327.91	ÜYELİK AİDATLARI	188.715.599,-
YÖN.ÜCRET YOL.ÖD.GİD.	11.009.390.80	BANKA FAİZ GELİRLERİ	3.975.000,-
PERSONEL ÜC.YOL.GİD.	94.414.589.09	MAL VARLIĞI GELİRLERİ	6.053.580,-
PERSONEL TAZ.SOS.Y.GİD.	19.321.444.50	YAYIN GELİRLERİ	91.700,-
		<u>DİĞER GELİRLER</u>	14.578.017,99
Gider Toplamı	176.955.752,30	Gelirler Toplamı	213.413.896,99
Gelir - Gider			
Müsbet Farkı	36.458.144,69		
TOPLAM :	<u>213.413.896.99</u>	TOPLAM :	<u>213.413.896.99</u>

GELİRLERİMİZ

ÜYELİK AİDATLARI

Bilindiği üzere gelirlerimizin esasını üyelik aidatları teşkil etmekte ve tüm hizmetlerin giderleri aidat gelirleri ile karşılanmaktadır.

1985 hesap döneminde aidat ödemelerinde aksaklıklar olmuş,Teşkilatımız gerek yazılı, gerekse sözlü taleplerimizle aidat borçlarını ödemeleri için uyarılarda bulunulmuştur.

./..

Ana Tüzüğümüzün 21.Maddesi her ayın aidatının en geç müteakip ayın 20 sine kadar ödeneceğini hükme bağlamıştır. Tüzüğün açık hükmüne rağmen aidat borçlarını aksatan,hatta hiç ödemeyen üye kuruluşlarımız vardır. Borçlu kuruluşlarımız 27.6.1985 Tarih 85-1689-5/43 sayılı genelgemizle son defa uyarılmış ve bu konunun Başkanlar Kurulu toplantı gündemine alınmış olduğu bildirilmiştir.

Başkanlar Kurulumuzun bu konuda gerekli hassasiyeti göstereceğine eminiz.

Teşkilatımızın 1.1.1985 - 28.6.1985 Tarihleri arası 1985 hesap döneminde yaptığı ödemeler aşağıya çıkarılmıştır.

./..

TEŞKİLATIN 28.6.1985 TARİHİ İTİBARIYLA
YAPTIĞI AİDAT ÖDEMELERİ
(1.1.1985 - 28.6.1985)

=====

<u>Teşkilatın Adı :</u>	<u>Ödediği Miktar :</u>
TARIM-İŞ Sendikası	6.150.000.-
T.MADEN-İŞ Sen.	10.660.000.-
GN.MADEN-İŞ Sen.	7.255.870.-
PETROL-İŞ Sendikası	11.422.600.-
TEKGIDA-İŞ Sen.	29.520.000.-
ŞEKER-İŞ SEN.	4.018.000.-
TEKSİF Sendikası	20.500.000.-
DERİ-İŞ Sendikası	922.500.-
AĞAÇ-İŞ Send.	1.512.900.-
SELÜLOZ-İŞ Sen.	4.407.500.-
BASIN-İŞ SEN.	400.000.-
BASİSEN Send.	7.541.622.-
BASS Sendikası	865.674.-
T.ÇİMSE-İŞ Sen.	2.000.000.-
KRİSTAL ÇİT SER-İŞ Send.	.-
TÜRK METAL SEND.	9.182.000.-
LİKAT-İŞ Send.	2.398.500.-
YOL-İŞ Send.	16.113.000.-
TES-İŞ Send.	8.241.000.-
TEZ KOOP-İŞ Send.	2.500.000.-
KOOP-İŞ Send	.-
TÜMTİS	.-
DEMİRYOL-İŞ Send.	7.380.000.-
T.DENİZCİLER Send.	2.509.200.-
HAVA-İŞ Send.	1.843.934.-
DOK GEMİ-İŞ Send.	1.769.150.-
HABER-İŞ Send.	.-
SAĞLIK-İŞ Send.	2.328.800.-
TOLEYİS Send.	.-
T.HARB-İŞ Send.	7.803.448.-
T.G.S. Sendikası	404.901.-
T.BELEDİYE-İŞ Send.	19.065.000
	<u>+</u>
	188.715.599.-

Banka Faiz Gelirleri ;

1985 Yılıının 6 aylık hesap döneminde bankalardaki mevduatımıza tahakkuk eden faiz miktarı 3.975.000.-TL dir.

Mal Varlığı Gelirleri ;

Konfederasyonumuz Merkez binası toplantı salonu ve pasaj bölümünden elde edilen lira bedeli olarak 6.053.580.-TL tahsilat yapılmıştır.

Yayın Gelirleri ;

Türk-İş dergisinin(ücretsiz gönderilen mahaller dışında)abone bedeli olarak ; 91.700.-TL tahsilat yapılmıştır.

Diğer Gelirliler,

Samsun Eğitim Merkezimizde yapılan seminere iştirak eden kursiyerlerin yemek ve yatma giderleri karşılığı olarak 1.200.000.-TL,

Proje Büromuzun giderleri karşılığı olarak 13.374.317,99 ve müteferrik gelir olarak 3.700.-TL, toplam bu fasıldan elde edilen gelir tutarı 14.578.017,99 olmuştur.

Gelirlerimizin Dökümü :

Üyelik Aidatları	188.715.599,-TL
Banka Faiz Gelirleri	3.975.000.-TL
Mal Varlığı Gelirleri	6.053.580.-TL
Yayın Gelirleri	91.700.-TL
Diğer Gelirler	14.578.017,99

TOPLAM : 213.413.896.99 TL dir.

G İ D E R L E R İ M İ Z

Yönetici Ücret, Yolluk ve Ödenek Giderleri ;

13. Genel Kurul Kararınca tesbit edilen miktarlar üzerinden Yönetim Kurulu Ücret ve ikramiyeleri olarak, Ocak- Haziran 1985 döneminde bürüt 9.453.730,80 ₺ yurt içi ve yurt dışı yollukları olarak bürüt 1.555.660.-₺ ödeme yapılmıştır.

PERSONEL ÜCRET YOLLUK VE TAZMİNAT GİDERLERİ

Personel Ücret Giderleri ;

Merkez ve Bölge Temsilciliklerimizde görev yapan personele Ücret, İkramiye Çocuk yardımı ve yakacak yardımı olarak yapılan ödemeler aşağıya çıkarılmıştır.

<u>Yeri</u>	<u>Ödenen Miktar</u>
Merkez Personeli	40.669.906.42
İstanbul Bölge Personeli	5.813.080.76
Eskişehir Bölge Personeli	2.121.562.80
İzmir " "	4.012.073.88
Adana " "	3.078.089.92
Sivas " "	3.730.958.80
Samsun " "	3.224.544.36
Diyarbakır	4.600.278.40
Bursa " "	2.303.839,56
Eğitim Merkezi	5.404.522,25
Proje Personeli	14.333.411,94
TOPLAM :	89.292.269.09

Personel Yolluk Giderleri

Merkez ve Bölge Tems . Personeline yapılan yolluk ödemeleri aşağıya çıkarılmıştır.

<u>Yeri</u>	<u>Ödenen Miktar</u>
Merkez Personeli Yollukları	2.644.155.-
İstanbul Bölge Personeli	194.530.-
Eskişehir Bölge Personeli	144.392.-
İzmir Bölge Personeli	290.868.-
Adana Bölge Personeli	246.128.-
Sivas Bölge Personeli	291.271.-
Samsun Bölge Personeli	118.060.-
Diyarbakır Bölge Personeli	411.195.-
Bursa Bölge Personeli	89.536.-
Eğitim Merkezi	47.400.-
Proje Personeli	644.785.-
TOPLAM :	5.122.320,-

Personel Tazminat ve Sosyal Yardım Giderleri

Personele T.I.S. gereği ödenen doğum, Ölüm, evlenme yardımları ile, aynı yemek bedelleri ve Kıdem Tazminatı ödemeleri aşağıya çıkarılmıştır.

Kıdem Tazminatı Ödemeleri	16.003.859.-
(10 Personele)	
T.İ.S. Gereği Sos.Yar.Öd.	3.317.585.50
	+
Toplam :	19.321.444.50

İDARİ GİDERLER

Genel Merkez ve Proje Bürosu ile Bölge Temsilcilikleri ve Samsun Eğitim Merkezimizin Haberleşme, Kırtasiye - yayın, Ulaşım, Bina Toplantı ve konulu Demirbaş Tamir Giderleri olarak yapılan harcamalar aşağıya çıkarılmıştır.

İdari Giderler Dökümü

Merkez Haberleşme Giderleri	4.343.712.67
" Kırtasiye yayın giderleri	2.516.296.-
" Ulaşım giderleri	3.892.417.50
" Bina giderleri	10.696.202.-
" Toplantı Konuk giderleri	773.144.50
" Ödenen Aidat Giderleri	7.945.956.48
" Demirbaş tamir giderleri	251.800.-
" Mütferrik giderler	234.261.61
" Proje İdari Giderleri	178.900.-
İstanbul Bölge İdari Giderleri	2.361.685.55
Eskişehir " " "	453.346.-
İzmir " " "	974.651.95
Adana " " "	1.020.957.-
Sivas " " "	466.958.65
Samsun " " "	512.829.-
Diyarbakır " " "	630.408.65
Bursa " " "	769.066.35
Eğitim Merkezi " "	1.950.958.-
Eğitim Seminer Giderleri	12.236.776.-
	+
TOPLAM :	52.210.327.91 TL

./..

Giderler Dökümü:-

Yönetici Ücret Giderleri	9.453.730.80
Yönetici Yolluk Giderleri	1.555.660,-
Personel Ücret Giderleri	89.292.269,09
Personel Yolluk Giderleri	5.122.320.-
Personel Tazminat ve Sos,Y.Gid.	19.321.444.50
Eğitim Giderleri	12.236.776.-
Merkez İdari Giderleri	30.832.690.76
Eğitim Mrk.İdari Giderleri	1.950.958.-
B.Temsilcilikleri İdari Gid.	7.189.903.15

+

Toplam : 176.955.752.30 ₺ dir.

16-

28.6.1985 TARİHİ İTİBARIYLA
DEFTERİ KEBİR MİZANI

	B O R Ç	A L A C A K	BORÇ BAKİYESİ	ALACAK BAKİYESİ
10. KASA HESABI	382.737.032,21	382.155.145,72	581.386,49	.-
11. BANKALAR HESABI	303.701.301,84	243.525.265,72	60.176.036,12	.-
12. ÇEŞİTLİ ALACAKLAR H.	7.376.605,02	1.361.080.-	6.015.525,02	.-
13. AVANSLAR HESABI	57.308.624,41	27.210.254,99	30.098.369,42	.-
14. PEŞİN ÖDENEN GİDERLER HESABI	484.956,50	.-	484.956,50	.-
15. SABİT DEĞERLER HS.	172.997.759,38	.-	172.997.759,38	.-
20. EMANETLER HESABI	30.685.691,46	39.349.027,15	.-	8.663.335,69
21. ÇEŞİTLİ BORÇLAR HS.	6.342.907,-	6.342.907.-	.-	.-
30. FONLAR HESABI	.-	74.524.683,33	.-	74.524.683,33
31. BİLANÇO DEVİR HS.	.-	150.708.369,22	.-	150.708.369,22
40. GELİRLER HESABI	1.000.-	213.414.896,99	.-	213.413.896,99
50. GİDERLER HESABI	177.138.934,30	183.182,-	176.955.752,30	.-
TOPLAM.....	1.138.774.812,12	1.138.774.812,12	447.310.285,23	447.310.285,23

TÜRK-İŞ

(17)

28 Haziran 1985 Tarihli Bilançosu

AKTİF HESAPLAR		Lira	Kr.	Lira	Kr.	PASİF HESAPLAR		Lira	Kr.	Lira	Kr.
KASA HESABI				581.886	49	EMANETLER HESABI				8.663.335	69
BANKALAR HESABI				60.176.036	12	Gelli Vergisi Kesintileri		5.590.632	-		
Etibank 804340 Hesap		352.236	01			Stopajlar		732.750	-		
İş Bankası 372 Hesap		71.739	92			Damga Vergisi Kesintileri		97.820	50		
Ziraat B. 26109 Hesap		1.383.567	08			Sigorta Prim Kesintileri		1.837.163	19		
Sümerbank 7792592 Hesap		7.599.186	11			Sendika Aidatı Kesintileri		404.970	-		
Vakıflar Bankası 13200 Hesap (F)		20.219	-			İcra Kesintileri			-		
Vakıflar Bankası (F) 70295 H.		1.773.988	-			ÇEŞİTLİ BORÇLAR					
Vakıflar Bankası (F) 1340 Hesap		100	-			FONLAR HESABI				74.524.683	33
Vakıflar Bankası 71551 Hes (Vad.)		11.325.000	-			Grev ve Lokavt Fonu		1.680.276	33		
Vakıflar Bankası 71552 Hes (Vad.)		22.650.000	-			Kooperatifçilik Fonu		1.050.100	-		
Vakıflar Bankası 71957 (vad)		15.000.000	-			Ulusal İhtiyaçlar Yar. Fonu		71.794.207	-		
ÇEŞİTLİ ALACAKLAR HESABI				6.015.525	02	Deprem Yardım Fonu		100	-		
Depozitolar		78.034	78			BİLANÇO DEVİR HESABI				187.166.513	91
Kefalet Alacakları		800.000	-			31.5.1985		201.061.584	70		
Personel Borçları		412.500	-			Haziran 85		28.472.163	-		
Kooperatif Kredileri		1.000.000	-			Toplam		229.533.747	70		
Sandık Kredileri		3.724.990	24			Haz.85		42.367.233	70		
Muhtelif Alacaklar				30.098.369	42	28.6.985		187.166.513	91		
AVANSLAR HESABI						Carl Yıl Gel. Gid. Hs					
Bölge Temsilcilik Avansları		20.776.857	18			Birikmiş Gelir Hs.		187.166.513	91		
İş Avansları		5.259.950	-			Birikmiş Gider Hs.					
Seyahat Avansları		4.061.562	24			TOPLAM				270.354.532	93
PEŞİN, ÖDENEN GİDERLER HS.				484.956	50						
SABİT DEĞERLER				172.997.759	38						
Yatırımlar Hesabı											
Türk-İş İnş. Şti.		100.000	-								
Akmosan İştiraki		70.000.000	-								
Binalar											
Merkez Binası		8.742.978	77								
İstanbul B. Binası		481.500	-								
Eskişehir B. Binası		257.035	-								
İzmir B. Binası		192.600	-								
Adana B. Binası		327.181	90								
Bursa B. Binası		750.000	-								
Eğt. Merkezi Binası		37.583.253	65								
Sivas Bina		4.770.050	-								
Taşıt Araçları		22.234.070	-								
Demirbaşlar											
Merkez Demirbaşları		15.793.792	81								
İstanbul B. »		1.338.897	60								
Eskişehir B. »		121.679	50								
İzmir B. »		210.125	85								
Adana B. »		804.902	32								
Sivas B. »		107.957	-								
Samsun B. »		234.421	06								
Diyarbakır B. »		55.592	50								
Bursa B. »		91.816	75								
Eğitim Mer. »		8.307.838	79								
Batı Av. İrt. B. »		492.065	88								
TOPLAM				270.354.532	93						

(EK I)

TÜRK-İŞ 14. ÇALIŞMA DÖNEMİNDE
GENEL BAŞKANLIKLARA GÖNDERİLEN GENELGELER

Sıra No	GENELGELER KONUSU	SAYISI	TARİHİ	ÇIKIŞ SERVİSİ
48	Türk-İş 1985 Eğitim Planı genç işçiler Konferansı Hk.	85-1007-5/43	5.4.1985	EĞT
48	Türk-İş 1985 Eğitim Planı genç İşçiler Konferansları hk.	85-1007-5/43	5.4.1985	EĞT
48	Türk-İş 1985 Eğitim Planı Sendikacılık ihtisas eğitimi, sendikacılık temel eğitim, programları	85-1008-5/43	5.4.1985	EĞT
49	Ankara'da yapılacak İşçi Sağlığı İş Güvenliği semineri Bölge Temsilciliklerine	85-1053	9.4.1985	EĞT
50	Genel Başkan Ş.YILMAZ'ın açış konuşması	85-1117-5/43	12.4.1985	GSK
51	11 Nisan.1985 Türk-İş Yöneticiler toplantısındaki ortak açıklama metni hk.	85-1118-5/43	12.4.1985	EĞT
52	Basın ve Halkla ilişkiler sempozyumu hk.	85-1135-5/43	12.4.1985	BAS
53	Kooperatifçilik temel bilgiler ve işletmecilik konulu seminer hk.	85-1161	17.4.1985	TEŞ
54	Aile Yardımı ve Çocuk Zammı Ödemeleri hk.	85-1174-5/43	18.4.1985	MUH
55	Venedik'te yapılacak Gençlik Toplantısı hk.	85-1233-5/43	24.4.1985	EĞT
56	Bursa Toplantısı hk.	85-1309-5/43	30.4.1985	GSK

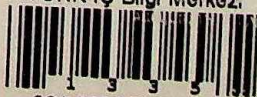
./..

Sıra No	GENELGELER KONUSU	SAYISI	TARİHİ	ÇIKIŞ SERVİSİ
57	Aidat Borçları Hk.	85-1321-5/43	30.4.1985	MUH
58	Ödemelere ait grup ve aylık paket Kararları hk.	85-1337-5/43	1.5.1985	GSK
59	Mahkeme Kararı ile yüzde on barajı aşan bünye dışı kuruluşlar hk.	85-1372-5/43	7.5.1985	TEŞ
60	İşçi Sağlığı İş Güvenliği Mersin Semineri hk.	85-1395-5/43	9.5.1985	EĞT
61	Anket Formları hk.	85-1403-5/43	13.5.1985	EĞT
62	Samsun Eğitim Merkezinde yapılacak Seminerler hk.	85-1405-5/43	13.5.1985	EĞT
63	Milli Eğitim Bakanlığının düzenlediği gelecek neslin sorunları konulu konferans hk.	85-1418-5/43	14.5.1985	EĞT
64	2821 ve 2822 Sayılı Kanunlar için Bakanlıkça hazırlanan değişiklik önerileri hk.da	85-1477-5/43	20.5.195	GSK
65	SSK.40.Genel Kurulu hk.	85-1478-5/43	20.5.1985	GSK
66	Başbakanlığın Sözleşmeli personel çalıştırma teşebbüsü hk.	85-1492-5/43	22.5.1985	GSK
67	Denizli ve Sakarya'da yapılacak Seminerler hk.	85-1558-5/43	29.5.1985	EĞT
68	Çalışma hayatıyla ilgili sorunlar ve 2821-2822 sayılı kanunlar hk.	85-1575-5/43	3.6.1985	GSK
69	1986-1987 ve daha ilerideki yıllarda ülkemizde yapılacak uluslararası toplantılar	85-1596-5/43	5.6.1985	SOS

Sıra No	GENELGELR KONUSU	SAYISI	TARİHİ	ÇIKIŞ SERVİSİ
70	Erzurum'da yapılacak işçi sağlığı ve iş güvenliği semineri hk.	85-1656-5/43	17.6.1985	EĞT
71	Kıdem Tazminatının üst sınırı hk.	85-1675-5/43	26.6.1985	HUK
72	Türk,İş Aidatları hk.	85-1689-5/43	27.6.1985	GSK
73	Türk,İş Toplantıları hk.da	85-1695-5/43	1.7.1985	GSK
74	Gider Makbuzu hk.	85-1715/5	2.7.1985	MUH
75	Samsun ve Ordu'da yapılacak olan 2 Seminerin iptal edilmesi hk.	85-1746-5/43	4.7.1985	EĞT
76	Türk-İş Toplantıları hk.da	85-1756-5/43	5.7.1985	GSK
77	Konferans Çağrısı	85-1757-5/43	5.7.1985	GSK
78	Genç İşçiler işçi sağlığı ve iş güvenliği konferansı hk.	85-1765-5/43	11.7.1985	EĞT
79	Türk-İş 34.Kuruluş Yılı Kutlama Törenleri hk.	85-1787-5/43	15.7.1985	GSK

N O T : TÜRK-İŞ 14. Çalışma Döneminde Genel Başkanlıklara gönderilen genelgeler, daha önce sunulan çalışma raporlarında yer aldığından tekrarına gidilmemiş, sadece son üç ay itibariyle gönderilen genelgelere bu raporda yer verilmiştir.

TÜRKİYE Bilgi Merkezi

331.8806 BAS 1985